

T.C.

**İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ
YÜKSEK LİSANSI PROGRAMI**

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN ÖZNEL İYİ OLUŞ
DÜZEYLERİ İLE KİŞİLERARASI İLİŞKİ TARZLARI VE
ALGILANAN EBEVEYN STİLLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Figen TEKİN

155182118

Danışman: Dr. Murat ARTIRAN

İSTANBUL, 2019

T.C.

**İSTANBUL AREL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI
KLİNİK PSİKOLOJİ
YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN ÖZNEL İYİ
OLUŞ DÜZEYLERİ İLE KİŞİLERARASI İLİŞKİ
TARZLARI VE ALGILANAN EBEVEYN STİLLERİ
ARASINDAKİ İLİŞKİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEZ KABUL FORMU

Figen TEKİN tarafından hazırlanan “Üniversite Öğrencilerinin Öznel İyi Oluş Düzeyleri İle Kişilerarası İlişki Tarzları ve Algılanan Ebeveyn Stilleri Arasındaki İlişki” başlıklı bu çalışma, Savunma Sınavı tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Tezin/Raporun Türü olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Dr. Murat ARTIRAN (Danışman)

Üye : [Unvanı, Adı ve SOYADI]

Üye : [Unvanı, Adı ve SOYADI]

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylım.

[İ m z a]

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Üniversite Öğrencilerinin Öznel İyi Oluş Düzeyleri İle Kişilerarası İlişki Tarzları ve Algılanan Ebeveyn Stilleri Arasındaki İlişki” başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmanın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

[Tarih ve İmza]

Figen TEKİN

ONAY

Tezimin/raporumun kâğıt ve elektronik kopyalarının İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

[Tarih ve İmza]

Figen TEKİN

ÖNSÖZ

Tez yazım sürecimdeki tüm yardımları ve desteği için sevgili Danışman Hocam Dr. Murat ARTIRAN'a çok teşekkür ediyorum.

Maddi ve manevi desteğini benden hiçbir zaman esirgemeyen, her zaman yanımda olan aileme ve arkadaşlarıma çok teşekkür ederim.

Klinik Psikoloji yüksek lisans öğrenim hayatım boyunca tecrübelerinden faydalandığım ve bana yardımcı olan tüm hocalarıma teşekkür ederim.

İSTANBUL, 2019

Figen TEKİN

ÖZET

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN ÖZNEL İYİ OLUŞ DÜZEYLERİ İLE KİŞİLERARASI İLİŞKİ TARZLARI VE ALGILANAN EBEVEYN STİLLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ

Figen TEKİN

Yüksek Lisans Tezi, Psikoloji Anabilim Dalı

Danışman: Dr. Murat ARTIRAN

Ocak, 2019–103sayfa

Öznel iyi oluş kavramı pozitif psikoloji alanında son yıllarda sık araştırılan bir konu olmaktadır. Kişiler arası ilişki tarzları ile algılanan ebeveyn stilleri arasındaki ilişkisi üzerine alan yazında çok az araştırma bulunmaktadır. Bu araştırmanın amacı üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluş düzeyleri ile kişilerarası ilişki tarzları ve algılanan ebeveyn stilleri arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığının incelenmesidir. Araştırmanın evreni rastgele örneklem yöntemiyle İstanbul ve Diyarbakır'da okuyan üniversite öğrencileri seçilmiş, 17-32 yaş arası 200 katılımcı oluşturmaktadır. Veri toplama aşamasında “Öznel İyi Oluş Ölçeği”, “Kişilerarası İlişki Tarzı Ölçeği” ve “Young Ebeveynlik Ölçeği” araçları kullanılmıştır.

Öznel İyi Oluş ile Kişilerarası İlişki Tarzlarından Ketleyici/Zehirleyici İlişki puan ortalamaları arasında anlamlı düzeyde, orta dereceli, negatif korelasyon olduğu görülmüştür. Öznel İyi Oluş ile Kişilerarası İlişki Tarzlarından Besleyici İlişki puan ortalamaları arasında anlamlı düzeyde, orta dereceli, pozitif korelasyon olduğu görülmüştür.

Öznel İyi Oluş ile algılanan anne ebeveynlik biçimlerinden kuralcı/kalıplı, küçümseyici/kusur bulucu, duygusal bakımdan yoksun bırakıcı, sömürücü/istismar edici, aşırı koruyucu/evhamlı, kontrol etmeyen/sınırsız, kötümser/endişeli ebeveynlik biçimleri puan ortalamaları

arasında anlamlı düzeyde negatif korelasyonların olduğu görülmüştür. Öznel İyi Oluş ile algılanan baba ebeveynlik biçimlerinden kuralcı/kalıplıyıcı, küçümseyici/kusur bulucu, duygusal bakımdan yoksun bırakıcı, kontrol etmeyen/sınırsız, kötümser/endişeli, cezalandırıcı ebeveynlik biçimleri puan ortalamaları arasında anlamlı düzeyde, orta dereceli negatif korelasyonların olduğu görülmüştür. Ketleyici İlişki ile algılanan anne ebeveynlik biçimlerinden kuralcı/kalıplıyıcı, küçümseyici/kusur bulucu, sömürücü/istismar edici, aşırı koruyucu/evhamlı, koşullu/başarı odaklı, aşırı izin verici/sınırsız, kötümser/endişeli, cezalandırıcı ebeveynlik biçimlerinin puan ortalamaları ile anlamlı düzeyde orta dereceli, pozitif korelasyonda oldukları görülmüştür. Besleyici İlişki ile algılanan anne ebeveynlik biçimlerinden kuralcı/kalıplıyıcı ebeveynlik biçimlerinin puan ortalamaları ile anlamlı düzeyde pozitif korelasyonda oldukları görülmüştür. Duygusal bakımdan yoksun bırakıcı ebeveynlik biçimlerinin puan ortalamaları ile anlamlı düzeyde negatif korelasyonda oldukları görülmüştür.

Ketleyici İlişki ile algılanan baba ebeveynlik biçimlerinden kuralcı/kalıplıyıcı, küçümseyici/kusur bulucu, sömürücü/istismar edici, aşırı koruyucu/evhamlı, aşırı izin verici/sınırsız, kötümser/endişeli, cezalandırıcı, değişime kapalı/duygularını bastıran ebeveynlik biçimlerinin puan ortalamaları ile anlamlı düzeyde orta dereceli, pozitif korelasyonda oldukları görülmüştür. Besleyici İlişki ile algılanan baba ebeveynlik biçimlerinden duygusal bakımdan yoksun bırakıcı baba ebeveynlik biçimlerinin puan ortalamaları ile anlamlı düzeyde negatif korelasyonda oldukları görülmüştür. Kötümser/endişeli baba ebeveynlik biçimlerinin puan ortalamaları ile anlamlı düzeyde pozitif korelasyonda oldukları görülmüştür. Araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda sonuçlar tartışılmış olup gelecekte yapılacak olan araştırmalara yön verebilecek önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler:Öznel iyi oluş, ilişkiler, ebeveyn stilleri

ABSTRACT

THE RELATIONSHIP BETWEEN UNIVERSITY STUDENTS 'SPECIAL GOOD LEVELS AND THE RELATIONSHIP BETWEEN PERSONAL RELATIONSHIPS AND PARENTAL STYLES

Figen TEKİN

Master Thesis, Department of Psychology

Advisor: Dr. Murat ARTIRAN

January, 2019 - page 103

The concept of subjective well-being has been a frequent topic in the field of positive psychology in recent years. There is little research in the literature on the relationship between interpersonal relationship styles and perceived parental styles. The aim of this study is to investigate whether there is a significant relationship between subjective well-being levels of university students and interpersonal relationship styles and perceived parent styles. In the data collection phase, Ö1 Subjective Well-being Scale “;” Interpersonal Relationship Style Scale “and çeği Young Parenting Scale“ were used.

There was a significant, moderate, negative correlation between subjective well-being and interpersonal relationship styles among the Ketucu / Poisoning Relationship mean scores. There was a significant, moderate, positive correlation between the subjective well-being and the Interpersonal Relationship Styles.

Significant negative correlations were found between subjective well-being and perceived maternal parenting forms, mean scores of prescriptive / repellant, condescending / defective, emotionally depriving, exploitative / abusive, overprotective / evasive, uncontrollable / infinite, pessimistic / anxious parenting forms. It was observed. It was seen that there were significant, moderate negative correlations between the mean scores of father parenting styles perceived as subjective well-being, prescriptive / defamatory, emotional deprivation, non-controlling / unlimited, pessimistic / anxious,

punishing parenting forms. perceived maternal parenting forms prescriptive / overbearing, condescending / defecting, exploitative / abusive, overprotective / imperative, conditional / success oriented, over-permissive / limitless, pessimistic / anxious, punishing moderate and positive with mean scores of punishing forms of parenting correlations were observed. It has been observed that there are significant positive correlations with the mean scores of prescriptive / stiffening parenting forms which are perceived by the Feeder Relationship. Emotionally deprived parenting forms were found to have a significant negative correlation with the mean scores.

Inhibiting Relationship with the perceived father of parenting forms prescriptive / stigger, condescending / flaw finder, exploitative / abusive, overprotective / anxious, over-permissive / limitless, pessimistic / anxious, punitive, off-the-parent / average of the forms of suppression of feelings with a significant level of feelings They were found to be in moderate, positive correlation. It has been observed that there is a significant negative correlation with the mean scores of fatherly parenting styles that are emotionally deprived of the father-parenting styles perceived by Nourishing Relationship. Pessimistic / anxious father parentage forms were found to be significantly correlated with mean scores. In line with the findings obtained from the research, the results were discussed and suggestions were made to guide the future researches.

Keywords: Subjective well-being, relationships, parentingstyles

İÇİNDEKİLER

TEZ KABUL FORMU -----	II
YEMİN METNİ -----	III
ONAY -----	IV
ÖNSÖZ-----	V
ÖZET -----	VI
ABSTRACT -----	VIII
TABLolar LİSTESİ-----	IV
EKLER LİSTESİ -----	V
I. BÖLÜM -----	1
GİRİŞ-----	1
1.1. Araştırmanın Problemi -----	1
1.2. Araştırmanın Alt problemleri -----	1
1.3. Araştırmanın Önemi -----	2
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları -----	3
1.5. Sayıtlar-----	3
1.6. Tanımlar -----	3
II.BÖLÜM -----	5
KURAMSAL ÇERÇEVE-----	5
2.1. Öznel İyi Oluş -----	5
2.2. Öznel İyi Oluşu Açıklayan Kuramlar -----	7
2.2.1. Erek Kuramı -----	7
2.2.2. Etkinlik Kuramları-----	8
2.2.3. Aşağıdan Yukarı ve Yukarıdan Aşağı Kuramları -----	8
2.2.4. Mutluluğu Anlamlandırma Yaklaşımı -----	10
2.2.5. Çok Yönlü Uyuşmazlık Kuramı-----	10
2.2.6. Uyum Kuramı -----	11
2.2.7. Ryff'in Psikolojik İyi Oluş Kuramı-----	12
2.3. Kişilerarası İlişkiler-----	14
2.3.1. Kişilerarası İlişkiler ile İlgili Çalışmalar -----	16
2.4. Erken Dönem Uyumsuz Şemalar/ Şema Terapi/Algılanan Ebeveyn Stilleri-----	16

2.4.1. Erken Dönem Uyumsuz Şemalar-----	17
2.4.2. Erken Dönem Uyumsuz Şemaların Özellikleri -----	17
2.4.3. Şema Modeli Çerçevesinde Yapılan Araştırmalar -----	19
2.4.4. Erken Dönem Uyumsuz Şemaların Kökenleri – Algılanan Ebeveyn Stilleri -----	19
2.4. 5. Algılanan Ebeveyn Stilleri İle İlgili Yapılan Çalışmalar -----	21
2.4.6. Algılanan Ebeveyn Stilleri, Kişilerarası İlişki Tarzları ve Öznel İyi Oluş -----	22
2.5. Ebeveynlik Stilleri-----	22
2.5.1. Şema Modeli Çerçevesinde Ebeveynlik Biçimleri-----	23
2.5.2 Şema Modeli Ebeveynlik Biçimleri Çerçevesinde Yapılan Araştırmalar -----	24
BÖLÜM III -----	25
YÖNTEM -----	25
3.1. Verilerin Analizi ve Araştırmanın Modeli -----	25
3.2. Evren ve Örneklem -----	26
3.3. İşlemler -----	28
3.4. Veri Toplama Araçları-----	28
3.4.1. Kişisel Bilgi Formu-----	28
3.4.2. Young Ebeveynlik Ölçeği-YEBÖ (Young Parenting Inventory-[YPI]): -----	28
3.4.3. Kişilerarası İlişki Tarzı Ölçeği (KİTÖ) -----	29
3.4.4. Öznel İyi Oluş Ölçeği (Ö.İ.O.Ö) -----	30
BÖLÜM IV -----	31
BULGULAR -----	31
4.1. Tanımlayıcı İstatistik Analizler-----	31
4.2. Algılanan Anne Ebeveynlik Stilleri Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Sosyodemografik Değişkenler Açısından Karşılaştırılmasına Yönelik İstatistik Analizler -----	33
4.3. Algılanan Baba Ebeveynlik Stilleri Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Sosyodemografik Değişkenler Açısından Karşılaştırılmasına Yönelik İstatistik Analizler -----	38
4.4. Kişilerarası İlişki Tarzları Alt Boyut Puanlarının Sosyodemografik Değişkenler Açısından Karşılaştırılmasına Yönelik İstatistik Analizler -----	41

4.5. Öznel İyi Oluş Puanlarının Sosyodemografik Değişkenler Açısından Karşılaştırılmasına Yönelik İstatistik Analizler	43
4.6. Korelasyon Analizleri	44
BÖLÜM V	57
TARTIŞMA	57
5.1. Betimsel Verilerin Tartışılması	57
5.1.1. Öznel İyi Oluş	57
5.1.2. Kişilerarası İlişki Tarzlarına İlişkin Bulguların Tartışılması	59
5.1.3. Algılanan Ebeveyn Stillere İlişkin Bulguların Tartışılması	61
5.2. Açıklayıcı Analizlerin Yorumlanması	64
5.2.1. Öznel İyi Oluş ve Ebeveyn Stilleri	64
5.2.2. Öznel İyi Oluş ve Kişilerarası İlişki Tarzları	68
5.2.3. Kişilerarası İlişki Tarzları ile Ebeveyn Stilleri	69
5.3. Öznel İyi Oluşun Yordanmasına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi	
Sonuçlarının Tartışılması	71
5.4. Çalışmanın Sınırlılıkları ve Öneriler	72
KAYNAKÇA	74
EKLER	86

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 1. Katılımcıların Kişisel Özelliklerine İlişkin Bulgular	27
Tablo 2. Algılanan Anne/Baba Ebeveynlik Stilleri Ölçeği Alt Boyut, Kişilerarası İlişki Tarzları Alt Boyut ve Öznel İyi Oluş Ölçeği Puanları İle İlgili Tanımlayıcı İstatistikler	32
Tablo 3. Cinsiyet Değişkenine Göre YEBÖ Anne Formunun Karşılaştırılması	34
Tablo 4. Sınıf Değişkenine Göre YEBÖ Anne Formunun Kruskal Wallis Testi Sonucu	35
Tablo 5. Gelir Düzeyi Değişkenine Göre YEBÖ Anne Formu Sonuçları.....	36
Tablo 6. Cinsiyet Değişkenine Göre YEBÖ Baba Formunun Karşılaştırılması	38
Tablo 7. Sınıf Değişkenine Göre YEBÖ Baba Formunun Kruskal Wallis Testi Sonucu	39
Tablo 8. Gelir Düzeyi Değişkenine Göre YEBÖ Baba Formunun Kruskal Wallis Testi Sonucu.....	40
Tablo 9. Cinsiyet Değişkenine Göre Kişilerarası İlişki Tarzlarının Karşılaştırılması.....	42
Tablo 10. Sınıf Değişkenine Göre Kişilerarası İlişki Tarzlarının Kruskal Wallis Testi Sonucu	42
Tablo 11. Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Kişilerarası İlişki Tarzlarının Kruskal Wallis Testi Sonucu	43
Tablo 12. Cinsiyet Değişkenine Göre Öznel İyi Oluş Puanlarının Karşılaştırılması.....	43
Tablo 13. Sınıf Değişkenine Göre Öznel İyi Oluş Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonucu	44
Tablo 14. Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Öznel İyi Oluş Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonucu	44
Tablo 15. Kişilerarası İlişki Tarzları, Öznel İyi Oluş ile YEBÖ Anne Formu Puanları Arasındaki İlişki Katsayıları.....	50
Tablo 16. Kişilerarası İlişki Tarzları Puanları, Öznel İyi Oluş ile YEBÖ Baba Formu Puanları Arasındaki İlişki Katsayıları	52
Tablo 17. Öznel İyi Oluşun Bağımlı Değişken Olduğu Çoklu Regresyon Analizi.....	55

EKLER LİSTESİ

EK 1	86
BİLGİLENDİRME VE ONAM FORMU	86
EK 2	87
KİŞİSEL BİLGİ FORMU	87
EK 3	88
KİŞİLERARASI İLİŞKİ TARZI ÖLÇEĞİ	88
EK 4	89
YOUNG EBEVEYNLİK ÖLÇEĞİ	89
EK 5	91
ÖZNEL İYİ OLUŞ ÖLÇEĞİ	91
EK 6	92
CV	92

I. BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Araştırmanın Problemi

Şema Terapi kuramında belirttiği gibi erken dönemde bakım verenle kurulan ilişki ve yetiştirilme davranışları, bireyin ileriki dönemde psikolojik iyilik halini önemli ölçüde etkilemektedir. Yaşanan bu deneyimlerin bireyin kişilerarası ilişki tarzlarını ve öznel iyi oluşunu etkilediği düşünülmektedir. Algılanan ebeveynlik biçimleri, kişilerarası ilişki tarzları ve öznel iyi oluş arasındaki ilişkiyi açıklayan, bu ilişkiye aracılık eden değişkenler veya bir başka deyişle bu ilişkinin hangi süreçler aracılığıyla açıklanabileceği konusundaki araştırmaların olmaması sebebiyle bu çalışmada öznel iyi oluş ile algılanan ebeveynlik biçimleri ve kişilerarası ilişki tarzları arasındaki ilişkiyi incelemek amaçlanmıştır. Literatür incelendiğinde yetişkin duygusal ve ilişkisel zorlukların kökenlerinin erken dönem yaşantılarına dayandığı vurgulanmaktadır.

1.2. Araştırmanın Alt problemleri

1. Öznel İyi Oluş düzeyi ile algılanan Anne/Baba ebeveynlik stilleri puanları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
2. Öznel İyi Oluş düzeyi ile Kişilerarası İlişki Tarzları puanları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
3. Kişilerarası İlişki Tarzları ile algılanan Anne/Baba ebeveynlik stilleri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
4. Algılanan Ebeveynlik Stilleri cinsiyet, gelir düzeyi ve sınıfa göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
5. Öznel İyi Oluş düzeyleri cinsiyet, gelir düzeyi ve sınıfa göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
6. Kişilerarası İlişki Tarzları cinsiyet, gelir düzeyi ve sınıfa göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
7. Kişilerarası İlişki tarzları ve YEBÖ Anne-Baba alt boyutları Öznel İyi Oluşu yordamakta mıdır?

1.3. Araştırmanın Önemi

Literatür incelendiğinde bireyin öznel iyi oluşunun belirleyicisi olarak ebeveyn tutumlarının ön plana çıktığı görülmektedir (Rask, Kurki ve Paavlianien, 2003). Dolayısıyla ebeveynlerin birey üzerindeki işlevi önemle vurgulanmaktadır. Ebeveynler çocuklarını toplumsal hayata hazırlarken, bedensel, bilişsel ve ahlaki açıdan da gelişime katkıda bulunurlar. Aile değerlerini nesilden nesile aktararak, topluma uyum sağlamaya aracılık ederler (Zinn, Eitzen ve Wells, 1990). Bu bağlamda bu konudaki araştırmalar farklı bir bakış açısı olarak düşünülmektedir. Algılanan ebeveyn biçimlerinin hangi süreçler üzerinden öznel iyi oluşa etkide bulunduğunu bilmenin, müdahale yöntemleri açısından alanda çalışan uzmanlara kaynak oluşturabileceği düşünülmektedir. Hangi ebeveyn algılamalarının öznel iyi oluşu olumsuz etkilediğini bilmek ve kuramsal bulgular sunmak; bu çalışmayla birlikte alandaki çalışanları aydınlatılabileceği düşünülmektedir.

Kişilerarası ilişkiler açısından bakıldığında literatürde; şemaların bağlanma, akran problemi ve duygusal problem değişkenleri üzerindeki aracılık etkisine bakılmış olduğu gözlenmiş olup çalışma sonucunda Ayrılma ve Dışlama/Rededilme alanındaki şemalar aracı değişken olarak güvensiz bağlanma, akran problemleri ve duygusal problemler ile ilişkili bulunmuştur (Roelofs ve ark., 2013). Bunun yanı sıra, öznel iyi oluş kavramının hangi değişkenlerle ilişkili olabileceği üzerine daha fazla çalışma yapılması kavramların daha fazla değişkenle ilişkisini incelemek açısından önemlidir.

Saymaz(2003), bireylerin psikolojik sağlığının kişiler arası ilişki tarzları ile bağlantılı olduğunu belirtmiştir. Bireyin en önemli ihtiyacı olan sosyal ilişkinin daha doyum verici olabilmesi için kişiler arası ilişki tarzlarının önemi daha iyi anlaşılmaktadır. Bu bağlamda öznel iyi oluşu etkileyen kişilerarası ilişki tarzlarının araştırılması ve üniversite öğrencilerinin ebeveyn algılarıyla ilişkisinin açıklanması ruh sağlığı çalışanlarına yol gösterici olması açısından önemlidir.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırma örneklemini, 17-32 yaş aralığında bulunan 200 birey ile sınırlıdır.

2. Araştırmada elde edilen bulgular, Öznel İyi Oluş Ölçeği, Kişilerarası İlişki Tarzları Ölçeği ve Algılanan Ebeveyn Biçimleri Ölçeği'nin ölçtüğü niteliklerle sınırlıdır.

1.5. Sayıtlar

1. Araştırma örneklem grubuyla sınırlıdır ve örneklemin evreni temsil ettiği varsayılmaktadır.

2. Veri toplama araçlarının araştırma sorularını test edebilecek biçimde hazırlandığı ve katılımcıların samimi ve gerçek duygularının yansıtacak şekilde yanıtladıkları varsayılmaktadır.

1.6. Tanımlar

Çalışmada en çok bahsedilen kavramlar aşağıda tanımlanmıştır.

Şema: Aktif organizmanın adaptif olarak işlenen geçmişteki tepkileri ya da deneyimleridir (Brewer ve Nakamura, 1984; Barlett, 1932).

Erken Dönem Uyumsuz Şemalar: Çocukluk ve ergenlik yıllarında gelişen, yaşam boyunca karmaşık bir hal alarak devam eden, duygu, biliş, hatıralar ve bedensel duylardan oluşan, kişiler arası ilişkilerde ortaya çıkan zihinsel kavramlardır (Young,1994).

Algılanan Ebeveyn Biçimleri: Erken dönemde bakım veren anne ve babaya ilişkin olumlu-olumsuz algılamalara denir (Young, 1994).

Kişilerarası İlişki Tarzları: Kişilerarası ilişkiler, bir bireyin diğer bir bireye ya da bireylere karşı sergilediği davranışların bütünü olarak tanımlanmaktadır (D Iacobucci ve Ostrom,1996; Leary,1957).

Öznel İyi Oluş: Zamansal düzlemde yaşamı geçmiş, gelecek ve şimdi olarak ele alan ve yaşamın kişinin kendisinin kişisel projesi olduğunu ileri süren kavramsallaştırma. Öznel İyi Oluş Yaşamın hedonic elementlerine odaklanan kuram, olumlu duygu, olumsuz duygu ve yaşam doyumu üzerinden kavramı açıklar ve kişinin yaşamını değerlendirmesini içerir, aynı zamanda mutluluk olarakta adlandırılabilir (Ryff ve Singer, 1996).

II.BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde ilk olarak Öznel İyi Oluş kavramı tanıtıldıktan sonra şemaların ve algılanan ebeveyn biçimlerinin psikopatoloji ile ilişkisi incelenmiş olup ardından kişilerarası ilişki tarzları kavramı tanıtılmıştır. Bu kavramları takiben Öznel İyi Oluş kavramının literatür bulguları sunulmuştur. Son olarak Öznel İyi Oluş'un ruh sağlığı ile ilişkisi verilmiş olup bu bölüm Öznel İyi Oluş'un Şema Terapi Modeli-Algılanan Ebeveyn Biçimleri ve Kişilerarası İlişki Tarzları ile ilişkisi verilerek sonlandırılmıştır.

2.1. Öznel İyi Oluş

Pozitif psikolojinin önemli kavramsallaştırmalarından birisi olan öznel iyi oluş, olumlu duygu (positive affect), olumsuz duygu (negative affect) ve yaşam doyumu bileşenlerinden oluşmakta olup temel olarak kişinin yaşamına ilişkin duygusal ve bilişsel değerlendirmesi olarak kabul edilmektedir (Diener, 1984). Öznel iyi oluş uzun yıllardır araştırmacıların ilgisini çeken bir konu olmasına rağmen sistematik olarak çalışılması ve ölçülmesi yakın zamanda başlamıştır (Diener, Suh ve Oishi, 1997). Bradburn (1969), bireyin yaşantıları sonucu meydana gelen olumlu ya da olumsuz duygularına ilişkin algılamaları ve yaptığı değerlendirmeleri öznel iyi oluş olarak açıklamaktadır. Bireyin yaşadığı olumlu duygularının olumsuz duygulardan fazla olması öznel iyi oluş düzeyinin yüksekliğine işaret etmektedir (Diener, 1984).

Yapılan tanımlamalar içerisinde öznel iyi oluş kavramını kapsamlı değerlendirmelerde öznel iyi oluşun olumlu, olumsuz duygular ve yaşam doyumunu kapsayan bir nitelikte olduğunu vurgulamıştır. Bu değerlendirme, bireyin olaylar karşısında verdiği tepkileri, içinde bulunduğu duygu durumunu, iş, arkadaşlık, okul, evlilik gibi yaşam alanlarına ilişkin yaşam doyumunu kapsamaktadır (Diener, Oishi ve Lucas, 2003).

Seligman ve Csikszentmihalyi (2000), olumlu öznel deneyim, olumlu bireysel özellikler ve olumlu kurumlar bilimi, yaşam kalitesini iyileştirmeyi ve yaşamın kısır ve anlamsız olduğu zaman ortaya çıkan patolojileri önlemeyi amaçlamaktadır. Psikoloji disiplininin çoğuna egemen olan patolojiye odaklı odaklanma, insanın hayat modelini oluşturan olumlu özelliklerden yoksun olmasına neden olmaktadır. Umut, bilgelik, yaratıcılık, geleceğe yönelik düşünce, cesaret, maneviyat, sorumluluk ve azim göz ardı edilir veya daha otantik olumsuz dürtülerin dönüşümü olarak açıklanır. Amerikan Psikoloji Dergisi'nin bu bir sayısındaki 15 makale, mutluluk, özerklik ve özdenetim etkileri, iyimserliğin ve umudun sağlığı nasıl etkilediği, bilgeliği neyin oluşturduğu ve yeteneğin ve yaratıcılığın nasıl meydana geldiği gibi konuları tartışmaktadır. Son zamanlarda, araştırmacılar bireysel mutluluğu artıran psikolojik müdahalelere odaklanmaktadır. 6 gruplu, rastgele seçilmiş, plasebo kontrollü bir İnternet çalışmasında, araştırmacılar 5 adet mutluluk müdahalesi ve 1 adet makul kontrol egzersizi test etmişlerdir. Araştırma sonucunda müdahalelerden 3'ünün kalıcı olarak mutluluk ve depresif belirtileri azalttığını saptamışlardır (Peterson, Park ve Seligman, 2005).

Psikoloji bilimi mutluluk bileşenlerini araştırabilir bir kuramdır. Ampirik olarak bu bileşenleri neyin oluşturduğunu ortaya çıkarabilmek adına sayısız araştırmalar başlatmıştır. Alan yazına bakıldığında mutluluğun üç bileşeni olduğu vurgulanmıştır. Bunlar; zevk (olumlu duygu), katılım ve anlamdır. Daha büyük mutluluğa gitmek için ilk yol, hedoniktir; olumlu duygu olarak da denilebilir. İnsanlar gündelik konuşmada değindiğinde mutlu olabilmek için genellikle bu rotaya atıfta bulunurlar.

Pozitif duygusallık kalıtsaldır. Önemli evrimsel nedenlerden ötürü, duygularımız genetik olarak belirlenmiş bir aralık içinde dalgalanmaktadır. O olumlu (ve değerli) duyguların miktarını artırmak mümkündür. Hayatımızdaki olumlu duyguları arttırmak mümkündür. Olumluduygu, mutluluğun tek belirleyicisi değildir ve psikolojinin en önemli amacı daha geniş bir mutluluk anlayışı sunmaktır (Seligman 2002).

Öznel iyi oluşu etkileyen faktörlerin neler olduğunu belirlemeye yönelik araştırmalar yapılmıştır. Bu araştırmalar, minnettarlık, iyimserlik, olumlu sosyal ilişkiler, stresle başa çıkma; bağışlama ve olumlu düşünme gibi faktörlerin öznel iyi oluş ile ilişkili olduğunu göstermiştir (Malkoç, 2012).

Pozitif psikoloji müdahaleleri yani olumlu duygular, olumlu davranışlar veya pozitif bilişleri geliştirme amaçlı tedavi yöntemleri veya kasıtlı faaliyetler-mutluluğu artırır mı ve depresif belirtileri düzeltir mi? Bu soruna hitap etmek ve klinisyenlere pratik rehberlik sağlamak için 4.266 kişiyle yapılan bu tür müdahalelerin 51 meta analizi yapılmıştır. Sonuçlar pozitif psikoloji müdahalelerinin gerçekten refahı artırdığını (ortalama $r = .29$) ve depresif belirtileri (ortalama $r = .31$) azalttığını ortaya koymuştur. Buna ek olarak, olumlu psikoloji müdahalelerinin etkinliğini, depresyon statüsü, kendi seçimi ve katılımcı yaşı ve müdahalelerin biçimi ve süresidahiil olmak üzere çeşitli faktörlerin etkilediği bulundu. Buna göre, klinisyenlerin, özellikle de depresyondaki, nispeten daha büyük olan veya iyileştirme konusunda oldukça motive olan bireyleri tedavi etmek için pozitif psikoloji tekniklerini klinik çalışmalarına dahil etmeleri teşvik edilmelidir (Sin, ve Lyubomirsky, 2009).

2.2. Öznel İyi Oluşu Açıklayan Kuramlar

Literatür incelendiğinde öznel iyi oluşu açıklamaya çalışan farklı kuramların olduğu görülmektedir. Bu başlık altında erek kuramı, etkinlik kuramı, yukarıdan aşağı ve aşağıdan yukarı kuramları, uyum kuramı, çok yönlü uyumsuzluk kuramı, mutluluğuanlamlandırma yaklaşımı ve psikolojik iyi oluş kuramına yer verilmiştir.

2.2.1. Erek Kuramı

Erek kuramına göre mutluluk bir hedefe ulaşıldığında gerçekleşmektedir. Bu kuramın temeli ilk kez 1960 yılında Wilson tarafından ortaya atılmıştır. Wilson (1967)'a göre mutluluk, ihtiyaçların doyuma ulaşması durumudur. Mutsuzluk doyurulmamış ihtiyaçlar sonucunda ortaya çıkmaktadır. Erek kuramına göre bireyin mutluluğu yakalayabilmesi ve kendini iyi

hissedebilmesi için yaşamına yönelik amaçlarını gerçekleştirme yönünde yeterli motivasyona sahip olması gerekir. Yaşamına ilişkin amaçlar gerçekleştiğinde mutluluğu yakalayacaktır. Bireyci toplumlarda (Kuzey Amerika ve Batı Avrupa) yaşayan kişiler için kendi amaçlarına ulaşması önem taşımaktadır. Bu toplumlarda bireyin kendisi çevresinden daha önemli olduğundan, kendisi için belirlediği amaçlarına ulaşması onun mutluluğunu sağlayacaktır. Toplumcu kültürlerde ise birey amacını toplumdaki diğer bireylerle kaynaşmak ve amaçlarını toplumun istekleri ve yararına olacak biçimde oluşturmaktadır (Diener, Suh, Lucas ve Smith, 1999).

2.2.2. Etkinlik Kuramları

Etkinlik kuramları (activity theories) mutluluğu, bireyin amaçlarına ulaşma yönünde yaptığı etkinliklerden aldığı haz olarak açıklamaktadır. Kısaca, etkinlik kuramları, mutluluğun sonuca ulaşmaktan çok, süreçte yapılan etkinliklerden alınan haz olduğunu vurgular. İlk çağlarda etkinlik kuramlarının öncülerinden olan Aristoteles, mutluluğun zevk olarak yapılan bir etkinlik olduğunu belirtmiştir. Etkinlik kuramları içinde en çok dikkati çeken kuramlardan biri akış kuramıdır. Akış, bireyin dâhil olduğu etkinlikle bütünleşmesini sağlayan ve yaptığı etkinlikten zevk aldığı yoğun bir duygu durumudur. Bireyin kendi benliğini tamamen unutup yaptığı işe odaklanmasını kapsar. Bireyin bir etkinliği gerçekleştirirken hissettiği akış duygusuyla mutluluğa erişeceğini ifade etmektedir (Csikszentmihalyi, 1990).

2.2.3. Aşağıdan Yukarı ve Yukarıdan Aşağı Kuramları

Öznel iyi oluşu açıklayan kuramlardan biri de aşağıdan yukarı ve yukarıdan aşağı kuramlarıdır. Bu kuramlardan ilki olan aşağıdan yukarı kuramı (bottom-up theory), Wilson (1967)'in "bireyin temel ve evrensel ihtiyaçları vardır ve bireyin sahip olduğu yaşam koşulları bu ihtiyaçları karşılamaya yeterse, birey mutlu olur" görüşüne dayanmaktadır (Diener ve ark. 1999). Bu kurama göre, bireyin mutluluğu, keyif aldığı birçok olay yaşamış olmasına bağlıdır. Aşağıdan yukarı kuramına göre, yaşam koşulları (günlük sıkıntılar ya da coşkular) ve demografik özellikler (sosyo-ekonomik durum, cinsiyet,

gelir, yaş, eğitim durumu vb.) bireylerin mutluluğunu etkileyen önemli faktörlerdir (Feist, Bodner, Jacobs, Miles ve Tan, 1995). Örneğin, bireylerin gündelik yaşamda çoğunlukla sıkıntı yaşamaması mutsuz olmasına neden olabilecektir. Bu kurama göre öznel iyi oluş, bireyin yaşamında önemli doyum alanları (aile, iş arkadaşlık, okul vb) ile ilgili yaşantılarının toplamıdır. Bireyin mutluluğu, bu doyum alanlarına ilişkin zevk aldığı birçok olay yaşamış olmasına bağlıdır. Bu nedenle bu kurama göre, mutlu bireyler olumlu olaylar yaşadıkları ve yaşamlarından doyum aldıkları için ayrıcalıklı ve şanslı bireyler olduğu düşünülmektedir (Lyubomirsky ve Dickerhoof, 2010). Ancak literatür incelendiğinde, bu kuramın çok fazla destekbulmadığı görülmektedir. Yapılan birçok araştırma, yaşam koşullarının ve demografik özelliklerin bir başka deyişle, dışsal (çevresel) faktörlerin bireylerin mutluluğunu açıklamadaki etkisinin çok az olduğunu göstermiştir (Diener ve Suh, 1997).

Yukarıdan aşağı kuramı ise, mutluluğun, genetik faktörlerin, bu faktörlerin etkisiyle birlikte yaşantılar sonucu şekillenen kişilik özelliklerinin ve bireyin bilişsel süreçlerinin bir ürünü olduğunu belirtir (Diener, 1984). Lykken ve Tellegen (1996) tarafından gerçekleştirilmiş olan genetik faktörlerin mutluluk üzerindeki etkisini gösteren bir araştırmada şu sonuçlar elde edilmiştir. Ayrı ortamlarda yetiştirilen tek yumurta ikizlerinin birlikte ya da ayrı yetiştirilen çift yumurta ikizlerine göre öznel iyi oluş düzeyleri açısından daha benzer oldukları, bir başka deyişle daha mutlu olduklarını tespit etmişlerdir. Genetik faktörlerin öznel iyi oluşun toplam varyansının %40-%50'sini açıkladığını tespit etmişlerdir. Araştırmanın bu bulgusu, genlerin mutluluk üzerinde çok güçlü bir etkisi olduğuna işaret etmektedir. Araştırmacıların önemle dikkat çektiği bir diğer nokta da tek yumurta ikizi olan bireylerin mutluluk düzeylerini yordamada genlerin, demografik değişkenlere göre daha belirleyici olduğudur. Yukarıdan aşağı kuramına göre, öznel iyi oluş, bireyin karşılaştığı olayları ya da içinde bulunduğu durumu olumlu ya da olumsuz olarak algılama ve yorumlama eğiliminde olduğu bir kişilik özelliği olarak tanımlanmaktadır (Brief, Butcher, George ve Link, 1993; Feist, Bodner, Jacobs, Miles ve Tan, 1995). Bir başka deyişle, kişilik özelliklerinin bireyin yaşadığı olayları algılama ve yorumlama biçimini etkileyen önemli bir faktör olduğuna inanılmaktadır.

2.2.4. Mutluluğu Anlamlandırma Yaklaşımı

Mutluluğu açıklamaya yönelik yaklaşımlardan bir diğeri de, Lyubomirsky (2001) tarafından ortaya konan "mutluluğu anlamlandırma" (construal approach) yaklaşımıdır. Mutluluğu anlamlandırma yaklaşımı yukarıdan aşağı ve aşağıdan yukarı kuramlarını bütünleştiren, ancak özellikle yukarıdan aşağı yaklaşımını temel alarak oluşturulmuş bir modeldir. Bu kurama göre objektif yaşam koşullarının (eğitim seviyesi, yaş, cinsiyet, gelirdüzeyi) öznel iyi oluş üzerindeki etkisi, bu koşulların nasıl algılandığına, yorumlandığına veya başka durumlarla nasıl karşılaştığına bağlıdır. Özetle, bireylerin yaşam koşullarını ya da içinde bulunduğu durumları nasildeğerlendirdikleri ve onları nasıl yorumladıkları mutlu olmalarında önemli rol oynamaktadır. Mutlu ve mutlu olmayan bireyler karşılaştıkları olaylara farklı şekilde tepki vermektedirler ve verdikleri bu tepkilere göre mutlulukları artmaktadır ya da azalmaktadır.

2.2.5. Çok Yönlü Uyuşmazlık Kuramı

Öznel iyi oluşu açıklayan bir başka kuram ise çok yönlü uyumsuzluk kuramı (multiple discrepancy theory) dir (Diener ve ark. 1999). Bu kurama göre, bireyin mutluluğu içinde bulunduğu koşullar ve kendisine ölçüt aldığı kişiler ile belirlediği standartlar arasında yaptığı karşılaştırmalara bağlıdır. Bireyin içinde bulunduğu koşulların belirlediği standartların üzerine çıkması durumunda birey mutlu olmaktadır. Bu kuramın öncüsü olan Michalos (1985), bireyin kendini diğer bireylerle, ihtiyaçlar, amaçlar, geçmiş yaşantılar, diğer bireylerin koşulları ve yaşamdan aldıkları doyum gibi çok sayıda standart açısından karşılaştırdıklarını belirtmektedir. Bireyler yaşamdan ne kadar doyum aldıklarını içinde buldukları durum ve bu standartları karşılaştırarak karar vermektedirler. Bu karşılaştırma sonucu, birey kendi yaşam koşullarının belirlediği standartların altında olduğuna ilişkin bir sonuca varırsa kişi mutsuz olmaktadır. Kurama göre bireylerin yaşamdan aldıkları doyum, gerçek koşullar ve bu standartlar arasındaki farklılığa dayanmaktadır. Depresif olmayan, pozitif bireyler karşılaştırma yaparken kendilerinden daha kötü durumda olan bireylerle kıyaslama yaparlar. Bu nedenle, bu bireyler karşılaştırma sonucunda

daha olumlu ve pozitif davranmaya eğilimlidirler. Karamsar olan bireyler ise, kendilerinden daha iyi durumda olanları düşünerek kıyaslama yaptıklarından çoğunlukla mutsuz olurlar (Diener ve ark. 1999).

2.2.6. Uyum Kuramı

Öznel iyi oluşu açıklayan kuramların üzerinde durduğu temel kavramlardan biri bireyin yeni durumlara nasıl uyum sağladığıdır. Evrimsel bakış açısına göre, birey yaşamda var olmak, çeşitli olaylarla karşılaştığında mücadele edebilmek ve ayakta kalabilmek kısacası, yaşamını sürdürebilmek için çevre koşullarına uyum sağlamak durumundadır. Uyum kuramı (adaptation theory), bireyin yeni bir olayla ilk karşılaştığında gösterdiği güçlü tepkinin, zaman içinde bu olaya uyum sağlamasıyla birlikte azaldığını vurgulamaktadır. Bireyler, karşılaştıkları yeni olaylara güçlü bir şekilde tepki gösterirler. Ancak, bu tepkiler zaman içerisinde ilk anda ki gücünü ve şiddetini kaybeder. Birey, olayla ilk karşılaştığı zaman, olayın iyi ya da kötü olmasına bağlı olarak mutluya da mutsuz olacaktır. Ancak zaman içinde birey bu olaya uyum sağladıkça yaşadığı duygu yoğunluğu azalacaktır (Diener, 1984).

Araştırmacılar, uyum sürecinin üç önemli işleve hizmet ettiği düşünülmektedir. Bunlardan ilki, karşılaşılan iyi ya da kötü olaylara ilişkin yaşadığı duygusal yoğunluğun uzun süreli olmasını engelleyerek bireyin ruh sağlığını korumasıdır. İkincisi, uyum süreci değişmeyen uyarıcının bir süre sonra dikkatten düşmesine izin verdiği için bu sürecin çevrede meydana gelen değişim için ekstra dikkat gerektirmesidir. Son olarak ise, bireyin olaylar karşısında verdiği duygusal tepkilerin şiddetinin zaman içinde azalmasını sağlayarak, bireylerin başarıya ulaşma ihtimali olmayan amaçlardan vazgeçmesine yardımcı olur. Buradan hareketle uyum sürecinin bireyin yaşamını sağlıklı bir şekilde sürdürebilmesinde önemli olduğu söylenebilir (Lucas, 2007).

2.2.7. Ryff'ın Psikolojik İyi Oluş Kuramı

Psikoloji alan yazınına bakıldığında öznel iyi oluş ve pozitif psikoterapiden çok psikopatolojiler hakkında yığınla araştırmaya rastlanmaktadır. Uzun yıllar kaygı, depresyon ya da herhangi bir ruhsal problem yaşamayan bireylerin psikolojik olarak sağlıklı olduğu düşünülmüştür. Buna göre uzun yıllar hâkim olan bu düşünce iyi oluş, iyilik hali, mutluluk gibi kavramların gözardı edilmesine sebep olmuştur. Ryff (1995)'e göre ruh sağlığı, bir başka deyişle psikolojik iyi oluş, sadece psikolojik problemlerin yokluğu anlamına gelmemektedir. Aynı zamanda olumlu özelliklerin varlığını da kapsamaktadır. Bu görüşten hareketle psikolojik iyi oluşu araştırmaya başlamıştır. Bu amaçla psikolojideki birçok kuramı incelemiş ve eklektik bir yaklaşım sergilemiştir. Psikolojik iyi oluş kuramını (psychological well-being theory) temelini, Erikson (1959)'ın psikososyal gelişim kuramı, Bühler (1935)'in temel yaşam eğilimleri, Neugarten (1973)'in yaşlılık ve yetişkinlik dönemindeki kişilik değişimleri, Maslow (1968)'un kendini gerçekleştirme, Rogers (1966)'ın tam kapasiteyle fonksiyonda bulunan birey, Jung (1933)'un bireyselleşme, Allport(1961)'un olgunluk, Jahoda (1958)'nın ruh sağlığı ve Birren'in kişiliğin yönetsel süreçleri kuramlarıyla desteklemektedir (Ryff, 1989; Ryff, 1995; Ryff ve Keyes,1995). Bütün bu kavramlar bireyin psikolojik iyi oluşumunda önemli bir role sahiptir. Bu ortak noktalar özneliyi oluş kavramının boyutlarını oluşturmaktadır.

Öznel iyi oluşun alt boyutları; kendini kabul, olumlu ilişkiler kurma, çevre hâkimiyeti, yaşam amacı, kişisel gelişim ve otonomi (özerklik) dir (Ryff, 1995).

Kendini Kabul (Self-acceptance): Kendini kabul, bireyin suçluluk, yetersizlik, beğenme ya da öğrenme duygularına kapılmadan kendini tüm yönleriyle olumlu ve olumsuz olarak kendiliğine ve yaşamına yönelik değerlendirmeleridir (Topses, 2013).

Olumlu ilişkiler (Positive relations with others): Olumlu ilişkiler, başkalarıyla kurulan ilişkinin sağlıklı ve nitelikli olmasıdır (Ryff ve Keyes, 1995).

Otonomi (Autonomy): Otonomi ya da özerklik, bireyin kendi davranışlarını belirlemede bağımsız olmasıdır (Ryff ve Keyes, 1995). Potansiyelini en şekilde ortaya koyan birey kendini, belirlemiş olduğu standartlar ve sahip olduğu imkânlar çerçevesinde değerlendirir. Özerk birey, bağımsız olarak karar verebilme yeteneğine sahiptir. Birey kararlarında bağımsız olabilen, düşünce ve eylemlerini kendisi belirleyen, sosyal baskılara direnebilen, davranışlarını düzenleyebilen, başkaları tarafından kontrol edilmek istemeyen ve dolayısıyla kendini başkalarının oldukları değerlerine göre değil, kendi sahip olduğu değerlere göre değerlendirebilen bireyler özerktir (Ryff, 1989).

Çevre Hâkimiyeti (Environmental mastery): Çevre hâkimiyeti, bireyin kendi yaşamını ve çevresini yönetebilme becerisine sahip olması anlamına gelmektedir. Çevresini etkin bir şekilde yönetebilme becerisine sahip, etkileşim içinde bulunduğu ortamları kontrol edebilen, çevresindeki olanaklardan uygun bir şekilde yararlanmayı bilen, kişisel ihtiyaçlarına ve değerlerine uygun ortamlar seçebilen bireylerin çevre hâkimiyetinin olduğu belirtilmektedir (Ryff, 1995).

Yaşam Amacı (Purpose in Life): Ruh sağlığı ölçütlerinden bir tanesi de bireyin yaşamda ulaşmak istediği bir gayesinin olması ve yaşamın anlamlı olduğunu düşünmesidir (Ryff, 1989).

Kişisel Gelişim (Personal growth): Kişisel gelişim, bireyin kişisel olarak sürekli bir değişim ve gelişim içinde olduğuna inanması anlamına gelmektedir. Bir başka deyişle, bireyin potansiyelini olumlu yönde gelişme ve değişim yolunda kullanmasıdır. Bireyin kendi potansiyelini farkına varması ve bu potansiyelini kendini gerçekleştirme yönünde kullanması kişisel gelişim açısından oldukça öneme sahiptir (Ryff, 1989).

Özetle, psikolojik iyi oluşun, bireyin kendini ve geçmiş yaşamını olumlu olarak değerlendirmesini, birey olarak gelişimini devam ettirmesini, yaşamda bir amacı olmasını ve yaşamın anlamlı olduğuna inanmasını, diğer kişilerle olumlu ilişkileresahip olmasını, kendi yaşamını ve çevresini etkili bir şekilde yönetebilmesi ve kararlarını bağımsız olarak verebilmesini içerdiği görülmektedir. Ryff (1989), psikolojik iyi oluşun alt boyutlarının yaşa ve cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla bir çalışma gerçekleştirmiştir. Bu araştırma sonucunda, özerkliğin ve çevre hâkimiyetinin yaşla birlikte arttığını; kişisel gelişim ve yaşam amacının yaşla birlikte azaldığını bulmuştur. Bununla birlikte, kendini kabul ve diğer kişilerle olumlu ilişkilerde yaş açısından bir farklılık olmadığını ancak cinsiyete göre, olumlu ilişkilerde anlamlı bir fark olduğunu tespit etmiştir. Kadınların, diğer kişilerle olumlu ilişkiler ve kişisel gelişim alt ölçeklerinden aldıkları puan ortalamasının erkeklere göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Benzer şekilde Ryff ve Keyes (1995)'in yaptığı bir başka çalışmada yaşam amacı ve kişisel gelişimin yaşla birlikte azaldığı, çevre hâkimiyetinin yaşla birlikte arttığı, kendini kabul ve özerkliğin yaşa bağlı olarak farklılık göstermediği bulunmuştur. Diğer çalışmadan farklı olarak bu çalışmada, diğer kişilerle olumlu ilişkilerin yaşla birlikte arttığı bulunmuştur. Kadınların puan ortalamasının erkeklerden daha yüksek olduğu görülmüştür. Buradan kadınların olumlu sosyal ilişkiler kurma konusunda daha başarılı olduklarını söylemek mümkündür.

2.3. Kişilerarası İlişkiler

Erden-İmamoğlu ve Aydın (2009) kişilerarası ilişkiyi, “iki ya da daha fazla kişi arasında gerçekleşen, farklı gereksinimlerden kaynaklanan, tanışık olmaktan samimiyete kadar farklı düzeylerde yaşanan, karşılıklı duygusal etkileşim ve davranımlar” şeklinde tanımlamıştır.

Kişilerarası ilişkileri inhibe edici faktörler çeşitli araştırmacılar tarafından iletişim engelleri (Ben-Yishay, Diller, Gerstman, ve Gordon, 1970), düşük düzeyde iletişim becerisi, düşük düzeyde sosyal beceri (Fiske ve Taylor, 1991), olumsuz kişilerarası ilişki tarzları, ketleyici etkileşim tarzları (Şahin ve ark.,2011) olarak farklı şekillerde tanımlanmıştır.

Sullivan'ın (1953), Kişilerarası Teorisi'ne göre kişilerarası etkileşim mental rahatsızlıkların ortaya çıkmasında ve günlük yaşamda önemlidir. Nasıl bir sosyal ortamın içinde bulunduğumuzun önemi olmadığını, çeşitli yollarla adapte olmaya çalıştığımızı vurgulamıştır. Dolayısıyla insanları diğer canlılardan ayrı kılan ileri düzeydeki dil becerisine dikkat çekerek, iletişim becerisinin önemini vurgulamıştır. Sullivan, kişiliğin kişilerarası ilişkilerden ortaya çıktığını, ilişkilerle bağlantılı olduğunu ifade etmiştir (Geçtan, 2000).

Kişilerarası ilişki kavramına yönelik başka bir kuramsal açıklama ise Bowlby'nin Bağlanma kuramı gösterilebilir. Bağlanma Kuramına (Ainsworth, 1989; Bowlby, 1969/1982) göre, bireyin erken dönemde birincil bakımvereni ile kurduğu ilişkiler, kişinin kendisine ve kendisi için önemli diğer insanlara yönelik temsillerini etkileyebilmektedir (İmamoğlu ve İmamoğlu, 2007). Örneğin, bireyin bakımvereni ile kurduğu ilişki, ihtiyaçlarının giderilmesi, kendini güvende hissetmesi gibi beklentilerini olumlu bir şekilde karşılayabiliyorsa ve bakıcı, birey için "güvenli sığınak" görevi üstleniyorsa, birey bu ilişkiden tatmin olacaktır. Bu süreçte kendisini değerli ve önemli hissederken, karşısındaki kişiyi de güvenilir ve olumlu algılayacaktır. Eğer bakımveren daha az duyarlı ve sıcaksa; bireyin ihtiyaçlarını karşılamak için daha az hazır bulunmaktaysa, birey bu ilişkiden tatmin olmayacak ve karşısındakini güvenilmez algılayacaktır. Bu algılamalar zaman içerisinde bireyde zihinsel temsiller olarak yer edinecek; bireyin kendisine ve ilişkide olduğu kişilere yönelik algılayışını etkileyecektir (Hazan ve Shaver, 1994).

Kişilerarası ilişki kavramının ele alındığı başka bir kuram ise Safran'ın (1990) Bilişsel Kişilerarası kuramıdır. Kurama göre bilişsel süreçler olduğunu söylerken; söz konusu psikopatolojinin anlaşılması ve tedavisi olduğunda bu bilişsel süreçlerin kişilerarası süreçlerden ayrı ele alınmasının mümkün değildir (Kaya, 2010).

Bu çalışmada erken dönemde algılanan ebeveyn stillerinin yetişkinlik dönemindeki olumsuz kişilerarası ilişki tarzları ve öznel iyi oluş düzeyleri ile ilişkileri incelenmiştir. Bu araştırma yetişkin kişilerarası ilişki tarzlarını

açıklamada gelişimsel bir model oluşturmanın önünü açacağı gibi öznel iyi oluşun temellerinin atılmasında uzmanlara yardımcı olacak niteliktedir.

2.3.1. Kişilerarası İlişkiler ile İlgili Çalışmalar

Kişilerarası ilişki tarzları ile ilgili literatüre bakıldığında, psikopatolojiler ile ketleyici ilişki tarzı arasında pozitif yönde ve anlamlı ilişkiler olduğu görülmektedir. Alanyazında anksiyete, depresyon (Şahin, Batıgünve Koç, 2011) ve cinsel işlev bozukluğu (Şahin, Demirel ve Pazvantoğlu, 2011) tanısı almış bireylerin ketleyici ilişki tarzını daha fazla kullandığı ifade edilmektedir. Ayrıca kalp-damar, mide-barsak, cilt ve şeker hastalığı olmak üzere dört farklı tanı almış bireylerle gerçekleştirilen bir çalışmada, bu bireylerin daha fazla stres yaşantısı gösterdikleri ve kişilerarası ilişkilerde daha fazla ketleyici tarzı kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Çoğunlukla ketleyici tarz kullanan bireylerin, yaşam doyumu düzeylerinin kontrol grubundan daha düşük olduğu da saptanmıştır (Batıgün, Şahin ve Demirel, 2011).

2.4. Erken Dönem Uyumsuz Şemalar/ Şema Terapi/Algılanan Ebeveyn Stilleri

Erken dönem uyumsuz şemaların altında, bireyin erken dönem yaşantılarının, ihtiyaçlarını karşılamayan ve mizacının bütünleşik bir etkisi vardır (Young ve ark., 2003). Çocuğun sağlıklı yetişkin bir birey olmasına engel olan aşırı katı, ihmalkâr davranışta bulunma, duyarlılıktan yoksun olma, reddedici ya da aşırı izin verici olma, sınır koymama, çocuğun özerkliğini önemsememe ve bunun gibi olumsuzluklara sahip ebeveyn tutum ve davranışları erken dönem uyumsuz şemaların gelişiminde önemli role sahiptir. Çocuğa bakım verme işlevini yerine getirilmediği zaman ya da bakım verenlerin olumsuz işlevlere sahip olduğu ortamda yetişen bireyler bir sosyal gruba ait olamayacağını, duygusal ilişki ihtiyaçlarının yeterince karşılanamayacağı, duygularını göz ardı etmesi ve başkalarının onu inciteceği gibi olumsuz inançlar geliştirebilirler. Bu tür inançlar da psikolojik belirtilerin

oluşmasına katkı sağlayabilirler. Bu duruma bağlı olarak alan çalışmamızda ilk olarak erken dönem uyumsuz şema kavramı üzerinde durulmuştur.

2.4.1. Erken Dönem Uyumsuz Şemalar

Young'a göre (1999) erken dönem uyumsuz şemalar; anı, duygu, biliş ve bedensel duylardan var olan, bireyin kendini ve başkalarıyla olan ilişkilerini dikkate alan, çocukluk ya da ergenlik boyunca gelişebilen, bireyin hayatı boyunca karmaşıklaşan ve önemli bir dereceye kadar işlevsiz olan örüntülerdir. Erken dönem uyumsuz şemalar, olumsuz bir bakış açısıyla şema ile ters düşen durumları görmezden gelip, şema ile uyumlu durumun onaylanmasına neden olarak uzun yıllar varlıklarını sürdüren ve daha sonraki süreçlerde olayları nasıl yorumlayacağını belirleyen bilişsel yapılardır (McGinn ve Young, 1996).

2.4.2. Erken Dönem Uyumsuz Şemaların Özellikleri

Şema ilk olarak Beck tarafından şu şekilde tanımlanmıştır; "geçmiş deneyimler ve bunlara gösterilen tepkilerle oluşan algı ve değerlendirmeler sonraki yaşantıları etkiler, bireyin şemalarını oluşturur."(Young, 1995). Young "Erken Dönem Uyumsuz Şema" denilen şemaların alt kümelerini tanımlamıştır.

Şema terapiye göre uyumsuz şemalar, erken dönem temel ihtiyaçların giderilememesi sonucu oluşur ve yetişkinlik döneminde de temel ihtiyaçların giderilememesine sebep olur. Şemaların oluşumuna etki eden temel ihtiyaçlar; güvenli bağlanma, özerklik, yetenek ve olumlu kimlik algısı, gereksinim ve duyguları ifade etme, kendilik ve rol yapma, gerçekçi limitler ve özdenetim olarak ifade edilir. Temel ihtiyaçlar, bireydeki "öz"ün ortaya çıkarabilmesi ve kendini gerçekleştirme için giderilmeye gereksinim duyarlar. Giderilmeyen gereksinimler kendine özgü problem alanları oluşturur. Bu alanlar şu yollarla oluşabilirler; temel ihtiyaçların engellenmesi, darbeleme, kurbanlaştırma ve kötü davranma, iyi şeylerin aşırı verilmesi sonucu oluşabilirler.

“Şema alanları” modelinde 18 şema giderilmemiş duygusal ihtiyaçların 5 genel kategoride açıklanmıştır. Bunların birincisi; ayrılma ve reddedilmedir. Bu kişiler başka insanlara güvenli olarak bağlanamazlar. İstikrar, sevgi, ait olma ihtiyaçlarının giderilmeyeceğini, ailelerinde istismarcı, ileriki yaşamlarında birey yakın ilişkilerinden uzaklaşma eğilimine sahip olur. Ayrıca ayrılma ve reddedilme kategorisinde; terk edilme, güvensizlik/suistimal edilme, duygusal yoksunluk, kusurluluk utanç ve sosyal izolasyon/yabancılaşma şemaları yer almaktadır. Bu şemelerin ikincisi; zedelenmiş özerklik ve performanstır. Bu kişilerin ayrılabilme, hayatta kalma, bağımsız olarak hareket etme ve kendileri hakkındaki beklentileridir. Bu kişilerin aileleri zarar verici, koruyucudurlar. Ayrıca zedelenmiş özerklik ve performans kategorisinde; bağımlılık/yetersizlik, hastalıklar ve zarar görme karşısındaki dayanıksızlık, yapışıklık/gelişmemiş benlik, başarısızlık şemaları yer almaktadır. Üçüncü olarak; zedelenmiş sınırlardır. Bu kişiler başkalarına olan sorumluluklarda sınırlardadır. Başkalarının haklarına saygı duyamazlar, işbirliği yapamazlar, hedeflerine ulaşmakta zorluklar yaşarlar. Bu kişilerin aileleri serbestlik, müsamaha gösterme ve yönetim eksikliği görülmektedir. Ayrıca zedelenmiş sınırlar kategorisinde; hak görme/büyüklenmecilik, yetersiz öz denetim/öz disiplin şemaları yer almaktadır. Şemelerin dördüncüsü ise; başkalarına yönelimlilik. Bu kişiler sevgi ve onaylanmak ister. Karşılık görmekten kaçınmak için başkalarının duygu ve tepkilerine karşı aşırı odaklanırlar. Ayrıca başkalarına yönelimlilik kategorisinde; boğun eğicilik, kendini feda etme, onay arayıcılık şemaları yer almaktadır. Son olarak aşırı tetikte olma ve baskılama/ketlemedir. Bu kişiler birçok kez mutluluk, kendini ifade etme, yakın ilişkiler ve sağlık pahasına olsa bile kişi kendi duygularını ve seçimlerini baskılamaya, içselleştirilmiş kuralları ve ahlaki davranışlarla ilgili yüksek beklentilere aşırı derecede vurgu yapmasıdır. Bu kişilerin aile tutumlarında katolik, talepkarlık ve cezalandırıcı yöntemler vardır. Ayrıca tetikte olma ve baskılama/ketleme kategorisinde; olumsuzluk/karamsarlık, duygusal baskılama/ketleme, yüksek standartlarda/aşırı eleştiricilik, cezalandırıcılık/acımasızlık şemaları yer almaktadır.

2.4.3. Şema Modeli Çerçevesinde Yapılan Araştırmalar

Şema tedavisi özellikle hayat boyu süren akıl hastalıklarını tedavi etmede önem kazanmıştır. Erken dönem uyumsuz şemalar, erken yaştaki deneyimler ve çocuğun mizacını arasındaki etkileşimin sonucu olarak ortaya çıkmaktadır (Rafaeli, Bernstesin, Young, 2011). Özellikle, çocuğun duygusal ihtiyaçları tatmin etmesini engelleyen deneyimler, uyumsuz şemaların gelişiminde merkezi bir rol oynayacaktır. Erken çocukluk döneminde başlayan erken uyumsuz şemaların, kişinin tüm yaşamı boyunca kalıcı kalıpları olduğu ve bireylerin duyguları, bilişleri, düşünceleri, beden duyumları ve ilişkilerini etkilediği ve davranış sorunları yarattığı iddia edilmektedir (Young, Klosko ve Weishaar, 2003). Şemalar çekirdek inanç kavramına benzerler ve hayat boyunca kendilerini tekrar edebilirler (Shorey, Anderson, Stuart, 2012). Erken dönem uyumsuz şemalar genellikle kişinin ailesi ile işlevsel olmayan deneyimlerin bir sonucu olarak yaşamın erken döneminde oluşur. Çalışmalar olumsuz çocukluk deneyimleri ile erken uyumsuz şemalar arasında güçlü ilişkiler olduğunu göstermiştir (Cecero, Nelson ve Gillie, 2004), ancak bu araştırmanın çoğunun kesitsel olduğunu belirtmek gerekir. Ayrıca, erken dönem uyumsuz şemalar kayda değer sıkıntılara, olumsuz etkilere neden olur.

Erken dönem uyumsuz şemalar uzun yıllar bireyle birlikte ve bu şemaların psikiyatrik bozuklukların zaman içinde sabit kalmasının ana nedeni olduğuna inanılmaktadır (Young ve ark., 2003). Erken dönem uyumsuz şemalarla ilişkili olduğu düşünülen klinik problemler arasında yeme bozuklukları (Waller, Meyer ve Ohanian, 2001), kişilik bozuklukları (Giesen-Bloo ve ark. 2006), depresyon (Riso ve ark., 2006) ve travma sonrası stres bozukluğu sayılabilir. (Cockram, Drummond ve Lee, 2010).

2.4.4. Erken Dönem Uyumsuz Şemaların Kökenleri – Algılanan Ebeveyn Stilleri

Çoğunlukla erken dönemde gelişen ve güçlü olan şemalar aile ortamında gelişir ve genellikle çocuğun dinamikleri ailenin dinamikleridir. İleri yaşlarda da şema gelişimi olabilir ancak gücü çocuklukta gelişenler kadar

değildir. Çocukluk deneyimleri erken dönem uyumsuz şemalara, katı kişilerarası inanışlara katkıda bulunur, işlevselliğin kaybına sebep olur ve yaşam boyunca tekrar ederler (Young, Klosko ve Weishaar, 2003).

Şema kazanımını hızlandıran dört temel erken yaşam deneyimi tanımlanmıştır. Bunlardan ilki, ihtiyaçların karşılanmasının engellenmesidir, bu durumu yaşayan çocuk; sevgi, hoşgörü, şevkat, anlayış ve istikrar gibi en temel ihtiyaçlarını karşılayamaz ve sonucunda terk edilme, duygusal yoksunluk gibi şemaları geliştirir. İkinci yaşam deneyimi ise travmadır. Fiziksel ya da duygusal olarak travma yaşamış çocuğun en temel psikolojik ihtiyaçlarından birisi olan güvenlik ihtiyacı zedelenmiş olup kusurluluk/utanç, tehditler karşısında dayanıksızlık ve kuşkuculuk gibi şemaları geliştirmektedir. Şema gelişimine katkıda bulunan bir diğer durum ise ilkinin zıttı olan iyi olandan fazla yararlanma durumudur. Bu durumda anne- baba çocuk için sağlıklı olan şeyleri çocuğa ihtiyacından fazlaca sunarlar. Bu çocuklar kendilerine hiç kötü davranılmamış, zarar görmemiş ve mağdur edilmemiştir. Anne babanın tavrı aşırı derecede koruyucu kollayıcı olmakla beraber sınırlar konusunda gevşek davranıp sınır koymama gibi davranışlar da göstermiş olabilirler. Bu duruma maruz kalan çocukların otonomi, özerklik ve gerçekçi sınırlar konması gibi temel duygusal ihtiyaçları karşılanmamış olur ve Bağımlılık/Yetersizlik, Hak Görme/ Büyüklenmecilik gibi şemalar geliştirebilir. Şemaların oluşumunu sağlayan erken dönem yaşam deneyimlerinden en sonucusu ise seçici içselleştirme ya da önem verdiği kişilerle özdeşleşmedir. Çocuk aile içinde aile bireylerinden gördüğü davranışları, algıladığı düşünce ve davranışları içselleştirir ve onlarla özdeşleşir. Bu özdeşimlerden bazıları ise şemaları ve bunlarla baş etme biçimlerini oluşturur. Fakat bu özdeşim sürecini etkileyen faktörlerden birisi de mizaçtır. Eğer çocuk kronik depresif ise ailenin zor durumlar karşısındaki iyimser başa çıkma metodlarını farkedip içselleştiremeyecektir bu durumda da çocuğun mizacı öne çıkıp davranışını belirleyecek olup ailenin çocuğa davranışı önemini kaybedecektir (Kuzu ve Taşçı, 2013).

Duygusal mizaç: Bireyin doğumundan itibaren sahip olduğu mizacının şemaların oluşumunda erken dönem yaşantıyla etkileşim içinde olduğu belirtilmektedir.

2.4. 5. Algılanan Ebeveyn Stilleri İle İlgili Yapılan Çalışmalar

Young ve Brown, bireyin çocuklukta eşsiz deneyimlerin, kendileri ve başkaları ile ilgili erken dönem uyumsuz şemalar olarak adlandırdıkları farklı temel inançların gelişimine katkıda bulunduğunu ve etkilediğini iddia etmiştir. Young, herhangi bir çocukluk deneyiminin erken uyumsuz şemaların oluşumu üzerinde etkili olabileceğine inanmaktadır (Young, 1990).

Ebeveynlik biçimleri ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişkiye vurgu yapan araştırmalar bulunmaktadır (Sheffield ve ark. 2006, Çakır 2007). Ek olarak, algılanan ebeveynlik biçimiyle depresyon arasındaki ilişkide, şemaların aracı rolü olabileceği ifade edilmektedir. Bu bağlamda, ebeveynlik biçimi ile kaygı ve depresyon arasındaki ilişkide, bilişsel yapının aracı rolüne ilişkin gözlemler bulunmaktadır. McGinn ve ark. (2005), düşük bakım, yüksek kontrol, istismar ve yoksunluğun, aracı etki bilişsel biçimler iken anksiyete ve depresyon semptomları ile ilişkide olduğu, ebeveynlerini istismarcı ve yoksun bırakıcı olarak değerlendiren katılımcıların daha fazla depresif oldukları bulunmuştur. Annelerini düşük bakım veren anneler olarak algılayan katılımcıların kopukluk ve reddedilmiş alanında, aşırı korumacı olarak algılayan katılımcıların aşırı tetikte olma, bastırılmışlık alanı ve diğerlerine yönelimlilik alanı, annelerini istismarcı olarak algılayan bireylerin ise kopukluk ve reddedilmişlik alanı, zedelenmiş otonomi ve kendini ortaya koyma alanı ve zedelenmiş sınırlar alanlarında işlevsiz oldukları bulunmuştur.

Cocram ve arkadaşları (2010), zayıf aile bağı deneyiminin psikopatolojiye yol açtığını vurgulayarak kendi çalışmalarında olumsuz ebeveynlik davranışlarının daha fazla TSSB'ye yol açtığını tespit etmişlerdir. Yurtdışında YEBÖ ile yapılan çalışmalara bakıldığında Sheffield, Waller, Emanuelli ve Murray (2005), psikopatoloji, yeme bozukluğu ve dürtüsellik ile ebeveynlik arasındaki ilişkiyi çalışmıştır. Bu çalışma sonucunda

somatizasyonun yüksek cezalandırıcı baba ve kontrolcü anne ile düşük kötümser baba ve kontrolcü baba ile anlamlı ilişkide oldukları bulunmuştur. Bir başka araştırmada Cecero ve arkadaşları (2004) ret eden ebeveynlik tarzı ve yetişkinlikte yaşanan disforinin arasında bir bağlantı bulmuştur. Mevcut çalışmada algılanan ebeveyn biçimleri ile öznel iyi oluş arasındaki ilişkiye bakılacaktır, bu araştırma çalışmanın amacını destekler niteliktedir.

2.4.6. Algılanan Ebeveyn Stilleri, Kişilerarası İlişki Tarzları ve Öznel İyi Oluş

Young (2003) göre şemaların davranıştan çok davranışı ortaya çıkaran tetikleyici bilişsel sistemler olduklarının ve bunların da çoğunun erken çocukluk yaşantılarının sonuçları olduğu bilinmektedir. Öznel İyi Oluş kavramında bulunan kişinin yaşamını değerlendirmesi üzerine kurulu bir modelden yola çıkacak olursak, kişinin sahip olduğu ve çocukluktan getirdiği şemalarının yaşam alanlarını oluştururken nasıl bir öykü kurguladığı üzerinde etkili olduğu düşünülmektedir (Şimşek, 2009). Varsayılan bu etki ışığında çalışmada, kişilerarası ilişki tarzlarının besleyici/ketleyici oluşu, algılanan ebeveyn stillerinin öznel iyi oluş ile ilişkisi öngörülmektedir. Buna göre, kişinin erken çocukluk döneminde algıladıkları ebeveyn stilleri, o kişinin yaşamı boyunca kişilerarası ilişkilerini etkileyeceği gibi, psikolojik iyi oluşunun da belirleyicisi olarak düşünülmektedir.

2.5. Ebeveynlik Stilleri

İnsanoğlu diğer çoğu canlıdan farklı bir şekilde uzun süreli ve yakın bakım verildiği takdirde hayatını sürdürebilen bir canlıdır. Yakın bakım insanoğlunun sadece hayatta kalması için değil, duygu ve davranışlarının biçimlenmesi için önemlidir. Ebeveynlik, çocuk yetiştirmekte olan aileler ve bu çabanın öznesi olan çocuklar için oldukça önemlidir. Ebeveynlik çocukla etkileşim içinde olunması, çocuğun davranışına rehberlik edilmesi ve çocuğa alışkanlıkların kazandırılması gibi birçok ögeyi kapsar. Odaklandıkları davranışlar değişmekle birlikte, erken dönem çocuk-ebeveyn etkileşimlerinin önemi bağlanma (Ainsworth, 1989; Ainsworth ve Bowlby, 1991), sosyal

etkileşim (Fisher, Ellis ve Chamberlain, 1999) ve aile sistemleri kuramı (Hinde, 1989; Parke, 2002; Parke ve Buriel, 2008) gibi pek çok önde gelen kuram tarafından vurgulanmıştır.

Ebeveynlik biçimlerine dair genel bilgiler, şema modeli bağlamında ebeveynlik biçimleri ilgili araştırmalar bir sonraki başlıkta aktarılmıştır.

2.5.1. Şema Modeli Çerçevesinde Ebeveynlik Biçimleri

Bowlby'nin (1973) bağlanma kuramından yola çıkarak bağlanma figürleriyle olan etkileşimlerin temsilleriyle tanımlanmaktadır (Young ve Lindemann, 1992). Buna göre Young ve arkadaşları (2003), çocuklukta karşılanması gereken bazı temel duygusal ihtiyaçlar bulunmaktadır. Bunlar; başkalarına güvenli bağlanma, özerklik, yetkinlik ve kimlik algısı, duyguların ve ihtiyaçların ifade edilmesi, kendiliğinden olma ve oyundur. Çocuğun psikolojik olarak sağlıklı ve uyumlu bir birey olarak gelişebilmesi için bu durumların karşılanması gerektiği öne sürülmektedir. Bu bağlamda şemaların kökeninde erken dönem yaşantılarının önemi vurgulanmaktadır. (Soygüt ve Çakır, 2009).

Bowlby'nin (1973) bağlanma kuramı birçok kuramda belirtildiği gibi; çocuğun ailesine ilişkin temsilleri çocuğun tüm dünyaya ilişkin temsillerinin temelini oluşturduğundan çocuğun erken dönemlerde ebeveynleriyle yaşadığı iletişimler önemlidir. Young ve arkadaşlarına (2003) göre, şemaların gelişiminde arkadaşlıklar, okulun ve sosyo-kültürel yapıların etkisinin yanı sıra, bunların yol açtığı şemalar, ebeveynlerle ilişkiler sonucunda gelişen şemalar kadar güçlü değildir. Bu kurama göre ebeveynlik biçimleri; Kuralcı/Kalıplı, Küçümseyici/Kusur Bulucu, Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı, Sömürücü/İstismar Edici, Aşırı Koruyucu/Evhamlı, Koşullu/Başarı Odaklı, Aşırı İzin Verici/Sınırsız, Kötümser/Endişeli, Cezalandırıcı, Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran ebeveynlik olarak tanımlanmaktadır.

2.5.2. Şema Modeli Ebeveynlik Biçimleri Çerçevesinde Yapılan Araştırmalar

Birçok farklı kuram erken dönem yaşantılara verdiği önemle beraber erken dönem anne-çocuk ilişkisinin yanında, hem anne hem de babanın veya bakım ver kişinin çocukla ilişkisi olan ve bu ilişkinin yaşamındaki olaylar ile bağlantısı farklı çalışmalar tarafından incelenmiştir (Freud, 1946; Lumney ve Harkness, 2007; Murriss, 2006; Stallard, 2007; Wicks-Nelson ve Israel, 2006; Winnicot, 1965). Aile işlevleri ve psikolojik belirtiler arasındaki ilişkiyi inceleyen bir araştırmada, olumsuz aile işlevlerinin psikolojik belirtileri yordamasının, Duygusal Yoksunluk şemasından kaynaklandığı görülmüştür (Kapçı ve Hamamcı, 2010). Çocukların maruz kaldıkları ebeveynlik biçimlerine ilişkin algıları ile psikolojik belirti geliştirmeleri arasındaki ilişkide kişilerarası şemaların aracı rolünü araştıran bir çalışmada; düşmanlık boyutunun, anneye ilişkin Kuralcı/Kalıplıyıcı, Küçümseyici/Kusur Bulucu, Kötümser/Endişeli ebeveynlik algıları; babaya ilişkin, Kuralcı/Kalıplıyıcı, Küçümseyici/Kusur Bulucu, Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı, Kötümser/Endişeli, Cezalandırıcı ve Değişime Kapalı/ Duygularını Bastıran ebeveynlik algıları ile psikolojik belirtiler arasında aracı rolünün olduğu gözlenmiştir (Soygüt ve Çakır, 2009).

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın hangi modelde yapıldığı, çalışma evreni ve örnekleme, verilerin toplanması, veri toplama araçlarının neler olduğu, verilerin çözümlenmesi ile ilgili bilgi verilmiştir.

3.1. Verilerin Analizi ve Araştırmanın Modeli

Araştırma sonuçlarının değerlendirilmesinde, betimleyici istatistik sonuçları için ikili grupların ortalamaları arasındaki farkı test etmek için bağımsız örneklem gruplar için t testi kullanılmıştır. Çoklu grupların ortalamaları test etmek için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Varyans analizi sonucunda elde edilen f değerinin anlamlı bulunduğu durumlarda farkın kaynağını saptayabilmek için Scheffe testi uygulanmıştır. Bu araştırma 'İlişkisel Tarama Modeli' nde gerçekleştirilmiştir. İlişkisel tarama modeli, iki ya da daha fazla değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modeli olarak tarif edilmektedir. İlişkisel tarama modellerinde değişkenler arasındaki ilişkiler, korelasyon türü ve karşılaştırma türü olmak üzere iki şekildedir. Korelasyon türü ilişkisel taramalarda, değişkenlerin birlikte değişip değişmediği, birlikte değişim söz konusu ise bunun nasıl olduğu öğrenilmeye çalışılır. Karşılaştırma türü ilişkisel tarama modelinde ise en az iki değişken vardır ve bunlardan birine (sınanmak istenen bağımsız değişkene) göre gruplar oluşturularak, öteki değişkene (bağımlı değişkene) göre aralarında bir farklılaşma olup olmadığı incelenir (Karasar, 2005). Araştırmanın modeli korelasyon ve karşılaştırma türü ilişkisel tarama modelidir. Değişkenler arasındaki ilişkiselliği test etmek için Pearson Korelasyon Testi uygulanmıştır. Korelasyon analizleri iki ya da daha çok değişken arasında ilişki olup olmadığını, ilişki varsa yönünü ve gücünü belirlemek için kullanılır. Korelasyon katsayısı -1 ile +1 ($-1 \leq r \leq +1$) arasında değişen değerler almakla birlikte, korelasyon kat sayılarında 0,00 ile 0,25 arası değerler 'çok zayıf', 0,26 ile 0,49 arası değerler 'zayıf', 0,50 ile 0,69 arası

değerin 'orta', 0,70 ile 0,89 arası değer 'yüksek', 0,90 ile 1,00 arası değer ise 'çok yüksek' olduğu ifade edilir. Korelasyon katsayısının pozitif olması değişkenler arasında doğrusal bir ilişkinin olduğunu, negatif olması ise ters yönlü bir ilişkinin olduğunu göstermektedir (Alpar, 2003).

Öznel iyi oluş değişkeninin araştırmanın diğer değişkenleri olan kişilerarası ilişkiler ve ebeveyn stilleri tarafından yordayıp yordamadığını test etmek için çoklu regresyon analizi kullanılmıştır. Çoklu regresyon analizi bağımlı değişkenlerin bağımsız değişkeni yordayıp yordamadığını hesaplayan bir açıklayıcı istatistiktir (Alpar, 2003).

Tüm analizler SPSS 20.0 programı kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

3.2. Evren ve Örneklem

Bu çalışmanın evrenini Kolaydan örneklem yöntemi ile İstanbul ve Diyarbakır illerinden erişilen 200 üniversite öğrencisinden oluşmuştur. 107 (%53,5)'i kadın, 93 (%46,5)'i erkekten oluşan örneklem grubunun yaş aralığı 17-32'dir. Katılımcıların yaş ortalaması 21.90'dir (SS: 2.34). Katılımcılara gönüllü olanlar çalışmaya alınmıştır.

Araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin sosyo-demografik özelliklerine ilişkin istatistiksel verileri Tablo 1'de yer almaktadır.

Tablo 1. Katılımcıların Kişisel Özelliklerine İlişkin Bulgular

Cinsiyet	N	%
Kadın	107	53,5
Erkek	93	46,5
Toplam	200	100,0
Yaş	N	%
17-32 Yaş	200	100,0
Toplam	200	100,0
Sınıf	N	%
1.Sınıf	38	19,0
2.Sınıf	46	23,0
3.Sınıf	31	15,5
4.Sınıf	85	42,5
Toplam	200	100,0
Aylık Gelir Düzeyi	N	%
Düşük	6	3,0
Ort. Altı	17	8,5
Orta	146	73,0
Ort. Üstü	23	11,5
Yüksek	8	4,0
Toplam	200	100,0
Bölüm	N	%
Sağlık	6	3,0
Eğitim	5	3,5
Fen Fakültesi	159	71,0
Edebiyat Fakültesi	17	8,5
Turizm Animasyonu	1	0,5
Mimarlık	3	1,5
İşletme	2	1,0
İlahiyat	1	0,5
Hukuk	1	0,5
Toplam	200	100,0

Araştırma kapsamındaki katılımcıların, %19,0'u 1. Sınıf, %23,0'ı 2. Sınıf, %15,5'i 3.Sınıf, %42,5'i son sınıfta okuduklarını bildirmişken, %53,5'i kadın, %46,5' inin erkek olduğu belirlenmiştir. Katılımcıların %100'ü 17-32 yaş aralığındadır. %3'ü kişisel aylık geliri düşük, %8,5'i ortalama altı, %73'ü orta, %11,5'i ortalama üstü ve %4'ü yüksek gelirli olarak belirlenmiştir. Katılımcıların %3'ü sağlık, %3,5'i eğitim, %1'i fen (mühendislik, kimya, metalurji), %8,5'i edebiyat, %0,5'i turizm ve animasyon, %1,5'i mimarlık, %1'i işletme, %0,5'i ilahiyat, %0,5'i hukuk bölümlerinde eğitimlerine devam ettiklerini bildirmişlerdir.

3.3.İşlemler

Katılımcılar çalışmanın amacı ve konusu hakkında sözel olarak bilgi verilmiş ve katılmaya gönüllü olanlara anket formları dağıtılmıştır. 18 yaşından küçükler için ebeveynlerinden araştırmaya dahil edilip edilmeyecekleri hakkında yazılı izin alınmıştır. Anket formlarının doldurulması sırasında katılımcıların istedikleri zaman ifadeleri cevaplandırmayı bırakabilecekleri yüksek sesle bildirilmiştir. Anket formlarının doldurulması yaklaşık olarak 30 dakika sürmüştür. Çalışmaya katılan bireylere Kişisel Bilgilendirilmiş Onam Formu, Algılanan Ebeveynlik Stilleri Ölçeği, Öznel İyi Oluş Ölçeği ve Kişilerarası İlişki Tarzları Ölçeği verilmiştir. Ölçekler katılımcılara anket şeklinde verilmiş olup kişisel bilgi formunun başında ise bilgilendirilmiş onam formu verilerek imza alınmıştır. Öncesinde de katılımcılara araştırmanın kapsamı ve amacı açıklanmıştır.

3.4. Veri Toplama Araçları

3.4.1. Kişisel Bilgi Formu

Bilgi formunda araştırma için önemli olduğu düşünülen bazı demografik bilgiler sorulmaktadır.

3.4.2. Young Ebeveynlik Ölçeği-YEBÖ (Young Parenting Inventory-[YPI]):

Algılanan ebeveynlik stillerinin ölçülmesi amacıyla araştırmada Young Ebeveynlik Ölçeği (YEBÖ) kullanılmıştır. Young (1994) tarafından geliştirilen ölçek, 72 maddeden oluşmakta ve anne- babanın erken dönem uyumsuz şemaların temelini oluşturduğu düşünülen çeşitli davranışlarını içermektedir. Ölçekte yer alan maddeler kuramsal olarak duygusal yoksunluk, terk edilme/istikrarsızlık, güvensizlik/suiistimal edilme, hastalıklar ve tehditler karşısında dayanıksızlık, bağımlılık/ yetersizlik, kusurluluk/utanç, başarısızlık, yüksek standartlar/aşırı eleştiricilik, kendini feda, hak görme/büyüklük, yetersiz özdenetim, iç içelik/gelişmemiş benlik, karamsarlık, duyguları bastırma, cezalandırılma, onay arayıcılık ve boyun eğicilik şemalarıyla ilişkilidir ve bu anlamda sosyal izolasyon/yabancılaşma şeması dışında,

şemalara karşılık gelen 17 alt boyut önerilmektedir. Yönergede, katılımcıdan anne- babasını tarif eden davranışları, hem anne hem de babasını çocukluğu sırasında en iyi tanımlayan şekliyle 1 (tamamıyla yanlış) ile 6 (ona tamamı ile uyuyor) arasında derecelendirmesi istenmektedir. Duygusal yoksunluk şemasını temsil eden ilk beş maddeden alınan düşük puanlar şemanın oluşumuna yönelik ebeveyn biçimlerini temsil ettiklerinden bu 5 madde ters olarak puanlanmaktadır. Yüksek puanlanan maddeler ebeveynin erken dönem uyumsuz şema oluşumuna yönelik olumsuz ebeveynlik tutumlarına işaret etmektedir.

Ölçeğin Türkçe formunun geçerlik- güvenirlik çalışması Soygüt, Çakır ve Karaosmanoğlu (2008) tarafından yapılmıştır. Üniversite örnekleminde yürütülen çalışmada 8 maddenin örneklem için temsil edici olmadığı görülmüş ve ölçeğin 64 madde üzerinden değerlendirilmesi uygun bulunmuştur. Yapı geçerliğine ilişkin araştırma sonuçları ölçeğin anne (YEBÖ-A) ve baba (YEBÖ-B) formları için ortak olan 10 alt boyuttan oluştuğunu göstermiştir. Bu boyutlar: Kuralcı/kalıplı, küçümseyici/kusur bulucu, duygusal bakımdan yoksun bırakıcı, sömürücü/istismar edici, aşırı koruyucu/evhamlı, başarı odaklı, kontrol etmeyen/sınırsız, kötümser/endişeli, cezalandırıcı ve duygularını bastıran değişime kapalı/ ebeveynlik olarak belirlenmiştir. Özgün formdan farklı olarak, YEBÖ'nün duygusal bakımdan yoksun bırakıcı ebeveynlik boyutundaki tüm maddeler (1, 2, 3, 4, 5, 36, 45 ve 52) ters puanlanmaktadır.

Ölçeğin güvenirlik çalışmasında YEBÖ'nün anne formu için yapılan test- tekrar test güvenirliği $r = .38-.83$ ($p < .01$) arasında değişirken baba formu için bu sayı $r = .56-.85$ ($p < .01$) arasında bulunmuştur. Ölçeğin iç tutarlık katsayısı ise anne formunda $\alpha = .53-.86$; baba formunda ise $\alpha = .61-.88$ arasında değişmektedir. Bu çalışmada ölçeğin iç tutarlılık katsayısı anne formunda .903, baba formunda .911 olarak bulunmuştur.

3.4.3. Kişilerarası İlişki Tarzı Ölçeği (KITÖ)

Bu ölçek, Şahin, Durak ve Yasak (1994) tarafından, "Stress Management: A Positive Strategy" isimli bir video paket programının el

kitabında bulunan davranışlar listesinden esinlenerek hazırlanmıştır. Paket programdan alınan maddeler üzerine, kültüre özgü olabileceği düşünülen maddeler de eklenmiş ve 50 maddelik bir ölçek oluşturulmuş; yapılan çalışmalar sonucunda 31 maddelik bir araç haline dönüştürülmüştür.

Özbildirime dayanan KİTÖ, “Hiçbir zaman” (0), “Bazen” (1), “Sık sık” (2), “Sürekli” (3) şeklinde yanıtlanan 4’lü Likert tipi bir ölçektir. “Besleyici” (tek sayılı maddeler) ve “Ketleyici” (çift sayılı maddeler) ilişki tarzlarından oluşan ölçekten 0-93 arasında puan alınabilmektedir. Ölçekten alınan yüksek puanlar, kişilerarası ilişkilerde olumlu bir tarzın göstergesidir (Şahin, Durak ve Yasak, 1994). Ölçeğin güvenirlik analizlerinde Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı .79, iki yarım test güvenirliği katsayısı ise .63 olarak bulunmuştur (Şahin, Durak ve Yasak, 1994). Bu araştırmada ölçeğin iç tutarlılık katsayısı (Cronbach Alfa).80 olarak bulgulanmıştır.

3.4.4. Öznel İyi Oluş Ölçeği (Ö.İ.O.Ö)

Tuzgöl Dost (2005) tarafından geliştirilen Öznel İyi Oluş Ölçeği (ÖİÖÖ), 46 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin amacı, bireylerin yaşamları hakkındaki bilişsel değerlendirmeleri ile yaşadıkları olumlu ve olumsuz duyguların sıklığını ve yoğunluğunu belirleyerek öznel iyi oluş düzeylerini saptamaktır. Öznel iyi oluş ölçeği, yaşam alanlarına ilişkin kişisel yargılar ile olumlu ve olumsuz duygu ifadelerinden oluşmaktadır. Cevaplama sistemi her ifade için "(5) Tamamen Uygun", "(4) Çoğunlukla Uygun", "(3) Kısmen Uygun", "(2) Biraz Uygun", (1) "Hiç Uygun Değil" olarak beşli likert ölçeği şeklindedir. Her bir maddenin puanları "5" ile "1" arasında değişmektedir. Ölçek maddelerinin 26'sı olumlu, 20'si olumsuz ifade şeklindedir. Olumsuz ifadeler; 2, 4, 6, 10, 13, 15, 17, 19, 21, 24, 26, 28, 30, 32, 35, 37, 38, 40, 43, 45. maddelerdir. Olumsuz ifadelerin puanlaması tersine çevrilerek yapılmaktadır. Olumlu ifadeler; 1, 3, 5, 7, 8, 9, 11, 12, 14, 16, 18, 20, 22, 23, 25, 27, 26, 29, 31, 33, 34, 36, 39, 41, 42, 44. maddelerdir. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 46, en yüksek puan 230'dur. Yüksek puan öznel iyi oluş düzeyinin yüksek olduğuna işaret etmektedir. Bu araştırmada ölçeğin iç tutarlılık katsayısı .88 olarak bulgulanmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu çalışmada üniversitede okuyan kadın ve erkek öğrencilerin algıladıkları anne-baba ebeveyn biçimleri, kişilerarası ilişki tarzları ve öznel iyi oluşları arasındaki ilişkiler ele alınmaktadır. Bu bölümde çalışmanın amaçları doğrultusunda katılımcılardan kişisel bilgi formu, Young Algılanan Ebeveyn Biçimleri Ölçeği, Öznel İyi Oluş Ölçeği ve Kişilerarası İlişkiler Ölçeği ile toplanan veriler analiz edilmiştir. Verilerin normallik sınaması için yapılan Kolmogrov-Smirnov normallik testi gerçekleştirilmiş ve verilerin normal dağıldığı gözlemlenmiş, parametrik testler kullanılmıştır ($p > .05$).

Cinsiyet değişkeninin yorumlanmasında Mann Whitney U testi kullanılmıştır. Katılımcıların sınıf, gelir düzeyi değişkenlerine göre Kruskal Wallis testi yapılarak sıra ortalamalarının karşılaştırılmasına yer verilmiştir.

Katılımcıların anne algısı, baba algısı, öznel iyi oluş ve kişilerarası ilişki tarzları arasındaki korelasyonlara ilişkin bulgular Pearson korelasyon analizi ile hesaplanmıştır.

4.1. Tanımlayıcı İstatistik Analizler

Bu bölümde algılanan anne/baba ebeveynlik stilleri ölçeği alt boyut, kişilerarası ilişki tarzları alt boyut ve öznel iyi oluş ölçeği puanları ile ilgili tanımlayıcı istatistik analizler yer almaktadır.

Tablo 2. Algılanan Anne/Baba Ebeveynlik Stilleri Ölçeği Alt Boyut, Kişilerarası İlişki Tarzları Alt Boyut ve Öznel İyi Oluş Ölçeği Puanları İle İlgili Tanımlayıcı İstatistikler

	N=200		
	Ort	SS	Min.-Max.
K/KA	30.29	10.98	12.0-64.0
KÜ/KBA	12.74	6.07	7.00-53.00
DBYBA	16.36	7.61	8.00-45.00
S/İEA	8.22	4.14	0.00-37.00
AK/EA	22.74	6.15	7.00-39.00
BOKA	17.88	6.60	5.00-30.00
AİV/SA	10.34	5.12	1.00-31.00
K/EA	7.01	3.58	3.00-18.00
CA	8.10	3.43	3.00-21.00
DK/DBA	7.62	2.87	3.00-17.00
K/KB	33.62	13.20	12.00-68.00
KÜ/KBB	13.75	6.86	7.00-54.00
DBYBB	19.84	8.60	8.00-48.00
S/İEB	8.55	4.92	0.00-42.00
AK/EB	21.15	5.75	7.00-39.00
BOKB	18.31	6.73	5.00-30.00
AİV/SB	10.37	4.99	1.00-27.00
K/EB	6.97	3.43	3.00-16.00
CB	8.16	3.37	3.00-20.00
DK/DBB	9.02	3.82	3.00-18.00
BİT	32.20	5.60	15.00-45.00
KİT	12.82	7.49	2.00-38.00
ÖİÖ	169.42	23.15	113.00-217.00

Notlar: SS:Standart Sapma, Ort: Ortalama K/KA:Kuralcı/Kalıplayıcı Anne, KÜ/KA:Küçümseyici/Kusur bulucu Anne, DBYBA: Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı Anne, S/İEA: Sömürücü İstismar Edici Anne, AK/EA: Aşırı Koruyucu/Evhamlı Anne, KBOA: Koşullu Başarı Odaklı Anne, AİV/SA: Aşırı İzin Verici/Sınırsız Anne, K/EA:Kötümser Endişeli Anne, CA: Cezelandırıcı Anne, DK/DBA: Değişime Kapalı Duygularını Bastran Anne, K/KB: Kuralcı/Kalıplayıcı Baba, KÜ/KB: Küçümseyici/Kusur bulucu Baba, DBYBB: Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı Baba, SİEB: Sömürücü İstismar Edici Baba, AK/EB: Aşırı Koruyucu/Evhamlı Baba, KBOB: Koşullu Başarı Odaklı Baba, AİV/SB: Aşırı İzin Verici/Sınırsız Baba, Kötümser Endişeli Baba, CB: Cezelandırıcı Baba, DK/DBB: Değişime Kapalı Duygularını Bastran Baba BİT: Besleyici İlişki Tarzı. KİT: Ketleyici İlişki Tarzı, ÖİÖ: Öznel İyi Oluş

Tablo 2’de gözlemlenen analiz sonuçlarına göre; Algılanan Anne Ebeveynlik Stili alt boyut puanları değerlendirildiğinde şu sonuçlara erişilmiştir:

Algılanan Anne Ebeveynlik Stili alt boyutlarına ilişkin Ortalama puanlar incelendiğinde, örneklemin Kuralcı/Kalıplayıcı Anne ($Ort=30.29$), Küçümseyici/Kusur Bulucu Anne ($Ort=12.74$), Duygusal Bakımdan Yoksun

Bırakıcı Anne (*Ort.=16.36*), Sömürücü/İstismar Edici Anne (*Ort.=8.22*), Aşırı Koruyucu /Evhamlı Anne (*Ort.=22.74*), Başarı Odaklı/Koşullu Anne (*Ort.=17.88*), Kontrol Etmeyen/Sınırsız Anne (*Ort.=10.34*), Kötümser/Endişeli Anne (*Ort.=7.01*), Cezalandırıcı Anne (*Ort.=8.10*), Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran Anne (*Ort.=7.62*) puanlarına sahip olduğu gözlenmiştir. Algılanan Baba Ebeveynlik Stili alt boyut puanları değerlendirildiğinde şu sonuçlara erişilmiştir:

Algılanan Baba Ebeveynlik Stili alt boyutlarına ilişkin Ortalama puanlar incelendiğinde, örneklemin; Kuralcı/Kalıplayıcı Baba (*Ort.=33.62*), Küçümseyici/Kusur Bulucu Baba (*Ort.=13.75*), Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı Baba (*Ort.=19.84*), Sömürücü/İstismar Edici Baba (*Ort.=8.55*), Aşırı Koruyucu /Evhamlı Baba (*Ort.=21.15*), Başarı Odaklı/Koşullu Baba (*Ort.=18.31*), Kontrol Etmeyen/Sınırsız Baba (*Ort.=10.37*), Kötümser/Endişeli Baba (*Ort.=6.97*), Cezalandırıcı Baba (*Ort.=8.16*), Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran Baba (*Ort.=9.02*) puanlarına sahip olduğu gözlenmiştir.

Kişilerarası İlişki Tarzları Ölçeği alt boyut puanları değerlendirildiğinde şu sonuçlara erişilmiştir:Örneklemin Besleyici İlişki Tarzı (*Ort.=32.20*) ve Ketleyici/Zehirleyici İlişki Tarzı (*Ort.=12.82*) puanlarına sahip olduğu gözlenmiştir.

Öznel İyi Oluş Ölçeği puanları değerlendirildiğinde şu sonuçlara erişilmiştir: Örneklemin Öznel İyi Oluş (*Ort.=169.42*) puanına olduğu gözlenmiştir.

4.2. Algılanan Anne Ebeveynlik Stilleri Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Sosyodemografik Değişkenler Açısından Karşılaştırılmasına Yönelik İstatistikî Analizler

Bu bölümde algılanan anne ebeveynlik stilleri ölçeği alt boyut puanlarının sosyodemografik değişkenler açısından karşılaştırılmasına yönelik istatistikî analizler yer almaktadır.

Tablo 3. Cinsiyet Değişkenine Göre YEBÖ Anne Formunun Karşılaştırılması

	Kadın(N=107)		Erkek(N=93)		U	p
	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı		
K/KA	103.67	11093.00	96.85	9007.00	4636.000	.405
KÜ/KBA	95.43	10210.50	106.34	9889.50	4432.5000	.169
DBYBA	88.28	9445.50	114.56	10654.50	3667.500	.001**
AİV/SA	99.10	10604.00	102.11	9496.00	4826.000	.585
AK/EA	93.64	10019.50	108.39	10080.50	4241.500	.072
KBOA	100.08	10708.00	100.98	9391.50	4930.500	.912
KE/SA	99.72	10670.50	101.39	9429.50	4892.500	.837
K/EA	93.86	10043.50	108.13	10056.50	4265.500	.079
CA	100.98	10805.00	99.95	9295.00	4924.000	.899
DK/DBA	100.95	10802.00	99.98	9298.00	4912.500	.900

Notlar: U: Mann Whitney U Testi Değeri, p: Anlamlılık Değeri, K/KA: Kuralcı/Kalıplayıcı Anne, KÜ/KA: Küçümseyici/Kusur bulucu Anne, DBYBA: Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı Anne, SİEA: Sömürücü İstismar Edici Anne, AK/EA: Aşırı Koruyucu/Evhamlı Anne, KBOA: Koşullu Başarı Odaklı Anne, AİV/SA: Aşırı İzin Verici/Sınırsız Anne, Kötümser Endişeli Anne, CA: Cezalandırıcı Anne, DK/DBA: Değişime Kapalı Duygularını Bastıran Anne

Tablo 3’de gözlemlenen analiz sonuçlarına göre; Katılımcıların cinsiyet değişkenine göre Anne ebeveynlik stilleri alt boyutlarına ilişkin puan ortalamaları Mann Whitney U Testi ile karşılaştırılmış ve şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Kuralcı/Kalıplayıcı Anne ($p=.405>.05$), Küçümseyici/Kusur Bulucu Anne ($p=.169>.05$), Sömürücü/İstismar Edici Anne ($p=.585>.05$), Aşırı Koruyucu /Evhamlı Anne ($p=.072>.05$), Başarı Odaklı/Koşullu Anne ($p=.912>.05$), Kontrol Etmeyen/Sınırsız Anne ($p=.837>.05$), Kötümser/Endişeli Anne ($p=.079>.05$), Cezalandırıcı Anne ($p=.899>.05$), Değişime Kapalı/Duygularını Bastıran Anne ($p=.900>.05$) boyutlarının cinsiyete değişkenine göre aralarındaki farkı tespit etmek amacıyla yapılan Mann Whitney U Testi sonucunda cinsiyet açısından aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı Anne ($p=.001^{**}<.05$) alt boyutu puanlarının cinsiyet açısından istatistiksel olarak anlamlı derecede farklılaştığı, erkeklerin puan ortalamalarının kadınlara göre yüksek olduğu bulunmuştur.

Tablo 4. Sınıf Değişkenine Göre YEBÖ Anne Formunun Kruskal Wallis Testi Sonucu

	Sınıf	N	Sıra Ortalaması	χ^2	<i>p</i>
K/KA	1.sınıf	38	108.47	8.348	.039*
	2.sınıf	46	117.65		
	3.sınıf	31	84.74		
	4.sınıf	85	93.40		
	Toplam	200			
KÜ/ KBA	1.sınıf	38	109.08	3.021	.388
	2.sınıf	46	108.16		
	3.sınıf	31	94.82		
	4.sınıf	85	94.59		
	Toplam	200			
DBYBA	1.sınıf	38	112.57	3.586	.310
	2.sınıf	46	106.21		
	3.sınıf	31	91.06		
	4.sınıf	85	95.46		
	Toplam	200			
S/İEA	1.sınıf	38	110.88	4.501	.212
	2.sınıf	46	101.02		
	3.sınıf	31	102.10		
	4.sınıf	85	94.99		
	Toplam	200			
AK/EA	1.sınıf	38	98.43	.235	.972
	2.sınıf	46	103.79		
	3.sınıf	31	98.52		
	4.sınıf	85	100.36		
	Toplam	200			
KBOA	1.sınıf	38	110.83	12.348	.006**
	2.sınıf	46	121.49		
	3.sınıf	31	93.77		
	4.sınıf	85	86.98		
	Toplam	200			
AİV/SA	1.sınıf	38	98.38	1.810	.613
	2.sınıf	46	107.00		
	3.sınıf	31	89.69		
	4.sınıf	85	101.87		
	Toplam	200			
K/ EA	1.sınıf	38	88.08	5.967	.113
	2.sınıf	46	107.91		
	3.sınıf	31	85.42		
	4.sınıf	85	107.54		
	Toplam	200			
CA	1.sınıf	38	112.39	2.599	.458
	2.sınıf	46	93.72		
	3.sınıf	31	103.95		
	4.sınıf	85	97.59		
	Toplam	200			
DK/DBA	1.sınıf	38	97.32	.749	.862
	2.sınıf	46	102.46		
	3.sınıf	31	107.47		
	4.sınıf	85	98.32		
	Toplam	200			

Notlar: χ^2 : Kikare Test Değeri, *p*: Anlamlılık Değeri, K/KA: Kuralcı/Kalıplayıcı Anne, KÜ/KA: Küçümseyici/Kusur bulucu Anne, DBYBA: Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı Anne, SİEA: Sömürücü İstismar Edici Anne, AK/EA: Aşırı Koruyucu/Evhamlı Anne, KBOA: Koşullu Başarı Odaklı Anne, AİV/SA: Aşırı İzin Verici/Sınırsız Anne, Kötümser Endişeli Anne, CA: Cezelandırıcı Anne, DK/DBA: Değişime Kapalı Duygularını Bastırıcı Anne.

Tablo 4’de gözlemlenen analiz sonuçlarına göre; Katılımcıların sınıf değişkenine göre Anne ebeveynlik stilleri alt boyutlarına ilişkin sıra ortalamaları Kruskal Wallis testi ile karşılaştırılmış ve şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Yapılan Kruskal Wallis testi sonucunda yalnızca farklılık gösteren alt boyutlar açıklandığında; Kuralcı/Kalıplayıcı anne boyutunun sınıf değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığı, 2.sınıfların diğerlerine göre daha yüksek puan aldığı bulunmuştur, ($x^2=8.348$, $p=.039* < .05$.) Koşullu/Başarı odaklı anne boyutunun sınıf değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı, 2.sınıfların diğerlerine göre daha yüksek puan aldığı bulunmuştur, ($x^2=12.348$, $p=.006** < .05$). Diğer alt boyutların sınıf değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklılaşmadığı tespit edilmiştir($p > .05$).

Tablo 5. Gelir Düzeyi Değişkenine Göre YEBÖ Anne Formu Sonuçları

	Gelir düzeyi	N	Sıra Ortalaması	x^2	p
K KA	Düşük	6	124.00	4.262	.372
	Ortalamaaltı	17	122.21		
	Ortalama	146	96.33		
	Ortalamaüstü	23	104.67		
	Yüksek	8	100.81		
	Toplam	200			
KÜ/KBA	Düşük	6	149.25	9.701	.046*
	Ortalamaaltı	17	104.47		
	Ortalama	146	98.44		
	Ortalamaüstü	23	111.63		
	Yüksek	8	61.12		
	Toplam	200			
DBYBA	Düşük	6	166.50	12.565	.014*
	Ortalamaaltı	17	123.35		
	Ortalama	146	98.06		
	Ortalamaüstü	23	85.78		
	Yüksek	8	89.25		
	Toplam	200			
S/İEA	Düşük	6	115.25	1.379	.848
	Ortalamaaltı	17	102.15		
	Ortalama	146	100.72		
	Ortalamaüstü	23	96.00		
	Yüksek	8	94.94		
	Toplam	200			
AK/EA	Düşük	6	130.50	3.803	.433
	Ortalamaaltı	17	103.26		
	Ortalama	146	100.52		
	Ortalamaüstü	23	85.24		
	Yüksek	8	115.56		
	Toplam	200			
KBOA	Düşük	6	116.08		
	Ortalamaaltı	17	99.24		

	Ortalama	146	101.10	3.521	.475
	Ortalamaüstü	23	105.63		
	Yüksek	8	65.81		
	Toplam	200			
AİV/SA	Düşük	6	131.92		
	Ortalamaaltı	17	125.18		
	Ortalama	146	96.48	5.809	.214
	Ortalamaüstü	23	101.57		
	Yüksek	8	94.81		
	Toplam	200			
K /EA	Düşük	6	145.92		
	Ortalamaaltı	17	126.29		
	Ortalama	146	100.27	14.746	.005**
	Ortalamaüstü	23	89.30		
	Yüksek	8	48.06		
	Toplam	200			
CA	Düşük	6	93.92		
	Ortalamaaltı	17	113.03		
	Ortalama	146	97.92	1.601	.809
	Ortalamaüstü	23	106.26		
	Yüksek	8	109.31		
	Toplam	200			
DK/DBA	Düşük	6	52.92		
	Ortalamaaltı	17	136.94		
	Ortalama	146	98.19	11.446	.022*
	Ortalamaüstü	23	97.63		
	Yüksek	8	109.19		
	Toplam	200			

Notlar: χ^2 :Kikare Test Değeri, p:Anlamlılık Değeri,K/KA: Kuralcı/Kalıpılayıcı Anne, KÜ/KA: Küçümseyici/Kusur bulucu Anne, DBYBA: Duygusal Bakımdan YoksunBırakıcı Anne, SİEA: Sömürücü İstismar Edici Anne, AK/EA: Aşırı Koruyucu/Evhamlı Anne, KBOA: Koşullu Başarı Odaklı Anne, AİV/SA: Aşırı İzin Verici/Sınırsız Anne, Kötümser Endişeli Anne, CA: Cezelandırıcı Anne, DK/DBA: Değişime Kapalı Duygularını Bastıran Anne

Tablo 5’de gözlemlenen analiz sonuçlarına göre; Katılımcıların gelir düzeyi değişkenine göre Anne ebeveynlik stilleri alt boyutlarına ilişkin sıra ortalamaları Kruskal Wallis testi ile karşılaştırılmış ve şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Yapılan Kruskal Wallis testi sonucunda yalnızca farklılık gösteren alt boyutlar açıklandığında; Küçümseyici/Kusur Bulucu Anne boyutunun gelir düzeyine göre istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklılaştığı, düşük gelir seviyesinde olanların puanlarının daha yüksek olduğu bulunmuştur, ($\chi^2=9.701$, $p= .046* < .05$).

Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı Anne boyutunun gelir düzeyine göre anlamlı şekilde farklılaştığı, düşük gelir seviyesinde olanların puanlarının daha yüksek olduğu bulunmuştur, ($\chi^2 = 12.565$, $p= .014* < .05$).

Kötümser/Endişeli Anne boyutunun gelir düzeyine göre anlamlı şekilde farklılaştığı, düşük gelir seviyesinde olanların puanlarının daha yüksek olduğu bulunmuştur, ($\chi^2 = 14.746, p = .005^{**} < .05$).

Değişime Kapalı/Duyguları Bastıran Anne boyutunun gelir düzeyine göre anlamlı şekilde farklılaştığı, ortalama altı gelir seviyesinde olanların puanlarının daha yüksek olduğu bulunmuştur, ($\chi^2 = 11.444, p = .022^{**} < .05$). Diğer alt boyutların gelir değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklılaşmadığı tespit edilmiştir ($p > .05$).

4.3. Algılanan Baba Ebeveynlik Stilleri Ölçeği Alt Boyut Puanlarının Sosyodemografik Değişkenler Açısından Karşılaştırılmasına Yönelik İstatistiksel Analizler

Bu bölümde algılanan baba ebeveynlik stilleri ölçeği alt boyut puanlarının sosyodemografik değişkenler açısından karşılaştırılmasına yönelik istatistiksel analizler yer almaktadır.

Tablo 6. Cinsiyet Değişkenine Göre YEBÖ Baba Formunun Karşılaştırılması

	Kadın(N=107)		Erkek(N=93)		U	p
	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı		
K/KB	102.85	11005.00	97.80	9095.00	4724.000	.538
KÜ/KB	96.06	10278.00	105.61	9822.00	4500.000	.236
DBYBB	97.35	10416.50	104.12	9683.50	4638.500	.409
S/İEB	101.23	10831.50	99.66	9268.50	4897.500	.790
AK/EB	96.45	10320.00	105.16	9780.00	4542.000	.287
BOKB	101.89	10902.00	98.90	9198.00	4827.000	.716
KE/SB	102.22	10938.00	98.52	9162.00	4791.000	.646
K/EB	94.87	10151.50	106.97	9948.50	4373.500	.138
CB	100.79	10785.00	102.15	9499.50	4944.000	.938
DK/DBB	99.07	10600.50	102.15	9499.50	4827.000	.716

Notlar: U: Mann Whitney U Testi Sonucu, p: Anlamlılık Değeri, K/KB: Kuralcı/Kalıplayıcı Baba, KÜ/KB: Küçümseyici/Kusur bulucu Baba, DBYBB: Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı Baba, S/İEB: Sömürücü İstismar Edici Baba, AK/EB: Aşırı Koruyucu/Evhamlı Baba, KBOB: Koşullu Başarı Odaklı Baba, AİV/SB: Aşırı İzin Verici/Sınırsız Baba, Kötümser Endişeli Baba, CB: Cezalandırıcı Baba, DK/DBB: Değişime Kapalı Duygularını Bastıran Baba

Tablo 6’da gözlemlenen analiz sonuçlarına göre; Elde edilen sonuçlara göre katılımcıların cinsiyet değişkenine göre Baba ebeveynlik stilleri alt boyutlarına ilişkin puan ortalamaları Mann Whitney U Testi ile karşılaştırılmış ve YEBÖ Baba Formu alt boyutlarının cinsiyet açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur, ($p > .05$).

Tablo 7. Sınıf Değişkenine Göre YEBÖ Baba Formunun Kruskal Wallis Testi Sonucu

	Sınıf	N	Sıra Ortalaması	X ²	p
K/ KB	1.sınıf	38	98.01	3.420	.331
	2.sınıf	46	114.01		
	3.sınıf	31	92.81		
	4.sınıf	85	97.11		
	Toplam	200			
KÜ/KB	1.sınıf	38	98.70	2.151	.542
	2.sınıf	46	110.84		
	3.sınıf	31	93.58		
	4.sınıf	85	98.24		
	Toplam	200			
DBYBB	1.sınıf	38	95.93	1.191	.755
	2.sınıf	46	98.33		
	3.sınıf	31	110.27		
	4.sınıf	85	100.15		
	Toplam	200			
S/İEB	1.sınıf	38	91.92	4.234	.237
	2.sınıf	46	103.85		
	3.sınıf	31	111.40		
	4.sınıf	85	98.55		
	Toplam	200			
AK /EB	1.sınıf	38	99.62	2.207	.531
	2.sınıf	46	111.10		
	3.sınıf	31	99.65		
	4.sınıf	85	95.47		
	Toplam	200			
KBOB	1.sınıf	38	108.74	11.357	.010**
	2.sınıf	46	119.53		
	3.sınıf	31	102.68		
	4.sınıf	85	85.72		
	Toplam	200			
AİV/SB	1.sınıf	38	95.37	1.541	.673
	2.sınıf	46	107.26		
	3.sınıf	31	93.00		
	4.sınıf	85	101.87		
	Toplam	200			
K/EB	1.sınıf	38	88.96	4.398	.222
	2.sınıf	46	111.96		
	3.sınıf	31	90.82		
	4.sınıf	85	102.99		
	Toplam	200			
CB	1.sınıf	38	102.66	1.982	.576
	2.sınıf	46	109.26		
	3.sınıf	31	100.63		
	4.sınıf	85	94.75		
	Toplam	200			
DK/DBB	1.sınıf	38	87.49	8.444	.037*
	2.sınıf	46	115.73		
	3.sınıf	31	114.60		
	4.sınıf	85	92.94		
	Toplam	200			

Notlar: x²:Kikare Test Değeri, p:Anlamlılık Değeri,K/KB: Kuralcı/Kalıplayıcı Baba, KÜ/KB: Küçümseyici/Kusur bulucu Baba, DBYBB: Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı Baba, SİEB: Sömürücü İstismar Edici Baba, AK/EB: Aşırı Koruyucu/Evhamlı Baba, KBOB: Koşullu Başarı Odaklı Baba, AİV/SB: Aşırı İzin Verici/Sınırsız Baba, Kötümser Endişeli Baba, CB: Cezelandırıcı Baba, DK/DBB: Değişime Kapalı Duygularını Bastıran Baba

Tablo 7’de gözlemlenen analiz sonuçlarına göre; Katılımcıların sınıf değişkenine göre Baba ebeveynlik stilleri alt boyutlarına ilişkin sıra

ortalamları Kruskal Wallis testi ile karşılaştırılmış ve şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Yapılan Kruskal Wallis testi sonucunda yalnızca farklılık gösteren alt boyutlar açıklandığında; YEBÖ Baba Formu alt boyutlarından Koşullu/Başarı odaklı baba alt boyutunun sınıf değişkeni açısından, istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği, 2.sınıfların puanlarının diğer gruplardan yüksek olduğu bulunmuştur($\chi^2:11.357$, $p:.010^{**}<.05$). Değişime kapalı/Duygularını bastıran baba alt boyutunun sınıf değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterdiği, 2.sınıfların puanlarının diğer gruplardan yüksek olduğu bulunmuştur, ($\chi^2: 8.444$, $p:.037^{*}<.05$). Diğer alt boyutların sınıf değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklılaşmadığı tespit edilmiştir($p>.05$).

Tablo 8. Gelir Düzeyi Değişkenine Göre YEBÖ Baba Formunun Kruskal Wallis Testi Sonucu

	Gelir Düzeyi	N	Sıra Ortalaması	X ²	p
K /KB	Düşük	6	124.25	2.476	.649
	Ortalamaaltı	17	102.82		
	Ortalama	146	97.13		
	Ortalamaüstü	23	109.85		
	Yüksek	8	112.44		
	Toplam	200			
KÜ/KBB	Düşük	6	117.83	3.525	.474
	Ortalamaaltı	17	97.94		
	Ortalama	146	98.94		
	Ortalamaüstü	23	115.50		
	Yüksek	8	78.25		
	Toplam	200			
DBYBB	Düşük	6	97.58	2.307	.679
	Ortalamaaltı	17	120.41		
	Ortalama	146	98.78		
	Ortalamaüstü	23	100.20		
	Yüksek	8	92.69		
	Toplam	200			
S/İEB	Düşük	6	80.00	3.643	.457
	Ortalamaaltı	17	98.59		
	Ortalama	146	103.45		
	Ortalamaüstü	23	91.89		
	Yüksek	8	90.88		
	Toplam	200			
AK/EB	Düşük	6	138.25	3.209	.509
	Ortalamaaltı	17	97.94		
	Ortalama	146	100.87		
	Ortalamaüstü	23	90.43		
	Yüksek	8	99.81		
	Toplam	200			
K /BOB	Düşük	6	110.50	1.244	.871
	Ortalamaaltı	17	99.94		
	Ortalama	146	99.76		
	Ortalamaüstü	23	108.50		
	Yüksek	8	84.69		
	Toplam	200			
AİV/ SB	Düşük	6	123.58	5.487	.241
	Ortalamaaltı	17	127.56		
	Ortalama	146	97.54		

	Ortalamaüstü	23	95.54		
	Yüksek	8	94.00		
	Toplam	200			
KÖ /EB	Düşük	6	147.25		
	Ortalamaaltı	17	122.74		
	Ortalama	146	98.30	11.766	.019*
	Ortalamaüstü	23	101.67		
	Yüksek	8	54.94		
	Toplam	200			
CB	Düşük	6	83.33		
	Ortalamaaltı	17	115.94		
	Ortalama	146	100.47	2.793	.593
	Ortalamaüstü	23	100.89		
	Yüksek	8	80.00		
	Toplam	200			
DK /DBB	Düşük	6	78.58		
	Ortalamaaltı	17	109.47		
	Ortalama	146	100.92	1.555	.823
	Ortalamaüstü	23	95.33		
	Yüksek	8	105.00		
	Toplam	200			

Notlar: χ^2 :Kikare Test Değeri, p:Anlamlılık Değeri, K/KB: Kuralcı/Kalıplı Baba, KÜ/KB: Küçümseyici/Kusur bulucu Baba, DBYBB: Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı Baba, SİEB: Sömürücü İstismar Edici Baba, AK/EB: Aşırı Koruyucu/Evhamlı Baba, KBOB: Koşullu Başarı Odaklı Baba, AİV/SB: Aşırı İzin Verici/Sınırsız Baba, Kötümser Endişeli Baba, CB: Cezelandırıcı Baba, DK/DBB: Değişime Kapalı Duygularını Bastıran Baba

Tablo 8’de gözlemlenen analiz sonuçlarına göre; Katılımcıların gelir düzeyi değişkenine göre Baba ebeveynlik stilleri alt boyutlarına ilişkin sıra ortalamaları Kruskal Wallis testi ile karşılaştırılmış ve şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Yapılan Kruskal Wallis testi sonucunda yalnızca farklılık gösteren alt boyutlar açıklandığında YEBÖ Baba Formu alt boyutlarından Kötümser/Endişeli Baba alt boyutunun gelir düzeyi değişkeni açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği, düşük gelirli grubun puanlarının diğer gruplardan daha yüksek olduğu bulunmuştur, ($\chi^2:11,766$, $p:.019^{**}<0.05$).Diğer alt boyutların gelir düzeyi değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı şekilde farklılaşmadığı tespit edilmiştir, ($p>.05$).

4.4. Kişilerarası İlişki Tarzları Alt Boyut Puanlarının Sosyodemografik Değişkenler Açısından Karşılaştırılmasına Yönelik İstatistiksel Analizler

Bu bölümde kişilerarası ilişki tarzları alt boyut puanlarının sosyodemografik değişkenler açısından karşılaştırılmasına yönelik istatistiksel analizleri yapılmıştır.

Tablo 9. Cinsiyet Değişkenine Göre Kişilerarası İlişki Tarzlarının Karşılaştırılması

	Kadın(N=107)		Erkek(N=93)		U	p
	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı		
BİT	102.34	10950.50	98.38	9149.50	4778.500	.629
KİT	88.09	9426.00	114.77	10674.00		.001**

Notlar: U: Mann Whitney U Testi Değeri, p: Anlamlılık Değeri, BİT: Besleyici İlişki Tarzı, KİT: Ketleyici İlişki Tarzı

Tablo 9’da gözlemlenen analiz sonuçlarına göre; Katılımcıların cinsiyet değişkenine göre Kişilerarası İlişki Tarzları alt boyutlarına ilişkin sıra ortalamaları Mann Whitney U Testi ile karşılaştırılmış ve Kişilerarası İlişki Tarzlar alt boyutlarından Besleyici İlişki Tarzı boyutunun cinsiyet açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur, ($U=4778.500$, $p=.629>0.05$). Ketleyici İlişki Tarzı boyutunun cinsiyet açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterdiği, erkeklerin ketleyici ilişki tarzı puanlarının daha yüksek olduğu bulunmuştur, ($U=3648.000$, $p=.001$).

Tablo 10. Sınıf Değişkenine Göre Kişilerarası İlişki Tarzlarının Kruskal Wallis Testi Sonucu

	Sınıf	N	Sıra Ortalaması	χ^2	p
	2.smf	46	108.47		
	3.smf	31	105.42		
	4.smf	85	96.24		
	Toplam	200			
BİT	1.smf	38	82.78	6.806	.078
	2.smf	46	103.03		
	3.smf	31	91.73		
	4.smf	85	110.25		
	Toplam	200			

Notlar: χ^2 :Kikare Test Değeri, p:Anlamlılık Değeri,KİT: Ketleyici İlişki Tarzı, BİT: Besleyici İlişki Tarzı

Tablo 10’da gözlemlenen analiz sonuçlarına göre; Kişilerarası İlişki Tarzları Ölçeğinin alt boyutlarının sınıf değişkeni açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur, ($p>0.05$)

Tablo 11. Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Kişilerarası İlişki Tarzlarının Kruskal Wallis Testi Sonucu

	Gelir düzeyi	n	Sıra Ortalaması	X ²	p
KİT	Düşük	6	178.17	12.893	.012*
	Ortalama altı	17	105.88		
	Ortalama	146	98.64		
	Ortalama üstü	23	97.28		
	Yüksek	8	74.00		
	Toplam	200			
BİT	Düşük	6	56.33	6.058	.195
	Ortalama altı	17	105.26		
	Ortalama	146	101.46		
	Ortalama üstü	23	111.35		
	Yüksek	8	74.81		
	Toplam	200			

Notlar: x²: Kikare Test Değeri, p:Anlamlılık Değeri,KİT: Ketleyici İlişki Tarzı, BİT: Besleyici İlişki Tarzı

Tablo 11’de gözlemlenen analiz sonuçlarına göre; Kişilerarası İlişki Tarzları Ölçeğinin Besleyici İlişki boyutunun gelir düzeyi değişkeni açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur, ($U:6.058$, $p:.195 > 0.05$). Ketleyici İlişki boyutunun gelir düzeyi değişkeni açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği, düşük gelir düzeyindekilerin puanlarının diğerlerinden daha yüksek olduğu bulunmuştur, ($U:6.058$, $p:.195 > 0.05$).

4.5. Öznel İyi Oluş Puanlarının Sosyodemografik Değişkenler Açısından Karşılaştırılmasına Yönelik İstatistik Analizler

Bu bölümde öznel iyi oluş puanlarının sosyodemografik değişkenler açısından karşılaştırılmasına yönelik istatistik analizler yer almaktadır.

Tablo 12. Cinsiyet Değişkenine Göre Öznel İyi Oluş Puanlarının Karşılaştırılması

	Cinsiyet	N	Ort.	SS	p
ÖİO	Kadın	107	174,11	22,67961	,002*
	Erkek	93	164,02	22,62068	

Notlar: N: Örneklem Sayısı, Ort: Ortalama, SS: Standart Sapma, p: Anlamlılık Değeri, ÖİO: Öznel İyi Oluş

Tablo 12’de gözlemlenen analiz sonuçlarına göre; Öznel İyi Oluş Puanlarının cinsiyet açısından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılık

gösterdiği, kadınların puan ortalamalarının erkeklere göre daha yüksek olduğu bulunmuştur ($p:.002* < .05$). Katılımcıların anketi doldurdukları sonuçlara göre kadın katılımcıların erkeklerden bir farklı cevaplamadıkları görülmüştü.

Tablo 13. Sınıf Değişkenine Göre Öznel İyi Oluş Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonucu

	Grup	N	Ort	SS	F	p
ÖİÖ	1.sınıf	38	170.24	26.53650		
	2.sınıf	46	161.28	23.39104		
	3.sınıf	31	173.26	21.17383	2.625	.052
	4.sınıf	85	172.06	21.38611		
	Toplam	200	169.42	23.15175		

Notlar: N: Örneklem Sayısı, Ort: Ortalama, SS: Standart Sapma, F: Tablo Değeri, p: Anlamlılık Değeri, ÖİÖ: Öznel İyi Oluş.

Tablo 13'de gözlemlenen analiz sonuçlarına göre; Öznel İyi Oluş Ölçeğinden alınan puanların sınıf değişkeni açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur, ($p > 0.05$).

Tablo 14. Gelir Düzeyi Değişkenine Göre Öznel İyi Oluş Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonucu

	Grup	N	Ort	SS	F	p
ÖİÖ	Düşük	6	161.1667	20.51747		
	Ortalama Altı	17	160.9412	20.78903		
	Ortalama	146	169.6644	22.94860	1.190	.317
	Ortalama Üstü	23	173.4783	23.86109		
	Yüksek	8	177.5000	29.79933		

Notlar: N: Örneklem Sayısı, Ort: Ortalama, SS: Standart Sapma, F: Tablo Değeri, p: Anlamlılık Değeri, ÖİÖ: Öznel İyi Oluş

Tablo 14'de gözlemlenen analiz sonuçlarına göre; Öznel İyi Oluş Ölçeğinden alınan puanların gelir düzeyi açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur, $p > 0.05$.

4.6. Korelasyon Analizleri

Bu bölümde algılanan anne/baba ebeveynlik stilleri, kişilerarası ilişki tarzları ve öznel iyi oluş değişkenleri arasındaki ilişkilerin incelenmesine yönelik korelasyon analizleri yer almaktadır.

Tablo 15. Kişilerarası İlişki Tarzları, Öznel İyi Oluş ile YEBÖ Anne Formu Puanları Arasındaki İlişki Katsayıları

YEBÖ AAFAB	M	SS	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1.K/KA	30.29	10.98	1												
2.KÜ/KA	12.74	6.07	.468**	1											
3.DBYBA	16.36	7.61	.071	.327**	1										
4.S/İEA	8.22	4.14	.317**	.402**	.176*	1									
5.AK/EA	22.74	6.15	.359**	.251**	-.110	.138	1								
6.KBOA	17.88	6.60	.494**	.227**	-.128	.217**	.272**	1							
7.AİV/SA	10.34	5.12	.351**	.455**	.309**	.297**	.188**	.066	1						
8.KEA	7.01	3.58	.367**	.313**	.103	.228**	.293**	.235**	.284**	1					
9.CA	8.10	3.43	.381**	.363**	.165*	.300**	.162*	.090	.264**	.238**	1				
10.DK/DBA	7.62	2.87	.334**	.191**	-.019	.102	.140*	.196**	.122	.120	.336**	1			
11.BİT	32.20	5.60	.163*	.026	-.212**	-.005	.081	.150*	.053	.095	.087	.154	1		
12.KİT	12.82	7.49	.307**	.231**	.060	.220**	.238**	.142*	.301**	.194**	.271**	.074	.066	1	
13.ÖİO	169.42	23.15	-.209**	-.295**	-.302**	-.142**	.184**	-.029	-.318**	.295**	-.125	-.024	.267**	.272**	1

Notlar: $N = 200$; ** $p < .01$, * $p < .05$ M=Ortalama değeri, SD= Standart Sapma değeri, YEBÖ AFAB: Yong'un ebeveynlik ölçeği anne formu alt boyutlar, K/KA: Kuralcı/Kalıplıyıcı Anne, KÜ/KA: Küçümseyici/Kusur bulucu Anne, DBYBA: Duygusal Bakımdan Yoksun Brakıcı Anne, SİEA: Sömürücü İstis mar Edici Anne, AK/EA: Aşırı Koruyucu/Evhamlı Anne, KBOA: koşullu Başarı Odaklı Anne, AİV/SA: Aşırı İzin Verici/Sınırsız Anne, Kötümsen Endişeli Anne, CA: Cezalandırıcı Anne, DK/DBA: Değişime Kapalı Duygularını Bastıran Anne, BİT: Besleyici İlişki Tarzı, KİT: Ketleyici İlişki Tarzı, ÖİO: Öznel İyi Oluş.

Tablo 15’de gözlemlenen analiz sonuçlarına göre; Ketleyici İlişki ile algılanan anne ebeveynlik biçimlerinden kuralcı/kalıplıyıcı ($r=.307, p<.05$), küçümseyici/kusur bulucu ($r=.231, p<.05$), duygusal bakımdan yoksun bırakıcı ($r=.327, p<.05$), sömürücü/istismar edici ($r=.220, p<.05$), aşırı koruyucu/evhamlı ($r=.238, p<.05$), koşullu/başarı odaklı ($r=.142, p<.05$), aşırı izin verici/sınırsız ($r=.301, p<.05$), kötümser/endişeli ($r=.194, p<.05$), cezalandırıcı ($r=.271, p<.05$) ebeveynlik biçimlerinin puan ortalamaları ile istatistiksel olarak anlamlı düzeyde orta dereceli, pozitif korelasyonda oldukları görülmüştür. Kuralcı/kalıplıyıcı, küçümseyici/kusur bulucu, sömürücü/istismar edici, aşırı koruyucu/evhamlı, koşullu/başarı odaklı, aşırı izin verici/sınırsız, kötümser/endişeli, cezalandırıcı ebeveynlik biçimleri arttıkça ketleyici ilişki artmaktadır.

Besleyici İlişki ile algılanan anne ebeveynlik biçimlerinden kuralcı/kalıplıyıcı ($r=.163, p<.05$) ebeveynlik biçimlerinin puan ortalamaları ile istatistiksel olarak anlamlı düzeyde pozitif korelasyonda oldukları görülmüştür. Kuralcı/kalıplıyıcı anne ebeveynlik biçimi arttıkça besleyici ilişki de artmaktadır.

Duygusal bakımdan yoksun bırakıcı ($r=-.212, p<.05$) ebeveynlik biçimlerinin puan ortalamaları ile istatistiksel olarak anlamlı düzeyde negatif korelasyonda oldukları görülmüştür. Duygusal bakımdan yoksun bırakıcı anne biçimi arttıkça besleyici ilişki azalmaktadır.

Öznel İyi Oluş ile algılanan anne ebeveynlik biçimlerinden kuralcı/kalıplıyıcı ($r=-.209, p<.05$), küçümseyici/kusur bulucu ($r=-.295, p<.05$), duygusal bakımdan yoksun bırakıcı ($r=-.302, p<.05$), sömürücü/istismar edici ($r=-.142, p<.05$), aşırı koruyucu/evhamlı ($r=-.184, p<.05$), kontrol etmeyen/sınırsız ($r=-.318, p<.05$), kötümser/endişeli ($r=-.295, p<.05$) ebeveynlik biçimleri puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde negatif korelasyonların olduğu görülmüştür.

Öznel İyi Oluş arttıkça kuralcı/kalıplıyıcı, küçümseyici/kusur bulucu, duygusal bakımdan yoksun bırakıcı, sömürücü/istismar edici, aşırı koruyucu/evhamlı, kontrol etmeyen/sınırsız, kötümser endişeli anne ebeveynlik biçimleri azalmaktadır.

Öznel İyi Oluş ile Kişilerarası İlişki Tarzlarından Ketleyici/Zehirleyici İlişki ($r=-.272, p<.05$) puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde, orta dereceli, negatif korelasyon olduğu görülmüştür. Ketleyici İlişki tarzı kullanımı arttıkça Öznel İyi Oluş düşmektedir.

Öznel İyi Oluş ile Kişilerarası İlişki Tarzlarından Besleyici İlişki ($r=.267, p<.05$) puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde, orta dereceli, pozitif korelasyon olduğu görülmüştür. Besleyici İlişki arttıkça Öznel İyi Oluş da artış göstermektedir.

Tablo 16. Kişilerarası İlişki Tarzları Puanları, Öznel İyi Oluş ile YEBÖ Baba Formu Puanları Arasındaki İlişki Katsayıları

YEBÖ BAFAB	M	SS	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1.K/KB	33.29	13.20	1												
2.KÜ/KB	13.75	6.86	.498**	1											
3.DBYBB	19.84	8.60	.194**	.459**	1										
4.SİEB	8.55	4.92	.248**	.428**	.355**	1									
5.AK/EB	21.15	5.75	.359**	.229**	-.098	.210**	1								
6.BOKB	18.31	6.73	.499**	.212**	-.129	.145*	.344**	1							
7.KE/SB	10.37	4.99	.317**	.505**	.324**	.358**	.156*	.073	1						
8.K/EB	6.97	3.43	.373**	.330**	.158*	.190*	.262**	.297**	.175*	1					
9.CB	8.16	3.37	.265**	.279**	.110	.250**	.227**	.178*	.220**	.178*	1				
10.DK/DBB	9.02	3.82	.415**	.318**	.122	.224**	.102	.298**	.134	.275**	.262**	1			
11.BİT	32.20	5.60	.102	.054	-.147*	.028	.093	.071	.069	.198**	.053	.133	1		
12.KİT	12.82	7.49	.248**	.215**	.053	.158*	.217**	.131	.289**	.204**	.200**	.233**	.066	1	
13.ÖİO	169.42	23.15	.200**	.267**	-.257**	-.104	-.112	.005	.278**	-.233**	.274**	-.123	.267**	.272**	1

Notlar: $N = 200$; ** $p < .01$, * $p < .05$ M: Ortalama, SD: Standart Sapma, YEBÖ AFAB: Yong'un Ebeveynlik Ölçeği Baba Formu alt Boyutları, K/KB: Kuralcı/Kalıplayıcı Baba, KÜ/KB: Küçümseyici/Kusurlucu Baba, DBYBB: Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı Baba, SİEB: Sömürücü İstismar Edici Baba, AK/EB: Aşırı Koruyucu/Evhamlı Baba, KBOB: Koşullu Başarı Odaklı Baba, AİV/SB: Aşırı İzin Verici/Sınırsız Baba, Kötümser Endişeli Baba, CB: Cezelandırıcı Baba, DK/DBB: Değişime Kapalı Duygularını Bastran Baba, BİT: Besleyici İlişki Tarzı, KİT: Ketleyici İlişki Tarzı, ÖİO: Öznel İyi Oluş

Tablo 16’da gözlemlenen analiz sonuçlarına göre; Ketleyici İlişki ile algılanan anne ebeveynlik biçimlerinden kuralcı/kalıplayıcı ($r=.248$, $p<.05$),küçümseyici/kusur bulucu ($r= .215$, $p<.05$), sömürücü/istismar edici ($r = .158$, $p<.05$), aşırı koruyucu/evhamlı ($r=.217$, $p<.05$), aşırı izin verici/sınırsız ($r=.289$, $p<.05$), kötümser/endişeli ($r=.204$, $p<.05$), cezalandırıcı ($r=.200$, $p<.05$), değişime kapalı/duygularını bastıran ($r=.233$, $p<.05$) ebeveynlik biçimlerinin puan ortalamaları ile istatistiksel olarak anlamlı düzeyde orta dereceli, pozitif korelasyonda oldukları görülmüştür. Kuralcı/kalıplayıcı, küçümseyici/kusur bulucu, sömürücü/istismar edici, aşırı koruyucu/evhamlı, aşırı izin verici/sınırsız, kötümser/endişeli, cezalandırıcı, değişime kapalı/duygularını bastıran ebeveynlik biçimleri arttıkça ketleyici ilişki artmaktadır.

Besleyici İlişki ile algılanan anne ebeveynlik biçimlerinden duygusal bakımdan yoksun bırakıcı ($r=-.147$, $p<.05$) baba ebeveynlik biçimlerinin puan ortalamaları ile istatistiksel olarak anlamlı düzeyde negatif korelasyonda oldukları görülmüştür. Kuralcı/kalıplayıcı anne ebeveynlik biçimi arttıkça besleyici ilişki de azalmaktadır. Kötümser/endişeli ($r=.198$, $p<.05$) baba ebeveynlik biçimlerinin puan ortalamaları ile istatistiksel olarak anlamlı düzeyde pozitif korelasyonda oldukları görülmüştür. Kötümser/endişeli baba biçimi arttıkça besleyici ilişki de artmaktadır.

Öznel İyi Oluş ile algılanan baba ebeveynlik biçimlerinden kuralcı/kalıplayıcı ($r=-.200$, $p<.05$), küçümseyici/kusur bulucu ($r=-.267$, $p<.05$), duygusal bakımdan yoksun bırakıcı ($r=-.257$, $p<.05$), kontrol etmeyen/sınırsız ($r=-.278$, $p<.05$), kötümser/endişeli ($r=-.233$, $p<.05$), cezalandırıcı ($r=-.274$, $p<.05$) ebeveynlik biçimleri puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde, orta dereceli negatif korelasyonların olduğu görülmüştür. Kuralcı/kalıplayıcı, küçümseyici/kusur bulucu, duygusal bakımdan yoksun bırakıcı, kontrol etmeyen/sınırsız, kötümser endişeli, cezalandırıcı baba ebeveynlik biçimleri azaldıkça Öznel İyi Oluş artmaktadır.

Öznel İyi Oluş ile Kişilerarası İlişki Tarzlarından Ketleyici/Zehirleyici İlişki ($r = -.272, p < .05$) puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde, orta dereceli, negatif korelasyon olduğu görülmüştür. Ketleyici İlişki tarzı kullanımı arttıkça Öznel İyi Oluş düşmektedir.

Öznel İyi Oluş ile Kişilerarası İlişki Tarzlarından Besleyici İlişki ($r = .267, p < .05$) puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde, orta dereceli, pozitif korelasyon olduğu görülmüştür. Besleyici İlişki arttıkça Öznel İyi Oluş da artış göstermektedir.

Tablo 17. Öznel İyi Oluşun Bağımlı Değişken Olduğu Çoklu Regresyon Analizi

Bağımsız Değişkenler	B	Std.Hata	β	t	p
(Sabit)	169.829	11.764	-	14.437	.000
K/KA	-.093	.257	-.044	-.363	.717
KÜ/KA	-.267	.536	-.070	-.498	.619
DBYBA	-.580	.294	-.191	-1.973	.050
S/İEA	-.389	.737	-.070	-.527	.599
AK/EA	-.480	.421	-.127	-1.139	.256
K/BOA	-.213	.481	-.061	-.444	.658
AİV/SA	.519	.634	.115	.820	.414
K/EA	-.289	.615	-.045	-.469	.640
CA	1.554	.622	.230	2.497	.013*
DK/DBA	.011	.633	.001	.017	.986
K/KB	-.047	.216	-.027	-.217	.828
K/KBB	-.392	.500	-.116	-.785	.434
DBYBB	.075	.275	.028	.273	.785
S/İEB	1.452	.634	.309	2.293	.023*
AK/EB	.198	.464	.049	.426	.670
K/BOB	.640	.480	.186	1.334	.184
AİV/SB	-1.150	.651	-.248	-1.769	.079
K/EB	-1.214	.637	-.180	-1.905	.058
CB	-1.885	.602	-.275	-3.134	.002*
DK/DBB	-.215	.493	-.036	-.437	.663
BİT	1.169	.272	.283	4.302	.000*
KİT	-.433	.210	-.140	-2.059	.041*

NOT: YEBÖ AFAB: Yong'un ebeveynlik ölçeği anne formu alt boyutlar. K/KA: Kuralcı/Kalıplı Anne. KÜ/KA: Küçümseyici/Kusur bulucu Anne. DBYBA: Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı Anne. SİEA: Sömürücü İstismar Edici Anne. AK/EA: Aşırı Koruyucu/Evhamlı Anne. KBOA: Koşullu Başarı Odaklı Anne. AİV/SA: Aşırı İzin Verici/Sınırsız Anne. Kötümser Endişeli Anne. CA: Cezalandırıcı Anne. DK/DBA: Değişime Kapalı Duygularını Bastıran Anne. YEBÖ AFAB: Yong'un Ebeveynlik Ölçeği Baba Formu alt Boyutları. K/KB: Kuralcı/Kalıplı Baba. KÜ/KB: Küçümseyici/Kusur bulucu Baba. DBYBB: Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı Baba. SİEB: Sömürücü İstismar Edici Baba. AK/EB: Aşırı Koruyucu/Evhamlı Baba. KBOB: Koşullu Başarı Odaklı Baba. AİV/SB: Aşırı İzin Verici/Sınırsız Baba. Kötümser Endişeli Baba. CB: Cezalandırıcı Baba. DK/DBB: Değişime Kapalı Duygularını Bastıran Baba BİT: Besleyici İlişki Tarzı. KİT: Ketleyici İlişki Tarzı

Tablo 17’de gözlemlenen analiz sonuçlarına göre; YEBÖ Anne. YEBÖ Baba. Besleyici ve Ketleyici İlişki değişkenleri birlikte.katılımcıların öznel iyi oluş puanları ile orta düzeyde ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vermektedir($R=.598$. $R^2=.358$. $p<.05$.).

Standardize edilmiş regresyon katsayısına göre (β), yordayıcı değişkenlerin öznel iyi oluş üzerindeki görelî önem sırası;Sömürücü/istismar edici baba, Besleyici ilişki, Cezalandırıcı baba, Cezlandırıcı anne, Ketleyici İlişkidir.Diğer değişkenlerin öznel iyi oluş üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olmadığı bulunmuştur.Diğer araştırma değişkenlerinin öznel iyi oluşu anlamlı şekilde yordamadığı bulgulanmıştır.

BÖLÜM V

TARTIŞMA

Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluş düzeyleri ile kişilerarası ilişki tarzları ve algılanan ebeveyn stilleri arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Araştırma üniversite öğrencilerinden elde edilen verilerle gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların algıladıkları ebeveyn stilleri, Young Ebeveynlik Ölçeği ile ölçülmüş, Kişilerarası İlişki Tarzlarını, Kişilerarası İlişki ölçeği ile ölçülmüş ve Öznel İyi Oluşu, Öznel İyi Oluş ölçeği ile ölçülmüştür. Toplanan veriler korelasyon ve regresyon analizleri ile değerlendirilmiştir.

5.1. Betimsel Verilerin Tartışılması

5.1.1. Öznel İyi Oluş

Çalışmada Öznel İyi Oluş Puanlarının cinsiyet açısından farklılık gösterdiği, kadınların puan ortalamalarının erkeklere göre daha yüksek olduğu bulgulanmıştır. İlgili literatüre incelendiğindeörneğin Güven'in (2008) yapmış olduğu çalışmada öznel iyi oluş değişkeni cinsiyet açısından farklılık göstermiş ve erkek ergenlerin öznel iyi oluşları kız ergenlerden daha yüksek bulunmuştur. Boysan'ın (2015), yaptığı çalışmada yaşam doyumunun cinsiyete ve gelir düzeyine ve babanın eğitim düzeyine göre farklılaştığı ortaya konulmuştur. Araştırmaya göre yaşam doyumu kız öğrencilerde erkeklere göre yükselmektedir. Bu duruma bağlı olarak kadınların öznel iyi oluş puanlarının yüksek olması kadın cinsiyetine ait önemli bir avantaj olduğuşeklinde yorumlanmıştır. Kadınların erkeklere göre yaşamlarından daha fazla doyum alabildikleri düşünülmektedir.

Öte yandanaraştırma bulgularıyla uyuşmayan sonuçlar da söz konusudur. Dost (2004), Saygın (2008) ve Özen'in (2005), yapmış olduğu çalışmalarda öznel iyi oluş puanının cinsiyete göre farklılaşmadığı bulgulanmıştır. Günümüzde kadınların kendilerine vakit ayırma, bakım, makyaj, arkadaş buluşmaları, çocuklarla vakit geçirme gibi birçok yaşamsal

aktivitede bulunduğu gör÷lmektedir. Çalışma hayatındaki kadın ise hem çalışmakta hem de bunlara vakit ayırmaktadır. Buradan hareketle kadınlar zamanın değerini bilmekte ve kaliteli, verimli zaman geçirme konusunda daha stratejik kararlar alabilmektedir. Sonuç olarak kadınlar fırsat yaratarak istedikleri aktiviteyi yapabilmekte ve öznel iyilik hallerini koruyabildikleri düşünülmektedir. Buna ek olarak yapılan araştırmalar ve yorumlara karşı araştırmaya katılan öğrencilerin araştırma esnasında yaşadıkları stresleri ve duyguları yeterince ele alamadığımızı unutmamalıyız.

Çalışmada öznel iyi oluş puanları gelir düzeyi değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır. Türkiyede yapılan araştırmalara bakıtığımızda Cankseven (2004), Dost'un (2010) yaptığı çalışmalarda öznel iyi oluş ve gelir düzeyi arasında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Başka bir çalışmada da Tong ve Song (2004)'te yaptığı çalışmada sosyo gelir düzeyinin öznel iyi oluşu etkilediği, gelir düzeyi yüksek olan bireylerin öznel iyi oluş düzeyi puanlarının yükseldiğini bulunmuştur. Araştırmamızı destekleyen çalışmalarda bulunmaktadır. Diener ve arkadaşları (1993), tarafından yapılan çalışmada Amerikan vatandaşlarının ekonomik durumuna göre öznel iyi oluş düzeylerini inceledikleri çalışmada gelir durumunun yükselmesi ya da düşmesi öznel iyi oluş düzeyini etkilemediğini bulunmuştur. Buradan hareketle öznel iyi oluşun maddi durumla ilgili olmadığı tamamen psikolojik kaynakların yetersizliğiyle ilgili olduğu düşünülmektedir. Dolayısıyla gelir düzeyi ne kadar yüksek olursa olsun içsel memnuniyetin ve yaşamsal doyumun başka faktörlerle ilişkili olduğu söylenebilir. Sosyal ve kültürel çevre bireyin sahip olduğu ekonomik durumu anlamlandırır. Yapılan çalışmada birey ekonomik durumunu değerlendirirken yaşadığı çevre içerisindeki bireylerin ekonomik durumunu baz alındığı düşünülmüştür. Gelir düzeyinin, tek başına öznel iyi oluşu etkileyen bir faktör olarak düşünmek hata olacaktır. Temel ihtiyaçlarını yerine getiremeyecek bireylerde gelirin artması durumu öznel iyi oluşu etkileyebilirken; bireyin hayatını anlamlandıran sosyal, psikolojik ve kültürel etmenler gelirin etkisini geri plana itmektedir (Yetim, 2001).

Bu çalışmaya katılan üniversite öğrencilerinin Diyarbakır ve İstanbul gibi kültürü ve sosyal yapının farklı olduğu şehirlerin öznel iyi oluşundaki farklılaşmaması gelir düzeyinden ziyade kişisel durumlara bağlı olduğu düşünülmektedir. Ayrıca araştırmaya katılan öğrencilerin %73'ün orta gelir düzeyine sahip olmasında öznel iyi oluşu etkilemediği düşünülmektedir.

5.1.2. Kişilerarası İlişki Tarzlarına İlişkin Bulguların Tartışılması

Bu çalışmada ilk olarak kişilerarası ilişki tarzları alt boyutlarının puan dağılımına bakılmıştır. Buna göre katılımcıların kişilerarası ilişki tarzlarından besleyici ilişki tarzı puanının birinci sırada olduğu, ketleyici/zehirleyici ilişki tarzı puanlarının ikinci sırada olduğu bulunmuştur.

Kişilerarası İlişki Tarzlar alt boyutlarından Besleyici İlişki Tarzı boyutunun cinsiyet açısından anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur. Ketleyici İlişki Tarzı boyutunun cinsiyet açısından anlamlı farklılık gösterdiği erkeklerin ketleyici ilişki tarzı puanlarının daha yüksek olduğu bulunmuştur. İlgili literatürde Göçener (2010), yaptığı araştırma sonucunda katılımcıların kişilerarası ilişkilerde kadınların erkeklere göre daha olumlu/besleyici bir tarza sahipken, erkeklerin kadınlara göre daha olumsuz/zehirleyici tarzda ilişkiler kurduklarını bulmuştur. Çalışmanın bu bulgusunun kültürümüzde erkek ve kız çocuk yetiştirme tutumlarıyla ilişkili olabileceği düşünülmektedir. Fişek (2011), özellikle babaların erkek çocuklarıyla mesafeli, otoriteye dayanan bir ilişkide olduklarından bahsetmiştir. Dolayısıyla erkeklerin kişilerarası ilişkilerinde daha kaçınan, ketleyici ilişki tarzını benimsedikleri düşünülmektedir.

Kişilerarası İlişki Tarzları Ölçeğinin alt boyutlarının sınıf değişkeni açısından anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur. İlgili literatürde Oktay (2010) yaptığı çalışma sonucunda sosyodemografik değişkenlerden olan eğitim ve yaşın aleksitimi, bağlanma, kişilerarası ilişki tarzları ve öfke alt ölçeklerinin bazıları üzerinde temel etkileri olduğunu bulmuştur. Toronto Aleksitimi Ölçeği'nden yüksek puan alan bireyler, düşük puan alan bireylere

göre daha yüksek kaygılı ve kaçınmacı bağlanma puanı alırlarken daha düşük güvenli bağlanma puanı almışlardır. Ayrıca bu bireylerin kendilik algılarının daha düşük olduğu, kişilerarası ilişkilerinde besleyici tarzı daha az ketleyici tarzı ise daha çok kullandıkları gözlenmiştir. Yılmaz'ın (2010) yaptığı tez araştırmasının sonuçlarına göre sınıf düzeyine göre farklılık bulunmuştur. 3. Sınıfa devam eden öğrencilerin, Duyarlılık, karşı cins arkadaşına açılma, zevk ve ilgiler konularında 1., 2. ve 4. sınıfa devam eden öğrencilerden ortalamaları daha yüksek olduğu görülmüştür. Dışa dönüklük alt boyutunda ise 2. sınıf öğrencilerinin ortalamaları 1., 3. ve 4. sınıfa devam eden öğrencilerden anlamlı derecede farklı olduğu görülmüştür. Düşünce ve görüşler alt boyutunda ise 4. sınıf öğrencilerinin ortalamaları 1., 2., ve 3. sınıfa devam eden öğrencilerden anlamlı derecede farklı olduğu görülmüştür. Buradan hareketle çalışmanın bu bulgusu literatürle uyumlu değildir. 4 sınıfa ait sonuçların birbirine benzer olduğu, ilişki tarzlarında farklılık olmadığı anlaşılmaktadır. Bunun sebebi olarak yaş dönemi olarak birbirleriyle benzer dönemde olmaları gösterilebilir. Beliren yetişkinlik döneminde olan bu bireyler kişilerarası ilişkilerde farklılık göstermemektedir.

Çalışmada Kişilerarası İlişki Tarzları Ölçeğinin Besleyici İlişki boyutunun gelir düzeyi değişkeni açısından anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur. Ketleyici İlişki boyutunun gelir düzeyi değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterdiği, düşük gelir düzeyindekilerin puanlarının diğerlerinden daha yüksek olduğu bulunmuştur. İlgili literatüre bakıldığında karşımıza Yılmaz'ın (2010) araştırması çıkmaktadır. Yaptığı tez araştırmasının sonuçlarına göre; sosyo-ekonomik düzeye göre araştırma sonucunda anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Anneye, aynı cins arkadaşına, karşı cins arkadaşına açılma ve düşünce görüşler, okul, aile, kişilik, zevk ve ilgiler konularına göre orta düzeyde sosyo-ekonomik düzeye sahip öğrencilerin ortalamalarının, düşük ve yüksek sosyo-ekonomik düzeye sahip öğrencilere göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Babaya açılma alt boyutunda ise yüksek sosyo-ekonomik düzeye sahip öğrencilerin ortalamalarının, orta ve düşük sosyo-ekonomik düzeye sahip öğrencilerden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Kişilerarası ilişkilerde güvenli hissetmeyle besleyici ilişkinin pozitif ilişkisi

düşünüldüğünde araştırma bulgusunun literatürle uyum göstermediği söylenebilir. Düşük gelirli bireylerin sosyal ortamlarda bulunma, tiyatroya, sinemaya, kafeye gitmeye imkân olmadığı için kendini besleyen ilişkileri devam ettirme konusunda sıkıntı yaşadığı düşünülmektedir, bu nedenle kısa vadede çözümler üreterek ketleyici, kaçınan ilişki tarzını benimseyeceği aşikârdır.

5.1.3. Algılanan Ebeveyn Stillerine İlişkin Bulguların Tartışılması

Kuralcı/Kalıplı Anne, Küçümseyici/Kusur Bulucu Anne, Sömürücü/İstismar Edici Anne, Aşırı Koruyucu /Evhamlı Anne, Başarı Odaklı/Koşullu Anne, Kontrol Etmeyen/Sınırsız Anne, Kötümser/Endişeli Anne, Cezalandırıcı Anne, Değişime Kapalı/Duyularını Bastıran Anne boyutlarının cinsiyete değişkenine göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı Anne alt boyutu puanlarının cinsiyet açısından anlamlı derecede farklılaştığı. erkeklerin puan ortalamalarının kadınlara göre yüksek olduğu bulunmuştur. YEBÖ Baba Formu alt boyutlarının cinsiyet açısından anlamlı bir farklılık göstermediği bulunmuştur. Eroğul ve Kaya'nın (2013), yapmış olduğu araştırma sonuçları, erkek katılımcıların kadınlara oranla daha fazla çocukluk dönemi istismar öyküsü olduğunu, daha fazla erken dönem uyum bozucu şemaya ve olumsuz kişilerarası ilişki tarzlarına sahip olduğunu ortaya çıkarmıştır. Buradan hareketle kültürümüzde erkek çocuklarının yetiştirilme tarzı göz önünde bulundurulduğunda erken dönemde duygusal ihtiyaçları karşılanmayan erkeklerin uyumsuz baş etme stilleri benimseyeceği düşünülmektedir. Çalışmaya katılan erkek katılımcıların bakımverenleri (anneleri) ile kurdukları ilişkiden aldıkları doyumun düşük olması sebebiyle çalışmada duygusal bakımdan yoksun bırakan anne puanları daha yüksek bulunmuştur denilebilir. Bu bağlamda mevcut araştırma bulgusunun literatürle kısmen uyumlu olduğu söylenebilir.

Kuralcı/Kalıplı anne boyutunun sınıf değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı. 2.sınıfların diğerlerine göre daha yüksek puan aldığı bulunmuştur. Koşullu/Başarı odaklı anne boyutunun sınıf değişkenine göre

anlamli bir Şekilde farklılaştığı. 2.sınıfların diğerlerine göre daha yüksek puan aldığı bulunmuştur. Bu bulgudan yola çıkararak öğrencilerin birinci sınıfta uyum sürecinde olmaları ve okula, derslere ve çevreye aliŐmaya odaklı yaklaşımda buldukları düşünülmektedir. Bu sebeple 2. Sınıfta performans odaklanabilecekleri düşünülmektedir. Annelerinin kuralcı/kalıplayıcı tarzını daha çok benimseyecek ve bu davranışların farkında olacaktır. Bu nedenle çalışmada 2. Sınıfların kuralcı/kalıplayıcı boyutundan daha yüksek puan aldıkları söylenebilir.

Küçümseyici/Kusur Bulucu Anne boyutunun gelir düzeyine göre anlamli Şekilde farklılaştığı, düşük gelir seviyesinde olanların puanlarının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Duygusal Bakımdan Yoksun Bırakıcı Anneboyutunun gelir düzeyine göre anlamli Şekilde farklılaştığı, düşük gelir seviyesinde olanların puanlarının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Bu bulgulardan hareketle maddi geliri yüksek olan bireylerin kusurluluk ve utanç, duygusal yoksunluk Şemalarını bastırmak amacıyla, maddi kaynaklarını harcadıkları ancak maddi geliri düşük olanların bu duygularla baş etmek için psikolojik kaynaklarını harcadıkları düşünülmektedir. Dolayısıyla düşük gelirliilerin küçümseyici/kusur bulucu ve duygusal bakımdan yoksun bırakıcı anne algısı diğerlerine göre daha yüksek bulunmuştur.

Kötümser/Endişeli Anne boyutunun gelir düzeyine göre anlamli Şekilde farklılaştığı, düşük gelir seviyesinde olanların puanlarının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Değişime Kapalı/Duyguları Bastıran Anne boyutunun gelir düzeyine göre anlamli Şekilde farklılaştığı, ortalama altı gelir seviyesinde olanların puanlarının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Kültürümüze bakıldığında gelir düzeyi düşük ailelerde anne rolünün çocuğu aşırı koruma üzerine odaklı, dış dünyayı kötüleyen bir bakış açısı olduğu gözlemlenmektedir. Bu nedenle dış dünya algısı kötü olan anne, yeni fikirlere açık olmadığı gibi, yaşadığı doyumsuzluğa bağlı gelişen değersizlik ve yetersizlik duygularıyla baş etmek için duygularını bastırdığı düşünülmektedir.

YEBÖ Baba Formu alt boyutlarından Koşullu/Başarı odaklı baba alt boyutunun sınıf değişkeni açısından, anlamlı bir farklılık gösterdiği, 2.sınıfların puanlarının diğer gruplardan yüksek olduğu bulunmuştur. Değişime kapalı/Duygularını bastıran baba alt boyutunun sınıf değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterdiği, 2.sınıfların puanlarının diğer gruplardan yüksek olduğu bulunmuştur. Daha öncede belirtildiği gibi öğrencilerin birinci sınıfta uyum sürecinde olmaları ve okula, derslere ve çevreye alışmaya odaklı yaklaşımda buldukları düşünülmektedir. Bu sebeple 2. Sınıfta performans odaklanabilecekleri düşünülmektedir. Babalarının kuralcı/kalıplı tarzını daha çok benimseyecek ve bu davranışların farkında olacaktır. Bu nedenle çalışmada 2. Sınıfların kuralcı/kalıplı boyutundan daha yüksek puan aldıkları söylenebilir. Değişime kapalı/duyguları bastıran baba algısının 2. Sınıflarda yüksek çıkmasının bölüm seçiminde kararsızlık yaşayan öğrencilerle ilgili olabileceği düşünülmektedir. Bölümünden memnun olmayan ve değişim isteyen öğrencilerin, 2. Sınıfta çok fazla kayıp vermeden istenilen bölüme geçiş yapma isteğinde olabilirken, babaların tutumu otoriter ve kuralcı olarak değişime kapalı algı yaratabilmektedir.

YEBÖ Baba Formu alt boyutlarından Kötümser/Endişeli Baba alt boyutunun gelir düzeyi değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterdiği, düşük gelirli grubun puanlarının diğer gruplardan daha yüksek olduğu bulunmuştur. Ülkemizde yüksek gelirli ailelerde babaların daha çok çalıştığı, para kazanmaya daha çok vakit ayırdığı, çocuklarıyla ilişkisinde daha çok yüksek miktarda harçlık vererek onları memnun etmeye ve korumaya çalıştığı düşünülmektedir. Ancak düşük gelirli babalar çocuklarına olan ilgisini para üzerinden gösteremediğinden aşırı koruyucu tutumu benimseyerek dış dünyayı kötümser algılamakta ve çocuğu ile ilgili çeşitli endişeler edinmektedir. Dolayısıyla yüksek gelirli bireyler babalarını daha bağımsızlaştıran ve detek olan olarak algılamakta, düşük gelirli bireyler ise kötümser ve endişeli olarak algılamaktadır.

5.2. Açıklayıcı Analizlerin Yorumlanması

5.2.1. Öznel İyi Oluş ve Ebeveyn Stilleri

Çalışma sonucunda söz konusu değişkenlerin ilişkileri incelendiğinde öznel iyi oluşun algılanan anne ve baba ebeveyn stilleri ile korelasyon gösterdiği bulunmuştur. Ebeveynlik stilleri alt boyutlarından kuralcı/kalıplı anne, küçümseyici/kusur bulucu anne, duygusal bakımdan yoksun bırakıcı anne, sömürücü/istismar edici anne, aşırı koruyucu/evhamlı anne, kontrol etmeyen/sınırsız anne, kötümser/endişeli anne ile negatif korelasyon; kuralcı/kalıplı baba, küçümseyici/kusur bulucu baba, duygusal bakımdan yoksun bırakıcı baba, kontrol etmeyen/sınırsız baba, kötümser/endişeli baba, cezalandırıcı baba ile öznel iyi oluş arasında negatif korelasyon olduğu bulunmuştur. İlgili literatüre bakıldığında şema terapi modeline göre erken dönem yaşantılar ve ebeveyn figürleriyle kurulan ilişkinin kalitesi bireyin psikolojik iyi hali üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Young ve arkadaşları (2003), erken dönem uyumsuz şemaların çocukluk dönemindeki temel duygusal ihtiyaçların karşılanmamasına bağlı olarak geliştiğini vurgulamaktadır. Şemaların gelişimiyle ilişkili olan dört temel erken dönem yaşantı belirlenmiştir. Bu yaşantılar gereksinimlerin engellenmesi, örseleme ya da kurbanlaştırılma, önemli diğerlerinin seçici içselleştirilmesi ya da seçici özdeşim kurmadır.

Çalışmada kuralcı/kalıplı, küçümseyici/kusur bulucu anne ile öznel iyi oluş arasında negatif korelasyon bulunmuştur. Tatal (2015) yaptığı tez çalışmasında; aile işlevi, erken dönem uyumsuz şemalar ve öznel iyi oluş arasındaki ilişkileri ele almıştır. Yapılan yapısal modele göre erken dönem uyumsuz şemaların aile işlevi ile öznel iyi oluş arasındaki ilişkide kısmi aracılık rolü olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sonuç olarak erken dönemde bireyin annesi ya da bakım vereniyile kurduğu ilişkide kuralcı/kalıplı stile maruz kalması başarısızlık, yetersizlik şemalarını geliştirmesine neden olmaktadır. Bu durumda bireyin yaşamında en ufak başarısızlıkta yoğun depresif duygulanım deneyimleyebileceği düşünülmektedir. Erken dönemde annesi tarafından küçümseyici ve kusur bulucu tarzda davranışlarla yetişen

birey kusurlu olma, utanç şemaları, kendilik yapısının olumsuz gelişimi gibi bir takım gelişimsel bozukluklar yaşayabilmektedir. Dolayısıyla bireyin öznel iyilik hali baştan bozuk gelişmektedir.

Çalışmada kontrol etmeyen/sınırsız anne ile öznel iyi oluş arasında negatif korelasyon bulunmuştur. Kontrol etmeyen/sınırsız bir anne ile yetişen birey ise hak görme ve büyülenme şemaları geliştirerek erken dönemde hissedemediği özel olma ihtiyacını gidermek için varoluşsal iyilikten mahrum kalabilmektedir. Bütün psikolojik enerji yatırımını erken dönemde karşılanmayan ihtiyaçlarına yatıran bu bireyler öznel iyilik halinden mahrum kalmakta ve birtakım psikopatolojiler (eksen 1 ve kişilik bozuklukları, Young ve ark., 2003) geliştirebilmektedir.

Çalışmada aşırı koruyucu/evhamlı ve kötümser/endişeli anne stili ile öznel iyi oluş arasında negatif korelasyon olduğu bulunmuştur. Özdemir (2016), yaptığı çalışmada, anne ve babaya güvenli bağlanmanın ve özerkliğin öznel iyi oluş üzerindeki doğrudan etkilerini ve anne babaya güvenli bağlanmanın özerklik aracılığı ile öznel iyi oluş üzerindeki dolaylı etkisini incelemeyi amaçlamıştır. Araştırma sonuçları anne babaya güvenli bağlanmanın ve özerkliğin öznel iyi oluş üzerindeki doğrudan etkilerinin, ayrıca anne babaya güvenli bağlanmanın öznel iyi oluş üzerindeki dolaylı etkisinin (kısmi aracılık etkisinin) anlamlı olduğunu göstermiştir. Buradan hareketle aşırı koruyan/evhamlı annenin çocuğundan ayrılmayarak onun önündeki tüm engelleri kaldıracağı dolayısıyla çocuğunun özgüvenini zedeleyerek, çocuğunun bağımsızlaşamayan bir yetişkine dönüşmesine neden olabileceği düşünülmektedir. Bu da bireyin öznel iyilik halinin olumsuz etkileyecektir.

Çalışmada duygusal bakımdan yoksun bırakan, sömürücü/istismar edici anne ile öznel iyi oluş arasında negatif ilişki olduğu bulunmuştur. İlgili literatürde Turp (2017), tez çalışmasında Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık bölümü öğrencilerinin öznel iyi oluşları ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma sonuçlarına bakıldığında, öznel iyi oluş ile güvenli bağlanma stili arasında doğru yönde, saplantılı bağlanma stili ve

korkulu bağlanma stili arasında ters yönde bir ilişki bulunmuştur. Buradan hareketle erken dönemde bakımverenle kurulan güvenli bağlanma ilişkisinin bireyin duygusal bağ ihtiyacını karşılanması sebebiyle öznel iyi oluşu sağladığı düşünülmektedir. Erken dönemde temel güven, sevgi, ilgi ve şefkat gibi duygusal ihtiyaçları karşılanmayan bireyin dolayısıyla öznel iyi oluşunun düşük olacağı düşünülmektedir.

Öznel İyi Oluş ile algılanan baba ebeveynlik biçimlerinden kuralcı/kalıplı, küçümseyici/kusur bulucu, duygusal bakımdan yoksun bırakıcı, kontrol etmeyen/sınırsız, kötümser/endişeli, cezalandırıcı ebeveynlik biçimleri puan ortalamaları arasında anlamlı düzeyde, orta dereceli negatif korelasyonların olduğu görülmüştür. Kuralcı/kalıplı, küçümseyici/kusur bulucu, duygusal bakımdan yoksun bırakıcı, kontrol etmeyen/sınırsız, kötümser endişeli, cezalandırıcı baba ebeveynlik biçimleri azaldıkça Öznel İyi Oluş artmaktadır. İlgili literatüre bakıldığında Mendi (2015), yaptığı araştırmada, ergenlerin koşullu anne-baba tutumu ile mükemmeliyetçilik, öznel iyi oluş ve benlik saygısı düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemiş ve buna göre koşullu anne-baba tutumu ile mükemmeliyetçilik arasında pozitif, öznel iyi oluş ile benlik saygısı arasında negatif yönlü bir ilişki olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca, mükemmeliyetçilik koşullu anne-baba tutumu ile benlik saygısı arasındaki ilişkiye kısmi aracılık ederken, koşullu anne-baba tutumu ile öznel iyi oluş arasındaki ilişkiye aracılık etmediği görülmüştür. Bu sonuçlar, koşullu anne-baba tutumunun bireyin benlik gelişimine önemli ölçüde zarar verdiğini göstermektedir (Eldeleklioğlu.2015). Erken dönemde çocuğunun küçük başarılarıyla memnun olmayan, her şekilde kusurlu ve eksik hissettiren, kuralcı, otoriter tutumlarıyla çocuğun sahte kendilik geliştirmesine neden olan, en küçük hatasında cezalandıran, duygusal ihtiyaçlarını (sevgi, ilgi ve şefkat) görmezden gelen baba, çocuğunun kendine olan güvenini, yeterlilik duygusunu zedeleyeceğinden ona varoluşsal yıkım yaşatmakta dolayısıyla bu davranış stili sebebiyle bireyin öznel iyilik halini bozabileceği düşünülmektedir. Bu bağlamda çalışma bulguları literatürle uyumludur. Arslan (2016) tez çalışmasında üniversite öğrencilerinin anne-babalarının kullandıkları tutumların duygularını ifade etme ve öznel iyi oluşlarının arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma sonucunda demokratik ana-baba tutumu ile öznel iyi

oluş arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki, otoriter tutum ile öznel iyi oluş ölçeğinden aldıkları puan arasında negatif yönde anlamlı ilişki ve ilgisiz tutum ile öznel iyi oluş ölçeği arasında da yine negatif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bir diğer çalışmada Özkan (2014), ergenlerin anne baba tutumları ile öznel iyi oluşları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırma sonucunda anne babasını otoriter, ihmalkar ve hoşgörülü algılayan ergenlerin öznel iyi oluşlarının, ergenlerin cinsiyetinden anlamlı ölçüde etkilenmediği bulunmuştur. Anne-babasını otoriter algılayan erkek ergenlerin yaşam doyumu ve öznel iyi oluşlarının, kız ergenlere göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Anne babasını demokratik ve hoşgörülü olarak algılayan ergenlerin öznel iyi oluşları anne babasını ihmalkâr ve otoriter olarak algılayan ergenlerden daha yüksek bulunmuştur. Bu bulgular ışığında, anne babanın olumlu tutum ve desteğinin ergenlerin öznel iyi oluşlarını yükselttiği sonucuna varılmıştır. Buradan hareketle anne baba tutumlarının çocuklar üzerinde ne derecede büyük bir etkiye sahip olduğu aşikârdır. Bireylerin duygusal ihmal ve istismar gibi olumsuz çocukluk yaşantıları erken dönem uyumsuz şemaların oluşmasında önemli rol oynamaktadır. Bireylerin yetişkinlikte yaşadıkları olaylar karşısında düşünce, duygu ve davranışlarının erken dönemde geliştirdiği şemalar aracılığıyla belirlendiği düşünülmektedir. Bireyler anne ve babasından gördüğü olumsuz tutumlardan dolayı, uyumsuz şemalar geliştirerek, olumsuz duygular yaşayabilir. Bu durumda bireyin öznel iyilik halinde çeşitli olumsuz değişiklikler görülebilmektedir.

Pekin'in (2017), yaptığı tez araştırması bulgularına göre, öznel iyi oluş, güvenli ve saplantılı bağlanma stillerinin, sosyal görünüş kaygısını anlamlı yordadığı bulgulanmıştır. Erken dönemde anne ve babasın tarafından onaylanmayan, mükemmel olma ve güçlü olduğuna inanma ihtiyacı karşılanmayan birey duygusal bakımdan yoksun bırakılarak, küçümseyici, kusur bulucu, kuralcı, kalıplı, aşırı izin verici, sınırsız davranışlarla psikolojik yeterlilik kazanamayacaktır. Bu nedenle psikolojik iyilik hali korunamayacaktır. Sosyal görünüm kaygısı bu kişilerin sahte kendilik gelişimlerinin bir görünümü olarak ortaya çıkmaktadır. Belirtilen bu bulgu mevcut çalışmanın literatürle uyumlu olduğunu göstermektedir.

Öznel iyi oluşun erken dönem yaşam deneyimleriyle ilişkili olduğu düşünüldüğünde (Kahraman, 2018); anne ve baba ebeveyn stilleri ile ilişkisel olması, bireylerdeki öznel iyi oluşun artması için anne ve baba ebeveyn tutumlarının ve çocuklarına olan davranışlarının ideal olmasının gerekli olduğu söylenebilir.

Dahası bu araştırmanın regresyon analizi sonuçları incelendiğinde özellikle Sömürücü/istismar edici baba, Cezalandırıcı baba, Cezalandırıcı anne tarafından öznel iyi oluşun anlamlı bir şekilde yordandığı bulgulanmıştır. Bu bağlamda erken dönemde bireyin ebeveynleri tarafından duygusal ihtiyaçlarının karşılanmaması, ihmal ve istismar edilmesi, en küçük hatalarının kusurlu olarak hissettirilmesi ve hatalarının cezalandırılması bireyin kendiliğinde bozukluklara yol açabilmekte bunun da bireyin öznel iyilik halini sekteye uğratacağı düşünülmektedir.

5.2.2. Öznel İyi Oluş ve Kişilerarası İlişki Tarzları

Çalışmada Kişiler arası İlişki Tarzları alt boyutlarından Ketleyici/Zehirleyici İlişki ile Öznel İyi Oluş puan ortalamaları arasında anlamlı düzeyde, orta dereceli, negatif korelasyon olduğu görülmüştür. Bir başka alt boyutu olan Besleyici İlişki ile Öznel İyi Oluş puan ortalamaları arasında anlamlı düzeyde, orta dereceli, pozitif korelasyon olduğu görülmüştür. Olumlu ve destekleyici kişilerarası ilişkilerin, yakın ilişkiler kurmanın öznel iyi oluşu olumlu, olumsuz kişilerarası ilişkilerin ise öznel iyi oluşu olumsuz yönde etkilediği (Taylor ve diğerleri, 2001) söylenebilir. Buradan hareketle bireylerin diğer kişilerle olan ilişkilerin olumlu olması kendini sosyal çevreye kabul ettirdiği hissini vermektedir. Söz konusu araştırmamızda elde ettiğimiz sonuçlara bakıldığında bireylerin çevresiyle kurduğu besleyici ilişkilerin öznel iyi oluşlarını olumlu yönde etkiledikleri görülmektedir. Dolayısıyla bireyin kişilerarası ilişkilerinden aldığı doyum psikolojik iyilik halinin stabilize olmasını sağlayacaktır.

Çalışmada öznel iyi oluş düzeyi ile ketleyici ilişki tarzının arasında negatif ilişkinin olduğu bulgulanmıştır. Kişilerarası ilişkilerde duygularını

ifade edemeyen, empati kuramayan, kendini geri çekerek ilişkilerden kaçınan kişilerin öznel iyi oluşunun olumsuz yönde etkilendiği görülmektedir. Kişilerarası ilişkilerden kaçınan ilişki kurma biçimi olduğu dikkat çekmektedir. İlgili literatüre bakıldığında, depresyon ile kaçınan ve duyarsız ilişki tarzı arasında ilişkinin olduğunu belirten çalışmalar bulunmaktadır (Koç, 2008; Tolun ve Duy, 2015). Benzer şekilde Kaya (2010) çocukluk döneminde maruz kalınan duygusal istismarın duyarsız ve kaçınan ilişki tarzını yordadığını raporlaştırmıştır. Kaçınan ve duyarsız ilişki tarzını benimseyen kişilerin başkalarını önemsemeyerek, yakın ilişki kurmaktan kaçınması sonucunda ilişkilerinde bozulmalar yaşaması olası görünmektedir. Duyguların ifade edildiği, karşılıklı anlayışın, ilişkilerin sağlıklı olduğu bir ilişkide ise öznel iyi oluşun yükselmesi beklenen bir durum olduğu düşünülmektedir.

İlgili literature bakıldığında Erden ve Yılmaz (2016), Öznel iyi oluş ve akran ilişkileri arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmasında, öznel iyi oluş puanları ile "Bağlılık. Güven ve Özdeşim" alt boyutları, akran ilişkileri toplam puan arasında pozitif; "Sadakat" alt boyutu arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Akran ilişkilerinin besleyici ilişkiyle paralel özellikler gösterdiği düşünülürse araştırmanın bu bulgusunun literatürle uyumlu olduğu söylenebilir.

5.2.3. Kişilerarası İlişki Tarzları ile Ebeveyn Stilleri

Söz konusu değişkenlerin ilişkileri incelendiğinde kişilerarası ilişkinin anne ve baba ebeveyn stilleri arasında ilişkisellik bulunanlar; Ketleyici İlişki ile anne ebeveynlik stilleri; kuralcı/kalıplayıcı, küçümseyici/kusur bulucu, sömürücü/istismar edici, aşırı koruyucu/evhamlı, koşullu/başarı odaklı, aşırı izin verici/sınırsız, kötümser/endişeli, cezalandırıcı, ebeveynlik biçimlerinin puan ortalamaları ile anlamlı düzeyde orta dereceli, pozitif korelasyonda oldukları görülmüştür. Besleyici İlişki ile anne ebeveynlik biçimlerinden kuralcı/kalıplayıcı ebeveynlik biçimlerinin pozitif korelasyonda oldukları görülmüştür. Duygusal bakımdan yoksun bırakıcı ebeveynlik biçimlerinin puan ortalamaları ile anlamlı düzeyde negatif korelasyonda oldukları görülmüştür.

Ketleyici İlişki ile baba ebeveynlik stilleri; kuralcı/kalıplı, küçümseyici/kusur bulucu, sömürücü/istismar edici, aşırı koruyucu/evhamlı, aşırı izin verici/sınırsız, kötümser/endişeli, cezalandırıcı, değişime kapalı/duygularını bastıran, ebeveynlik biçimlerinin puan ortalamaları ile anlamlı düzeyde orta dereceli, pozitif korelasyonda oldukları görülmüştür. Besleyici İlişki ile baba ebeveynlik stillerinden; duygusal bakımdan yoksun bırakıcı, baba ebeveynlik biçimlerinin puan ortalamaları ile anlamlı düzeyde negatif korelasyonda oldukları görülmüştür.

İlgili literatüre bakıldığında Çolakoğlu (2012), erken dönem uyumsuz şemalar ve algılanan ebeveynlik tutumlarına ilişkin yapılan açıklamalar göz önünde bulundurulduğunda olumsuz şema alanlarının aktive olması ve olumsuz ebeveyn tutumlarına maruz kalmanın olumsuz ilişki tarzlarının kullanılmasını arttırdığını belirtmektedir. Buradan hareketle ebeveynlerinden yoğun olarak başarıya yönelik, baskıcı ve kontrolcü, aşırı hoşgörülü ya da ilgisiz ve ihmalkâr ebeveyn tutumlarının, bireylerin olumsuz ilişkiler kurmasına yol açtığı söylenebilmektedir. Bunun yanında kendinden önce başkalarını düşünen, ebeveynlerinden ya da başkalarından bağımsız işler başarmakta zorlanan ve pasif ya da savunmasız hisseden kişilerin de olumsuz ilişkiler kurduğu yorumu yapılabilmektedir. Burada dikkati çeken nokta bahsedilen durumların bireyleri suistimale açık hale getirdiği olmaktadır. Sonuç olarak ebeveyn stillerinin bireylerin kişilerarası ilişkilerinde suistimal etmesi, suistimalin olumsuz ilişkiler kurmaya yol açabileceği, bu durumun da bir döngü alıyor olabileceği düşünülmektedir.

Kaya'nın (2010) çalışmasında çocukluk döneminde maruz kalınan istismar, yetişkinlik dönemindeki olumsuz kişilerarası ilişki tarzları ve erken dönem uyum bozucu şemalar arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Aynı zamanda bu çalışma ile erken dönem uyum bozucu şemaların, çocukluk döneminde maruz kalınan istismar ile yetişkinlik dönemindeki olumsuz kişilerarası ilişki tarzları arasındaki olası ilişkideki rolünün ne olduğu araştırılmıştır. İstismar düzeyi yüksek grubun istismar düzeyi düşük gruba göre, daha fazla erken dönem uyum bozucu şemaya sahip oldukları ve olumsuz kişilerarası ilişki tarzlarını daha fazla sergiledikleri tespit edilmiştir. Ayrıca kişilerarası ilişki

tarzlarının çocukluk istismarı tarafından yordandığı ve erken dönem uyum bozucu şemaların bu ilişkiye aracılık ettiği bulunmuştur. Bu araştırma erişkin kişilerarası ilişki tarzlarını açıklamada gelişimsel bir model oluşturmanın önünü açacak niteliktedir.

Dahası mevcut çalışmada yapılan regresyon analizi sonucunda ketleyici ilişki tarzının öznel iyi oluşu negatif yönde etkilediği bulgulanmıştır. Buradan hareketle ebeveyn figürleri tarafından sevgi, ilgi, şefkat ve anlayış gibi duygusal ihtiyaçları karşılanmamış, küçümsenmiş, cezalandırılmış, sömürülmüş ve istismar edilmiş bireyin uyumsuz baş etme stilleri geliştireceği, ileriki dönemde kendini koruma güdüsüyle hareket ederek duygusal ihtiyaçlarını açığa vurmaktan çekineceği ve kişilerarası ilişkilerinde kaçınan temaslarda bulunan ketleyici ilişkilere yöneleceği düşünülmektedir. Dolayısıyla ebeveynlik stilleri bireyin kişilerarası ilişkilerini etkilemektedir. Bu bulgunun literatürle uyum gösterdiği düşünülmektedir.

5.3. Öznel İyi Oluşun Yordanmasına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçlarının Tartışılması

Öznel iyi oluş üzerinde Sömürücü/istismar edici baba, Besleyici ilişki, Cezalandırıcı baba, Cezalandırıcı anne, Ketleyici İlişki önemli bir etkiye sahiptir. Diğer değişkenlerin öznel iyi oluş üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olmadığı bulunmuştur. Besleyici İlişki, Sömürücü/İstismar Edici Baba ve Cezalandırıcı Anne değişkenlerinin pozitif etkisinin olduğu; Cezalandırıcı Baba ve Ketleyici İlişkinin ise negatif etkisinin olduğu saptanmıştır.

İlgili literatüre bakıldığında Doğan (2013), dışadönüklük, sorumluluk, yumuşakbaşlılık ve deneyime açıklık kişilik özellikleriyle öznel iyi oluş arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler bulmuştur. Bu değişkenlerin besleyici ilişki kapsamında oldukları düşünüldüğünde öznel iyi oluş üzerindeki etkisi anlamlı görülmektedir. Buradan hareketle bireyin kendiliğini besleyen, dışa dönük olmasını sağlayan, deneyimlere açık ve iyi hissettiren ilişkilerin öznel iyilik halini stabilize ettiği düşünülmektedir.

Çalışmada Sömürücü/İstismar Edici Baba ve Cezalandırıcı Anne değişkenlerinin Öznel İyi Oluş üzerindeki pozitif etkisinin literatürle uyumlu olmadığı görülmüştür. Bunun sebebi olarak çalışmaya katılan bireylerin travmatik deneyimleri kabul eden, kendileriyle barışık, yaşadıkları her acı anıyı bir kriz fırsatı olarak değerlendiren ve daha güçlü adımlarla ilerleyen bireyler oldukları, bu nedenle sorulara yanıt verirken cezalandıran anne ve sömüren/istismar eden ebeveyne inat karşıt tepki savunma mekanizması kullandıkları düşünülmektedir.

Çalışmada bulunan cezalandırıcı baba ve ketleyici ilişki tarzının öznel iyi oluş üzerindeki negatif etkisi beklenen bir sonuçtur. Ülkemizde çocuk yetiştirme tutumlarına bakıldığında aşırı koruyucu, kuralcı, otoriter olduğu gözlenmektedir. Bu nedenle bireylerin kişilerarası ilişkilerde kaçınan, ketleyici stili benimseyeceği düşünülmektedir. Erken dönemde cezalandıran babaya maruz kalan bireyin davranışların sonucunda yaşayacağı reddedilmeden kaçınmak için ketleyici ilişki tarzını benimseyerek kendini iyi hissettiren ortamlarda aktif olamayacaktır. Dolayısıyla öznel iyilik hali düşük olacaktır.

5.4. Çalışmanın Sınırlılıkları ve Öneriler

Türkiye'deki üniversite öğrenci evreni düşünüldüğünde örneklemin büyüklüğü araştırmanın başlıca sınırlılıkları arasında yer almaktadır. Örnekleme sınırlı sayıda katılımcının yer alması araştırma bulgularının genellenebilirliğini güçleştirmektedir. Fakat Türkiye'nin iki bölgesinde bir veya iki üniversiteden veri toplanmış olması bu araştırmanın güçlü yönlerinden biridir. Her ne kadar az kişiye ulaşılmış olsa da ($n=200$) verilerinin dağılımının örnekleme yansıttığı düşünülmektedir. Öte yandan örneklemin sadece üniversite öğrencilerinden toplanmış olması araştırma bulgularının genellenebilirliğini etkilemektedir. Ayrıca araştırma verilerinin sadece normal popülasyondan toplanmış olması ve klinik örnekleme çalışılmamış olması bu çalışmanın bir başka sınırlılıklarından biridir. Daha sonra yapılacak olan çalışmalarda bu bilgiler göz önüne alınmalıdır.

Araştırmaya ilişkin bir başka kısıtlılık kullanılan veri toplama araçlarının kendini bildirim dayandırmasıdır. Her ne kadarda ölçeklerin psikometrik çalışmaları yapılmış da olsa kendini bildirim dayanan ölçekler olması bu çalışmanın sınırlılıklarından biridir. Ayrıca algılanan ebeveynlik biçimlerine ilişkin ölçekler geçmişe dayanan bilgileri sorgulamaktadır. Buna ilaveten şemalar örtük yapılar olduklarındadeğerlendirmelerineilişkin güçlükler bulunmaktadır. Dolayısıyla, ulaşılan bulgular bu sınırlılıklar çerçevesinde değerlendirilmelidir. Uyarılma çalışmalarıyla kazanılan ölçeklerin ve kendini bildirim dışında veri toplama araçlarının kullanıldığı çalışmalara ihtiyaç vardır.

Çalışmanın bir diğerkısıtlılığı, araştırmanın korelasyonel bir çalışma olması sebebiyle nedenselliğe ilişkin çıkarımların yapılamamasıdır. Araştırma bulguları yalnızca ilişkisellik sınırları içinde değerlendirilebilmektedir. Ayrıca bu çalışmanın ölçekleri retrospektifölçümler almaktadır. Bilgiler ölçeklerin ölçtüğü kadar araştırma sonuçları ise verilerin toplandığı grupta ve veri toplama zaman dilimi ile sınırlıdır.

Çalışmadaki erkek sayısının az olması, çalışmaya katılan erkek katılımcıların belki de bazı alanlarda sorun yaşadıkları için kendini bildirmeye ihtiyaç duyduğu fikrini akla getirmektedir. Bu da araştırmanın bir başka sınırlılığıdır.

KAYNAKÇA

- Ainsworth, M. S. (1989). Attachments beyond infancy. *American psychologist*. 44(4). 709.
- Ainsworth, M. S.& Bowlby. J. (1991). An ethological approach to personality development. *American psychologist*. 46(4). 333.
- Akdur, S., (2014). Kişilik Özellikleri İle Psikolojik Belirtiler Arasındaki İlişkide Kişilerarası İlişki Tarzları ve Mizah Tarzlarının Aracı Rolü. *Yüksek Lisans Tezi*.Ankara: Ankara Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Alpar, R. (2003).*Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistiksel Yöntemlere Giriş 1*. (2. Baskı). Ankara: Nobel Yayın.
- Arslan, S. (2016).ÜniversiteÖğrencilerinin Duygularını İfade Etme. Öznel İyi Oluş ve Anne Babalarının Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. . *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul:Beykent Üniversitesi
- Batıgün, A. D., Şahin, N. H., & Demirel, E. K. (2011). Bedensel Hastalıkları Olan Bireylerde Stres. Kendilik Algısı. Kişilerarası Tarz ve Öfke İlişkisi. *Türk Psikiyatri Dergisi*. 22(4). 245-254.
- BenYishay, Y., Diller. L., Gerstman. L.,& Gordon. W. (1970). Relationship between initial competence and ability to profit from cues in brain-. Damaged individuals. *Journal of Abnormal Psychology*. 75(3). 248.
- Bowlby, J. (1969). Attachment and loss v. 3 (Vol. 1). *Random House*. . Furman..W.& Buhrmester.D.(2009).Methods and measures:The networkof relationships inventory: Behavioral systems .version. *International. Journal of Behavioral Development*. 33..470-478.
- Bowlby, J. (1982). Attachment and loss: Retrospect and prospect. *American journal of Orthopsychiatry*. 52(4). 664.
- Boysan, M. (2012). Üniversite Öğrencilerinde Erken Dönem Uyumsuz ŞemalarBaşa Çıkma Stilleri Ve Öznel İyi Oluş Arasındaki İlişkilere

Yönelik Bir .Model Sınaması. *Yayımlanmamış Doktora Tezi*.Ankara, Ankara ÜniversitesiEğitim Bilimleri Enstitüsü.

Boysan, Z. (2015). *Attachment theory and therapeutic relationships*. Doctoral dissertation. City University of London, UK.

Brewer, W. F.,& Nakamura, G. V. (1984). *The Nature and Functions of Schemas*. Technical Report No. 325.

Brief,A.P.&Butcher, A.H., George. J.M., & Link E.K. (1993). *Integrating bottom-up and top-down theories of subjective well-being: The case of health*. *Journal of Personality and Social Psychology*.64. 646–653.

Bühler, C. (1935). The curve of life as studied in biographies. *Journal of applied psychology*. 19(4). 405.

Canbay, H. (2010). Lise Öğrencilerinin Öznel İyi Oluş Düzeyleri Ile Sosyal BeceriDüzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Doktora Tezi* İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Cecero, J. J., Nelson, J. D. & Gillie, J. M. (2004). Tools and tenets of schema therapy: toward the construct validity of the early maladaptive schema questionnaire–research version (EMSQ-R). *Clinical Psychology & Psychotherapy: An International Journal of Theory & Practice*. 11(5) 344-357.

Cockram, D. M., Drummond. P. D., & Lee, C. W. (2010). Role and treatment of early maladaptive schemas in Vietnam veterans with PTSD. *Clinical Psychology & Psychotherapy: An International Journal of Theory & Practice*. 17(3). 165-182.

Çakır, Z. (2007). Antisosyal Kişilik Bozukluğunda Erken Dönem Uyumsuz Şemalar. Algılanan Ebeveynlik Stilleri ve Şema Sürdürücü Başa Çıkma Davranışları Arasındaki İlişkiler: Şema Terapi Modeli Çerçevesinde Bir İnceleme.*Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*.. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Diener, E. (1984). Subjective well-being. *Psychological bulletin*. 95(3). 542.
- Diener, E.& Suh, M. E. (1997).Subjective well-being and age: An international analysis. *Annual review of gerontology and geriatrics*. 17(1). 304-324.
- Diener, E. Oishi, S.& Lucas, R. E. (2003). Personality.Cultureand subjective well-being: Emotional and cognitive evaluations of life. *Annual review of psychology*. 54(1). 403-425.
- Diener, E. Suh. E. M. Lucas, R. E.& Smith, H. L. (1999). Subjective well-Being, Three decades of progress. *Psychological bulletin*. 125(2). 276.
- Diener, E., Suh, E., & Oishi, S. (1997). Recent findings on subjective well-Being. *Indian journal of clinical psychology*. 24. 25-41.
- Eken, A. (2010). Ergenlerin Anne-Babaya Bağlanma Biçimleri Öznel İyi Oluş Durumlarının Sosyal Yetkinlik Beklentileriyle İlişkileri. *Yüksek Lisans Tezi*. Trabzon:KaradenizTeknik Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Trabzon.
- Eldeleklioğlu, J. (2015). Predictive effects of subjective happiness. Forgiveness.and rumination on life satisfaction. *Social Behavior and Personality*. An.*International journal*. 43(9). 1563-1574.
- Erden, S., & Yılmaz, S. (2016).İmam Hatip Lisesi Öğrencilerinin Akran İlişkilerinin İnsanî Değerler ve Öznel İyi Oluş Düzeyleri Açısında İncelenmesi *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi,
- Erikson, E. H. (1959). *Identity and the life cycle:Selected papers by Erik H. Erikson*. *Psychological Issues*, 1, 1–171
- Feist, G. J., Bodner, T. E., Jacobs, J. F., Miles, M., & Tan, V. (1995). . Integrating top-down and bottom-up structural models of subjective. Well-being: A longitudinal investigation. *Journal of personality and social psychology*. 68(1). 138.

- Fisher, P. A., Ellis, B. H., & Chamberlain, P. (1999). Early intervention foster care, A model for preventing risk in young children who have been maltreated. *Children's Services: Social Policy, Research, and Practice*. 2(3). 159-182.
- Fiske, S. T. & Taylor, S. E. (2013). *Social cognition: From brains to culture* Sage, New York.
- Fowler, P. C. (1982). Relationship of family environment and personality characteristics: Canonical analyses of self attributions. *Journal of Clinical Psychology*. 38(4). 804-810.
- Freud, A. (1946) *Ego and the mechanisms of defense*. New York: International Universities Press
- Giesen Bloo, J., van Dyck, R., Spinhoven, P., van Tilburg, W., Dirksen, C., van Asselt, T., Kremers, I., Nadort, M. ve Arntz, A. (2006). Outpatient psychotherapy for borderline personality disorder: Randomized trial of schema-focused therapy vs transference-focused psychotherapy. *Archives of General Psychiatry* 63. 649-658.
- Göçener, D. (2010). Üniversite öğrencilerinin güvenli bağlanma düzeyleri ile kişilerarası ilişki tarzları arasındaki ilişkiler. *Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Harris, A. E., & Curtin, L. (2002). Parental perceptions, Early maladaptive schemas and depressive symptoms in young adults. *Cognitive Therapy and Research*. 26(3). 405-416.
- Hazan, C., & Shaver, P. R. (1994). Attachment as an organizational framework for research on close relationships. *Psychological Inquiry*. 5(1). 1-22.
- Hoopes, M. H., & Harper, J. M. (1987). *Birth order roles & sibling patterns in individual & family therapy*. Aspen Publishers.
- İacobucci, D., & Ostrom, A. (1996). Commercial and Interpersonal Relationships; Using the Structure of Interpersonal Relationships to

Understand Individual-to-Individual-Individual-to-Firm, and Firm-to-Firm Relationships in Commerce. *International Journal of Research in Marketing*, 13, 53-72.

Imamoğlu, E. O. & Imamoğlu, S. (2007). Relationships between attachment security and self-construal orientations. *The Journal of psychology*. 141(5). 359-558.

İmamoğlu, S. E., & Aydın, B. (2009). Kişilerarası İlişki Boyutları Ölçeği' in Geliştirilmesi. *Psikoloji Çalışmaları/Studies in Psychology*. 29. 39-64.

Jung, C. G. (1933). *Modern Man in Search of a Soul*. trans. WS Dell and Cary F. Baynes. New York and London: Harcourt Brace Jovanovich.

Kahraman, A. (2018). Çocukluk Çağı Travmaları İle Öznel İyi Oluş Arasındaki İlişkide Kişisel Biriciklik Algısının Aracı Rolü: Bir Yapısal Eşitlik Modellemesi Çalışması. *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kapçı, E. G. & Hamamcı, Z. (2010). *Aile İşlevi İle Psikolojik Belirtiler Arasındaki İlişki: Erken Dönem Uyum Bozucu Şemaların Aracı Rolü*. *Klinik Psikiyatri*. 13(3). 127-136.

Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel yayın datm. 77.

Kaya, F. (2010). Çocukluk Döneminde Yaşanan İstismarın Kişilerarası İlişki Tarzları Üzerindeki Etkisi: Erken Dönem Uyum Bozucu Şemaların Aracı Rolü. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Kaya, İ., & Eroğul, A. R. Ç. (2013). Ergenlerde Çocukluk Dönemi İstismar Yaşantılarının Yordayıcısı Olarak Aile İşlevlerinin Rolü. *Eğitim ve Bilim*. 38(168).

Kuzu, T. D. (2013). Erken Dönem Uyumsuz Şemalar ile Depresyon İlişkisinin Açıklanmasında Ontolojik İyi Oluş Değişkeninin Aracı Rolü:

Bir Yol Analizi Çalışması.Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Arel Üniversitesi,

Lucas, R. E. (2007). Adaptation and the set-point model of subjective well-being: Does happiness change after major life events?. *Current Directions in Psychological Science*. 16(2). 75-79.

Lumley. M.N. & Harkness, K.L. (2007).Specificity in the relations among childhood adversity early maladaptive schemas and symptom profiles in adolescent depression.*Cognitive Therapy and Research*. 31. 639-657.

Lykken, D., & Tellegen, A. (1996). *Happiness is a stochastic phenomenon*. *Psychological science*. 7(3). 186-189.

Lyubomirsky, S. (2001). Why are some people happier than others? The role of cognitive and motivational processes in well-being.*American psychologist*. 56(3). 239.

Lyubomirsky, S., & Dickerhoof. R. (2010). A construal approach to increasing happiness. In J. Tangney & J. E. Maddux (Eds.). *Social psychological foundations of clinical psychology* (pp. 229-244). New York: Guilford Press.

Malkoç, A. (2011). Öznel İyi Oluş Müdahale Programının Üniversite Öğrencilerinin Öznel İyi Oluş Düzeylerine Etkisi.*Doktora Tezi*. İstanbul: Marmara Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü.Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı.

Maslow, A.H. (1968) *Toward a Psychology of Being, Second Edition*, . Princeton, D.Van Nostrand.

McGinn, L. K., Cukor. D., & Sanderson, W. C. (2005). The relationship between parenting style.Cognitive style.and anxiety and depression: Does increased early adversity influence symptom severity through the mediating role of cognitive style?. *Cognitive Therapy and Research*. 29(2). 219-242.

- Michalos, A. C. (1985). *Multiple discrepancies theory (MDT)*. Social indicators research. 16(4). 347-413.
- Moneta, G. B. (2004). The Flow Experience Across Cultures. *Journal of Happiness Studies*. 5(2). 115-121.
- Murris, P. (2006). Maladaptive Schemas In Non-Clinical Adolescents: Relation To Perceived Parental Rearing Behaviours. Big Five Personality Factors And Psychological Symptoms. *Clinical Psychology Psychotherapy*. 13.405-413.
- Myers, D. G.& Diener, E. (1995). Who Is Happy?. *Psychological science*. 6(1). 10-19.
- Neugarten, B. L. (1973). *Personality Change In Late Life:A Developmental Perspective*.
- Oktay, B. (2010). Aleksitimi. Bağlanma. Kendilik Algısı. Kişilerarası İlişki Tarzları ve Öfke Değişkenleri Açısından Bir. Değerlendirme. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı.
- Özdemir, Y. (2016). Ergenlerin Öznel İyi Oluşlarının Özerk. İlişkisel Ve Özerk- İlişkisel Benlik Kurguları Açısından İncelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*. 4(38).
- Özen, Ö. (2005). Ergenlerin Öznel İyi Oluş Düzeyleri. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Özkan, İ. (2014). Ergenlerde Anne Baba Tutumu İle Öznel İyi Oluş Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi*. Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Parke, R. D. (2002). Fathers and families. *Handbook of parenting*. 3. 27-73.
- Parke, R. D.& Buriel. R. (2008). Socialization In The Family: Ethnic and Ecological Perspectives. *Child and adolescent development: An advanced course*. 95-138.

- Pekin, Z. (2017). Üniversite Öğrencilerinin Bağlanma Stilleri Öznel İyi Oluş ve Kontrol Odağı Düzeylerinin Sosyal Görünüş Kaygı Düzeyleri Üzerindeki Yordayıcı Rollerinin İncelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: Yeditepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Peterson, C., Park. N., & Seligman, M. E. (2005). *Orientations to happiness and life satisfaction: The Full Life Versus the Empty Life*. *Journal of Happiness Studies*. 6(1). 25-41.
- Rafaeli, E., Bernstein. D. P., & Young. J. (2010). *Schema Therapy: Distinctive Features*. Routledge.
- Rask, K., Astedt Kurki. P., Paavilainen, E., & Laippala, P. (2003). Adolescent Subjective Wellbeing and Family Dynamics. *Scandinavian Journal of Caring Sciences*. 17(2). 129-138.
- Roelofs, J., Onckels. L., & Muris, P. (2013). Attachment Quality and Psychopathological Symptoms In Clinically Referred Adolescents: The Mediating Role Of Early Maladaptive Schema. *Journal of child and family studies*. 22(3). 377-385.
- Rogers, C. R. (1966). *Client-centered therapy (p. xi)*. Washington. DC: American Psychological Association.
- Ryff, C. D. (1989). Happiness Is Everything. Or Is It? Explorations onthe Meaning of Psychological Well-Being. *Journal of personality and social psychology*. 57(6). 1069.
- Ryff, C. D. (1995). Psychological Well-Being in Adult Life. *Current Directions in Psychological Science*. 4(4). 99-104.
- Ryff, C. D. ve Keyes, C. L. M. (1995). The Structure of Psychological Well-Being Revisited. *Journal of Personality and Social Psychology*. 69 (4). 719-727.

- Ryff, C. D. & Singer, B. (1996). Psychological well-being: Meaning, Measurement and implications for psychotherapy research. *Psychotherapy and psychosomatics*. 65(1). 14-23.
- Saföz Güven, İ. G. (2008). Fen ve Genel Lise Öğrencilerinin Cinsiyet ve Sosyometrik Statülerine Göre Öznel İyi Oluş Düzeyleri. Genel Sağlık Örüntüleri ve Psikolojik Belirti Türleri. *Yüksek Lisans Tezi*. Adana: Çukurova Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Adana.
- Safran, J. D. (1990). Towards a refinement of cognitive therapy in interpersonal theory: I. Theory. *Clinical Psychology Review*. 10. 87-105.
- Saygın, Y. (2008). Üniversite Öğrencilerinin Sosyal Destek, Benlik Saygısı ve Öznel İyi Oluş Düzeylerinin İncelenmesi. *Doktora Tezi*. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Saymaz, İ. (2003). Üniversite Öğrencilerinin Kişilerarası İlişkileri ve Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Seligman, M. E. (2002). Positive psychology. Positive prevention and positive therapy. *Handbook of positive psychology*, 2, 3-12.
- Seligman, M. E. & Csikszentmihalyi, M. (2000). Positive psychology: An introduction *American Psychological Association* (Vol.55. No.1. p.5).
- Sheffield, A., Waller, G., Emanuelli, F., & Murray, J. (2006). Is Comorbidity In The Eating Disorders Related To Perceptions Of Parenting? Criterion Validity of the Revised Young Parenting Inventory. *Eating behaviors*. 7(1). 37-45.
- Sheffield, A., Waller, G., Emanuelli, F., Murray, J., & Meyer, C. (2005). Links between parenting and core beliefs: Preliminary psychometric validation of the Young Parenting Inventory. *Cognitive Therapy and Research*. 29(6). 787-802.

- Shorey, R. C., Anderson. S. E., & Stuart. G. L. (2012). Gender differences in early maladaptive schemas in a treatment-seeking sample of alcohol-dependent adults. *Substance Use & Misuse*. 47(1). 108-116.
- Simard, V., Moss.E. .& Pascuzzo. K. (2011). Early maladaptive schemas and child and adult attachment: A 15 year longitudinal study. *Psychology and Psychotherapy: Theory, Research and Practice*. 84(4). 349-366.
- Sin, N. L., & Lyubomirsky, S. (2009). Enhancing well-being and alleviating depressive symptoms with positive psychology interventions: A practice-friendly meta-analysis. *Journal of clinical psychology*. 65(5). 467-487.
- Soygüt, G., & Çakır. Z. (2009). Ebeveynlik Biçimleri ile Psikolojik Belirtiler Arasındaki İlişkilerde Kişilerarası Şemaların Aracı Rolü: Şema Odaklı Bir Bakış. *Türk Psikiyatri Dergisi*. 20(2).
- Soygüt, G., Çakır. Z. ve Karaosmanoğlu, A. (2008). Ebeveynlik Biçimlerinin Değerlendirilmesi: Young Ebeveynlik Ölçeğinin Psikometrik Özelliklerine İlişkin Bir İnceleme. *Türk Psikoloji Yazıları*. 11 (22). 17-30.
- Stallard, P. (2007). Early maladaptive schemas in children: Stability and differences between a community and a clinic referred sample. *Clinical Psychology and Psychotherapy*. 14. 10-24.
- Sullivan, M. (1953). On the Origin of Landscape Representation in Chinese Art. *Archives of the Chinese Art Society of America*. 7. 54-65.
- Şahin, N. H., Batıgün. A. D., & Uzun. C. (2011). *Anksiyete bozukluğu: Kişilerarası tarz, Kendilik algısı ve öfke açısından bir değerlendirme*. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*. 12. 107-113.
- Şahin, N. H., Durak. A. & Yasak, Y. (1994). *Kişilerarası İlişkiler Ölçeği*. VIII. Ulusal Psikoloji Kongresi Bilimsel Çalışmaları. İzmir. 21-23.

- Şahin, P. N. H., Batıgün. P. A. D., & Koç. P. V. (2011). *Kişilerarası Tarz. Kendilik Algısı.Öfke ve Depresyon*1. 2.
- Şahin, P. N. H., Batıgün. P. A. D., & Pazvantoğlu. P. E. A. (2012). Cinsel İşlevlerdeki Sorunlarda Kişilerarası Tarz. Kendilik Algısı ve Öfkenin Rolü. 2. *Türk Psikiyatri Dergisi*. 23(1). 18-25.
- Şimşek, Ö. F. (2009). Happiness Revisited: Ontological Well-Being as a Theory-Based Construct of Subjective Well-Being.*Journal of Happiness Studies*.(5)505-522
- Tutal, N. (2015).Aile İşlevi ile Öznel İyi Oluş Arasındaki İlişkide Erken Dönem Uyumsuz Şemaların Aracı Rolü.*Yüksek Lisans Tezi*.Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Tuzgöl Dost, M. (2004). Üniversite Öğrencilerinin Öznel İyi Oluş Düzeyleri.*Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi.
- Tuzgöl Dost, M. (2005). *Development of Subjective well-being scale: Validity.reliability*. Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal. 3(23). 103-110.
- Waller,G.. Meyer.C.& Ohanian. V. (2001). Psychometric Properties Of The Long And Short Versions Of The Young Schema Questionnaire: Core Beliefs Among Bulimic And Comparison Women. *Cognitive Therapy and Research*. 25(2). 137-147.
- Wicks Nelson,R.& Israel. A. C. (2006). *Behavior Disorders of Childhood 6th Edition*. New Jersey: Person Education.
- Wilson, W. R. (1967).CorrelatesOf Avowed Happiness. *Psychological Bulletin*. 67(4). 294.
- Yılmaz, M. (2010). Üniversite Öğrencilerinin Kişilerarası İlişki Tarzları ve Kendini Açma Düzeyleri Arasındaki İlişki.*Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*.Muğla: Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Young, J.E. Klosko J. Weishaar ME.(2003).*Schema Therapy: A practitioner's Guide*. New York: Guilford Press.
- Young, J.E. (1990). *Cognitive Therapy for Personality Disorders: A Schema-Focused Approach*. Sarasota: Professional Resource Press.
- Young, J. E. (1994). *Cognitive Therapy For Personality Disorders: A Schema-Focused Approach*.Rev. Professional Resource Press/Professional Resource Exchange.
- Young, J. E., & Lindemann, M. D. (1992). An integrative schema-focused model for personality disorders. *Journal of Cognitive Psychotherapy*. 6(1). 11.
- Young, J. E., Klosko. J. S.,& Weishaar, M. E. (2003). *Schema therapy: A practitioner's guide*. Guilford Press.
- Zinn, M. B., Eitzen. D. S., & Wells, B. (1990). *Diversity in families*. New York: Harper & Row.

EKLER

EK 1

BİLGİLENDİRME VE ONAM FORMU

Bu çalışma İstanbul Arel Üniversitesi Klinik Psikoloji Yüksek Lisans programında yürütülmekte olan “KİŞİLERARASI İLİŞKİ TARZLARI İLE ALGILANAN EBEVEYN BİÇİMLERİNİN ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN ÖZNEL İYİ OLUŞ DÜZEYLERİNE ETKİSİ” araştırılmaktadır. Yapılacak olan araştırmada Diyarbakır ve İstanbul'da okuyan üniversite öğrencilerin katılımıyla gerçekleştirilecektir.

Çalışmaya gönüllü katılımı kabul etmeniz halinde söz konusu araştırmaya katkı sunmuş olacaksınız. Size dağıtılacak anketlerde sizinle ilgili sorulara içtenlikle yanıt vermeniz beklenmektedir. Vereceğiniz bilgiler bilimsel bir amaçla kullanılacağı için paylaştığımız tüm bilgiler gizli tutulacaktır. Araştırmaya katıldığımız ve tüm soruları içtenlikle yanıtladığımız için teşekkür ederiz.

İstanbul Arel Üniversitesi / Psikoloji Bölümü

Dr. Murat ARTIRAN-Danışman

Figen TEKİN - Yüksek Lisans Öğrencisi

ONAM

Figen Tekin tarafından yapılacak araştırma ile ilgili yukarıdaki bilgiler bana verildi. Bu araştırmaya katıldığım takdirde bana ait olan bilgilerin gizliliğini ve bilgilerimin güvenle korunacağına inanıyorum. Araştırma sonuçlarının eğitim ve bilimsel amaçlarla kullanımı sırasında kişisel bilgilerimin korunacağına inanıyorum.

Bu koşullarda söz konusu araştırmaya katılmayı kendi rızamla kabul ediyorum.

Gönüllünün;

ADI-SOYADI:

İMZASI:

EK 2

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Bu çalışma; İstanbul Arel Üniversitesi'nde yürütülmekte olan bir Yüksek Lisans Tezi için yapılmaktadır. Cevaplarımız gizli tutulacak ve sadece araştırma kapsamında kullanılacaktır. Kesinlikle boş bırakmamanızı ve tüm samimiyetinizle cevaplandırmanızı dilerim. Katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

1. Cinsiyet: () Kadın () Erkek

2. Yaş: (...)

3. Yaşadığınız il:

4.Öğrenim görmekte olduğunuz üniversite:

.....

5.Bölümünüz:.....

6. Sınıfınız:

() a) 1. Sınıf

() b) 2. Sınıf

() c) 3. Sınıf

() d) 4. Sınıf

7. Ailenizin yıllık gelir düzeyi:

() a) Düşük

() b) Ortalama altı

() c) Ortalama

() d) Ortalama üstü

() e) Yüksek

8. Herhangi bir psikolojik veya psikiyatrik rahatsızlığınız var mı?

() a) Evet () b) Hayır

EK 3**KİŞİLERARASI İLİŞKİ TARZI ÖLÇEĞİ**

	Hiç	Bazen	Sık sık	Sürekli
1) Kendi isteklerimi ve ihtiyaçlarımı karşımdakine açıkça belli ederim.	0	1	2	3
2) Fikirlerimde ve söylediklerimde ısrarlı olur.karşımdakilerin görüşlerini pek dikkate almam.	0	1	2	3
3) Sözlerimle olmasa da diğer yollarla karşımdakilere saygı duyduğuma ve onları kabullendiğime ilişkin mesajlar veririm.	0	1	2	3
4) “Neden” ve “niçin” sözcükleriyle başlayan soruları sıkça kullanırım.	0	1	2	3
5) Neşeli ve yapıcı şakalar yaparım.	0	1	2	3
6) İnsanlara sözle sataşmayı severim.	0	1	2	3
7) Karşımdakilerin görüşlerine ve tutumlarına değer verdiğimi açıkça belli ederim.	0	1	2	3
8) Kendimi diğerlerinden daha farklı ve üstün görür ve bunu belli etmekten çekinmem.	0	1	2	3
9)Otomatik tepkilerimi erteleyebilir.kendimi pek kolayca kaybetmem.	0	1	2	3
10) Karşımdakilerde suçluluk duygusu uyandırmayı severim.	0	1	2	3
11) Diğer insanların da kendi görüşlerini ve bilgilerini aktarabilmeleri için onlara şans tanırım.	0	1	2	3
12) Yaptığım şakalar yersiz olur.	0	1	2	3
13) Düşüncelerim diğer kişilerinki ile uyduğunda.bunu açıkça belli ederim.	0	1	2	3
14) Kendimi kolayca kaybedip öfkelenirim.	0	1	2	3
15) Diğer kişilerin sırlarını hiçbir açık vermeden tutarım.	0	1	2	3
16) Başkalarını aşağılayıcı ve küçük düşürücü sözleri kolayca söyleyebilirim.	0	1	2	3
17) İlişkilerimde bir sorun olduğunda.bu sorunla ilgili olarak diğer kişiyle/kişilerle açıkça ve yapıcı bir biçimde yüzleşirim.	0	1	2	3
18) Karşımdakilerden bir istekte bulunduğumda.bunu sert bir biçimde ifade ederim.	0	1	2	3
19) Konuşmalarım yapıcı ve olumludur.	0	1	2	3
20) İnsanlarla ilişkilerimde “üzüm yemek yerine.bağcı dövmek” için uğraşırım (Güç savaşına girerim).	0	1	2	3
21) Karşımdakilere içten bir ilgi duyar ve bunu açıkça belirtirim.	0	1	2	3
22) Karşımdakileri istemediğim halde pohpohlarım.	0	1	2	3
23) Karşımdaki insana karşı duyduğum olumlu duyguları.onunla açıkça paylaşabilirim.	0	1	2	3
24) Diğerleriyle alay etmeyi severim.	0	1	2	3
25) Düşüncelerimi paylaşma konusunda Dürüstümdür.	0	1	2	3
26) Diğerlerinin fikirlerini onlar adına ve onlar için Özetlerim.	0	1	2	3
27) Duygularımı paylaşma konusunda dürüstümdür.	0	1	2	3
28) Kendi görüşlerimde ısrarlıyım ve bir uzlaşma yoluna gitmem.	0	1	2	3
29) Ortada tartışılan bir konu varsa.orada olan herkes görüşlerini belirtinceye kadar tartışılan konunun kapanmasına izin vermem.	0	1	2	3
30) Yalnızca kendimden söz etmekten ve böbürlenmekten hoşlanırım.	0	1	2	3
31) Karşımdaki kişilere sorduğum sorular.onlara kimin haklı ya da üstün olduğunu göstermek için değil.gerçekten söylediklerini daha iyi anlayabilmem içindir.	0	1	2	3

EK 4

YOUNG EBEVEYNLİK ÖLÇEĞİ

Bu ölçekte ebeveynlerinize ne kadar uyduğuna karar verin. 1 ile 6 arasında.çocukluğunuz sırasında annenizi ve babanızı tanımlayan dereceyi seçin

- 1 - Tamamı ile yanlış
- 2 - Çoğunlukla yanlış
- 3 - Uyan tarafı daha fazla
- 4 - Orta derecede doğru
- 5 - Çoğunlukla doğru
- 6 - Ona tamamı ile uyuyor

	Anne	Baba
1. Beni sevdi ve bana özel birisi gibi davrandı.		
2. Bana vaktini ayırdı ve özen gösterdi		
3. Bana yol gösterdi ve olumlu yönlendirdi.		
4. Beni dinledi.anladı ve duygularımızı karşılıklı paylaştık.		
5. Bana karşı sıcaktı ve fiziksel olarak şefkatliydi.		
6. Ben çocukken öldü veya evi terk etti.		
7. Dengesizdi.ne yapacağı belli olmazdı veya alkolikti.		
8. Kardeş(ler)imi bana tercih etti.		
9. Uzun süreler boyunca beni terk etti veya yalnız bıraktı.		
10. Bana yalan söyledi.beni kandırdı veya bana ihanet etti.		
11. Beni dövdü.duygusal veya cinsel olarak taciz etti.		
12. Beni kendi amaçları için kullandı.		
13. İnsanların canını yakmaktan hoşlanırdı.		
14. Bir yerimi inciteceğim diye çok endişelenirdi.		
15. Hasta olacağım diye çok endişelenirdi.		
16. Evhamlı veya fobik/korkak bir insandı.		
17. Beni aşırı korurdu.		
18. Kendi kararlarım veya yargılarıma güvenememe neden oldu.		
19. İşleri kendi başıma yapmama fırsat vermeden çoğu işimi o yaptı.		
20. Bana hep daha çocukmuşum gibi davrandı.		
21. Beni çok eleştirirdi.		
22. Bana kendimi sevmeye layık olmayan veya dışlanmış bir gibi hissettirdi.		
23. Bana hep bende yanlış bir şey varmış gibi davrandı.		
24. Önemli konularda kendimden utanmama neden oldu.		
25. Okulda başarılı olmam için gereken disiplini bana kazandırmadı.		
26. Bana salakmışım veya beceriksizmişim gibi davrandı.		
27. Başarılı olmamı gerçekten istemedi.		
28. Hayatta başarısız olacağıma inandı.		
29. Benim fikrim veya isteklerim önemsizmiş gibi davrandı.		
30. Benim ihtiyaçlarımı gözetmeden kendisi ne isterse onu yaptı.		
31. Hayatımı o kadar çok kontrol altında tuttu ki çok az seçme özgürlüğüm oldu.		
32. Her şey onun kurallarına uymalıydı.		
33. Aile için kendi isteklerini feda etti.		
34. Günlük sorumluluklarının pek çoğunu yerine getiremiyordu ve ben her zaman kendi payıma düşenden fazlasını yapmak zorunda kaldım.		
35. Hep mutsuzdu; destek ve anlayış için hep bana dayandı.		

36. Bana güçlü olduğumu ve diğer insanlara yardım etmem gerektiğini hissettirdi.		
37. Kendisinden beklentisi hep çok yüksekti ve bunlar için kendini çok zorlardı.		
38. Benden her zaman en iyisini yapmamı bekledi.		
39. Pek çok alanda mükemmeliyetçiydi; ona göre her şey olması gerektiği gibi olmalıydı.		
40. Yaptığım hiçbir şeyin yeterli olmadığını hissetmeme sebep oldu.		
41. Neyin doğru neyin yanlış olduğu hakkında kesin ve katı kuralları vardı.		
42. Eğer işler düzgün ve yeterince hızlı yapılmazsa sabırsızlanırdı.		
43. İşlerin tam ve iyi olarak yapılmasına eğlenme veya dinlenmekten daha fazla önem verdi.		
44. Beni pek çok konuda şımarttı veya aşırı hoşgörülü davrandı.		
45. Diğer insanlardan daha önemli ve daha iyi olduğumu hissettirdi.		
46. Çok talepkardı; her şeyin onun istediği gibi olmasını isterdi.		
47. Diğer insanlara karşı sorumluluklarımın olduğunu bana öğretmedi.		
48. Bana çok az disiplin veya terbiye verdi.		
49. Bana çok az kural koydu veya sorumluluk verdi.		
50. Aşırı sinirlenmeme veya kontrolümü kaybetmeme izin verirdi.		
51. Disiplinsiz bir insandı.		
52. Birbirimizi çok iyi anlayacak kadar yakındık.		
53. Ondan tam olarak ayrı bir birey olduğumu hissedemedim veya bireyselliğimi yeterince yaşayamadım.		
54. Onun çok güçlü bir insan olmasından dolayı büyürken kendi yönümü belirleyemiyordum.		
55. İçimizden birinin uzağa gitmesi durumunda birbirimizi üzebileceğimizi hissedirdim.		
56. Ailemizin ekonomik sorunları ile ilgili çok endişeli idi.		
57. Küçük bir hata bile yapsam kötü sonuçların ortaya çıkacağını hissettirirdi.		
58. Kötümser bir bakışı açısı vardı.hep en kötüsünü beklerdi.		
59. Hayatın kötü yanları veya kötü giden şeyler üzerine odaklanırdı.		
60. Her şey onun kontrolü altında olmalıydı.		
61. Duygularını ifade etmekten rahatsız olurdu.		
62. Hep düzenli ve tertipliydi; değişiklik yerine bilineni tercih ederdi.		
63. Kızgınlığını çok nadir belli ederdi.		
64. Kapalı birisiydi; duygularını çok nadir açardı.		
65. Yanlış bir şey yaptığımda kızardı veya sert bir şekilde eleştirdiği olurdu.		
66. Yanlış bir şey yaptığımda beni cezalandırdığı olurdu.		
67. Yanlış yaptığımda bana aptal veya salak gibi kelimelerle hitap ettiği olurdu.		
68. İşler kötü gittiğinde başkalarını suçlardı.		
69. Sosyal statü ve görünümüne önem verirdi.		
70. Başarı ve rekabete çok önem verirdi.		
71. Başkalarının gözünde benim davranışlarımın onu ne duruma düşüreceği ile çok ilgiliydi.		
72. Başarılı olduğum zaman beni daha çok sever veya bana daha çok özen gösterirdi.		

EK 5
ÖZNEL İYİ OLUŞ ÖLÇEĞİ

	Tamamen Uygun (5)	Çoğunlukla Uygun(4)	Kısmen Uygun(3)	Biraz Uygun(2)	Hiç Uygun Değil(1)
1. Geleceğe yönelik planlar yapmaktan hoşlanırım.					
2. Yaşamımda zevk alarak yaptığım etkinlik sayısı azdır.					
3. Genel olarak kendimi neşeli hissediyorum.					
4. Geriye dönüp baktığımda istediklerimin çoğunu elde edemediğimi görüyorum.					
5. Kişilik özelliklerimden genel olarak memnunum.					
6. İstedğim nitelikte ve sayıda arkadaşım olmamasına üzülüyorum.					
7. Günlük yaşamımdaki sorumluluklarımı başarıyla yerine getiririm.					
8. Ulaşmak istediğim ideallerim var.					
9. İlgü ve yeteneklerime uygun etkinliklerin yaşamımdaki yeri istediğim ölçüdedir.					
10. Küçük sorunları bile büyütürüm.					
11. Kendimi genel olarak canlı ve enerjik hissederim.					
12. Yakın gelecekte yaşamımda güzel gelişmeler olacağına inanıyorum.					
13. Kişilerarası ilişkilerde sıklıkla hayal kırıklığı yaşıyorum.					
14. Yaşamıma beni ona bağlayacak anlamlar katmakta zorlanmam.					
15. Beni eğlendiren faaliyetlere yeterince katılamıyorum.					
16. Umutlarımmın gerçekleşeceğine inanıyorum.					
17. Mümkün olsa geçmiş hayatımı değiştiririm.					
18. Ailemle olan ilişkilerimden memnunum.					
19. Genelde hüzünlü ve düşünceliyim.					
20. Yaşamımda yapmam gerekenleri düşünmek hoşuma gider.					
21. Kendimi yalnız hissediyorum.					
22. Amaçlarıma ulaşmak için çevremdeki olanakları etkili bir şekilde kullanabilirim.					
23. Genel olarak kendimi huzurlu hissediyorum.					
24. Başkalarının mutlu görüldüğü kadar mutlu olmayı isterdim.					
25. Sorunları yaşamın öğretici ve doğal bir parçası olarak görürüm.					
26. Çevremdeki insanların yaşamlarına imreniyorum.					
28. Yaşamımı genel olarak monoton ve sıkıcı buluyorum.					
29. Sosyal ilişkilerimdeki girişkenlik yanımdan hoşnutum.					
30. Kendime hedefler koymakta zorlanıyorum.					
31. İç dünyanın zaman geçtikçe zenginleştiğini hissediyorum.					
32. Tanıdığım insanların çoğundan daha fazla sıkıntım var.					
33. Yaşamın zorluklarıyla başetme gücüme güveniyorum.					
34. Sevilen ve güvenilen biri olduğumu hissediyorum.					
35. Geçmişte yaptığım hatalardan dolayı yoğun suçluluk duygusu yaşıyorum.					
36. Serbest zamanlarımda zevkle vakit geçirecek bir uğraşı bulurum.					
37. Yaşamım başarısızlıklarla dolu.					
38. Güçlükler karşısında çabuk pes ederim.					
39. Çevremde ihtiyaç duyduğumda destek alabileceğim insanlar var.					
40. Sıklıkla ümitsiz ve çökkün hissediyorum.					
41. Okumak ve çalışmak benim için zevkli uğraşlardır.					
42. İsteklerime ve değerlerime uygun bir hayat sürüyorum.					
43. Ailemle olan ilişkilerimde sorunlar yaşıyorum.					
44. Yaşama iyimser bir açıyla bakabilme yönümden memnunum.					
45. Arkadaşlarıma kendimi istediğim gibi ifade edemiyorum.					
46. Başkalarına yardım edebilme ve onlara destek olma becerimden hoşnutum.					

EK 6

CV

FİGEN TEKİN

Telefon: +905379185241
Mail:figentekin21@gmail.com
Adress: Kayapınar/ DİYARBAKIR
Doğum Tarihi/Yeri: 07.10.1992/ Diyarbakir

EĞİTİM BİLGİLERİ

- 2006-2010 Nafiye Ömer Şevki Cizrelioğlu Lisesi
- 2011-2015 İstanbul Bilim Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Psikoloji
- 2015-2017 İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji (Devam ediyor)

İŞ VE STAJ BİLGİLERİ

2013	2 ay Mavi Rehabilitasyon Merkezinde Gönüllü Staj
2013	Gülcem Anaokulun'da bir dönem zorunlu staj
2014	Bakırköy Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesinde kadın yatan hasta bölümünde zorunlu staj
2015	İstanbul Aile Danışmanlık Merkezinde bir dönem gönüllü staj
2017	Özel Villalar Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezinde 10 ay Kurum Müdürlüğü ve Psikolog
2018	Özel Mutlu Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezinde Psikolog

SEMİNER/SERTİFİKA/KPONFEREANS

- Psikopatolojiye Güncel Bakış Gündem Psikoloji/ İstanbul.2012
- Beykent Üniversitesi 3. Psikoloji Günleri/ İstanbul. 2013
- Türk Psikologlar Derneği 18. Ulusal Psikoloji Kongresi/ Bursa. 2014
- İstanbul Üniversitesi 4. Psikoloji Günleri/ İstanbul. 2014
- İstanbul Bilgi Üniversitesi 2. Psikoloji Günleri/ İstanbul. 2015
- İstanbul Bilim Üniversitesi 1. Psikoloji Günleri/ İstanbul. 2015
- TPÖÇG 20. Ulusal Psikoloji Kongresi / Gaziantep. 2015

- **MMPI**
- **Catell 2A Zeka Testi**
- **Catell 3A Zeka Testi**
- **Alexander Pratik Yetenek Zeka Testi**
- **Porteus Labirentleri Zeka Testi**
- **Good Enough Testi**
- **AGTE**
- **Gesell Gelişim Testi**
- **Peabody Resim Kelime Testi**
- **Metropolitan Okul Olgunluk Testi**
- **Bender Gestalt Algı Testi**
- **Benton Görsel Bellek Testi**
- **Draw A Person**
- **Standardize Mini Mental Testi**